

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกัสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2552

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

อััจจิมา ศิริพิบูลย์ผล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกสตาร์ทที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

บทคัดย่อ

ของ

อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

ตุลาคม 2552

อัจริมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ และเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ได้กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ โซเชี่ยล แมทิวริตี้ สเกล (Vineland Social Maturity Scale) อยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถาบันราชานุกูล พ.ศ.2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน เวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 20 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติก และแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One - group pretest - posttest design และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ t- test สำหรับ Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

IMPACT OF COOPERATIVE PLAY ON SOCIAL SKILL OF
AUTISTIC EARLY CHILDHOOD CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

ADJIMA SIRIPHIBOONPHOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 2009

Adjima Siriphiboonphol. (2009). *Impact Of Cooperative Play On Social Skill Of Autistic Early Childhood Children* . Master thesis, M. Ed. (Early Childhood Education).

Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:

Assoc.Prof. Dr.Yawvapa Tejagupta, Assit.Prof. Jiraporn Boonsoong.

The Purpose of this research was to study the effect of cooperative play on social skill of autistic early childhood children.

Sample used in this study were 10 autism early childhood 5 – 6 years old preschooler who autism diagnosed by child psychiatry and had low average score in Vineland Social Maturity Scale as social skill disabilities. The research were, took place at the behavior modification service model, Rajanukul Institute during the 2009 year. Experimental Target were 10 autism early childhood children.

The experiment was carried out 24 times within the period of 8 weeks, 3 days per week and 20 minutes per day. The instruments used in study were the lesson plans for cooperative play and observation form of social skill behavior of autistic early childhood children. The research design was one group pre test – post test design. The data was analyzed using the dependent sample t-test. The result of this study revealed that social skill behavior of autistic early childhood children was higher than before the experiment with statistical significant at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ของ

อััจจิมา ศิริพิบูลย์ผล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พ.ศ. 25.....

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างสูงของรองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา เดชะคุปต์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ จิราภรณ์ บุญส่ง กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและเสนอแนะ ตลอดจนชี้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะและคำแนะนำต่างๆ จนทำให้ประสบผลสำเร็จ ในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อุณาภูล อาจารย์ดวงตา คุณเกษมกิจ อาจารย์ชนิสรา เวชวิรุฬห์ และอาจารย์ศันสนีย์ สุดประเสริฐ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ให้ความช่วยเหลือแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบันราชานุกูล หัวหน้ากลุ่มงานจิตวิทยา นักจิตวิทยา คลินิกสถาบันราชานุกูล กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ และกลุ่มการพยาบาลที่ได้ให้ความสะดวกและความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตปริญญาโททุกท่านที่เป็นแรงผลักดัน ช่วยเหลือ ห่วงใยและให้กำลังใจต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสมเจตน์ ศิริพิบูลย์ผล คุณพ่อตะวัน แก้วสมนึก คุณแม่พนอศรี แก้วสมนึก คุณแม่พรทิพย์ศิริพิบูลย์ผล คุณยายป้อ พรินทรากุลนางสาวกรกมล ศิริพิบูลย์ผล เด็กหญิงณัฐฤดา ศิริพิบูลย์ผล เด็กชายสุรเชษฐ์ ศิริพิบูลย์ผล และนายปริญญา วงศ์มาศ ที่ให้ความรักและกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดู และพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

อััจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติก.....	8
ความหมายของออทิสติก.....	8
สาเหตุการเกิดออทิสติก.....	10
ลักษณะอาการของออทิสติก.....	12
ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยออทิสติก.....	14
ลักษณะความสามารถและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก.....	15
ลักษณะความบกพร่องทางสังคมและอารมณ์เด็กออทิสติก.....	16
การช่วยเหลือเด็กออทิสติก.....	17
เทคนิคการสอนเด็กออทิสติก.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	22
ความหมายของทักษะทางสังคม.....	22
ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	23
ลักษณะความต้องการทางสังคมพื้นฐานของเด็กปฐมวัย.....	24
แนวทางการฝึกทักษะทางสังคม.....	25
ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแบบร่วมมือ.....	32
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	32
ความสำคัญของการเล่น.....	35
ประเภทของการเล่น.....	35
ความหมายของการเล่นแบบร่วมมือ.....	37
ความสำคัญของการเล่นแบบร่วมมือ.....	40
องค์ประกอบของการเล่นแบบร่วมมือ.....	41
ลักษณะการเล่นและการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	41
แนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ.....	47
การใช้การเล่นแบบร่วมมือกับเด็กปฐมวัย.....	51
ประโยชน์และคุณค่าของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อเด็กปฐมวัย.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแบบร่วมมือ.....	53
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	56
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	56
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	71
สมมติฐานในการวิจัย.....	71
ขอบเขตของการวิจัย.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
วิธีการดำเนินการทดลอง.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	74
ข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัย.....	83
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์.....	84
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	84
บรรณานุกรม.....	86
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก.....	96
ภาคผนวก ข.....	107
ภาคผนวก ค.....	113
ภาคผนวก ง.....	115
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	119

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เกณฑ์การแปลผลความหมายทักษะทางสังคม.....	59
2 แบบแผนการทดลอง.....	60
3 กำหนดการจัดกิจกรรมในการทดลอง.....	62
4 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นแบบร่วมมือ และรายด้าน.....	66
5 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่นแบบร่วมมือ จำแนกตามรายบุคคล.....	67
6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ โดยรวม และรายด้าน.....	69

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก
ก่อนและหลังการทดลอง..... 70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ หากคนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในที่สุด และจากการเปลี่ยนแปลงทางกระแสดังสังคมที่รวดเร็ว รัฐตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติในทุกๆ ด้านด้วยการวางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง รัฐจะต้องพัฒนาคนให้พร้อมที่จะเผชิญกับวิถีชีวิตและให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในอนาคต สังคมปัจจุบันจึงเร่งการพัฒนาคุณภาพคนทุกคนโดยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข (พัชรี จี๊พัฒน์กุล. 2550: 33) การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญตามสาระสำคัญหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคนทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 8) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตราที่ 7 ความว่า ให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการจดทะเบียนรับรองการเกิด การพัฒนา การยอมรับ การคุ้มครองและโอกาสในการมีส่วนร่วมตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างเท่าเทียมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษาอบรม ความคิดเห็นทางการเมือง การเกิดหรือสถานะอื่นของเด็กและเยาวชน บิดามารดาหรือผู้ปกครอง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2551: 6-7)

จากนโยบายทางการศึกษาดังกล่าวทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ อาทิเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย บกพร่องทางด้านสติปัญญา บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางสายตา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและเด็กออทิสติก (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2543: 7) ได้เข้าสู่ระบบโรงเรียนมากขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความต้องการและ

ความสามารถทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ แม้ว่าความต้องการพื้นฐานไม่แตกต่างกัน (ผดุง อารยะวิญญู. 2541: 17) และก่อนที่เด็กพิเศษจะเข้าสู่ระบบโรงเรียนจำเป็นที่จะต้องได้รับการเตรียมความพร้อมพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้น ปรับเปลี่ยนและพัฒนาความบกพร่องในเบื้องต้น ขึ้นอยู่กับความแตกต่างโดยพื้นฐานของลักษณะพิเศษนั้นๆ

การวางแผนและการจัดโปรแกรมพิเศษสำหรับเด็กพิเศษเป็นสิ่งจำเป็นตั้งแต่การกำหนด ยุทธศาสตร์ต่างๆ ประการแรก คือ การให้โอกาสหลายรูปแบบแก่เด็กพิการที่จะสังเกตและเลียนแบบ ประการที่สอง คือ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และการจัดเตรียมกิจกรรมต่างๆ ที่จะเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้กับเด็กเรียนรู้บทบาทสังคมเป็นประเด็นที่สามและที่สำคัญคือ การให้แรงเสริมแก่พฤติกรรมที่เกื้อบจะเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประการที่ห้า ครูต้องแน่ใจว่าเด็กทุกคนเรียนรู้และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (ศรียา นิยมธรรม. 2541: 127)

เด็กปฐมวัยออทิสติก เป็นเด็กที่มีช่วงอายุ 3 – 5 ปีที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่ง จากเกณฑ์การวินิจฉัยโรค DSM-IV-TR ได้กล่าวถึงลักษณะอาการของเด็กปฐมวัยออทิสติก ว่าประกอบด้วย 1) บกพร่องด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม คือ ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาท่าทางไม่เล่นกับเพื่อนร่วมวัย ไม่มีการแบ่งปันความรู้สึกหรือมีความสนใจร่วมกับคนอื่น 2) บกพร่องทางด้านภาษาและการสื่อสาร คือ พูดซ้ำ พูดไม่สมวัย ลำบากในการสร้างบทสนทนา หรือสนทนาต่อเนื่อง พูดซ้ำๆ หรือมีภาษาแปลกๆ การเล่นไม่สมวัย 3) มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหรือพฤติกรรมซ้ำๆ ในสิ่งที่ตนสนใจ คือ สนใจสิ่งของบางสิ่งบางอย่าง ดำเนินชีวิตประจำวันซ้ำๆ มีพฤติกรรมทางร่างกายซ้ำๆ (DSM-IV-TR. 2000) สอดคล้องกับ พรอส และบอนดี้ (นุชนารถ แก้วมาตร. 2547: 1; อ้างอิงจาก Frost; & Bondy. 2002) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกเป็นเด็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการ เช่น มีความบกพร่องของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความบกพร่องของการสื่อสาร การแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ และความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจำกัด ทำให้เด็กปฐมวัยออทิสติกชอบแยกตัวอยู่ตามลำพัง ขาดโอกาสในการรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นนำไปใช้ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เนื่องจากเด็กปฐมวัยออทิสติกขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ มีพฤติกรรมทางสังคมไม่สมวัย ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2545: 27) การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกจึงมีความสำคัญมากและส่งผลกระทบต่อตัวเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งทางจิตใจ สังคม ทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากเพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อเด็กที่จะดำรงชีวิตและทำให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ (พัชรี จิวพัฒนกุล. 2549: 34) เด็กปฐมวัยออทิสติกมีปัญหาพัฒนาการทางด้านสังคมในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลอื่นหรือขาดทักษะทางสังคม ส่งผลให้เด็กปฐมวัยออทิสติกขาดเพื่อน มีปัญหาในการปรับตัวการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (Teplin. 1999: 52) เด็กทั่วไปสามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมทั้งประสบการณ์ตรง และครูเป็นผู้สอน ในขณะที่เด็กปฐมวัยออทิสติกมีปัญหาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดย

พบว่าเด็กปฐมวัยออกทิสติกช่วงความสนใจสั้นทำให้ลำบากที่จะทำตามกฎเกณฑ์ทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งซับซ้อนและยังขาดทักษะในการสื่อความหมายทางสังคม (Dewey. 1991: 184-206) จึงจำเป็นต้องช่วยเหลือพัฒนาความเข้าใจทางสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยออกทิสติก (ผดุง อารยะวิญญู. 2542: 162) เพื่อจะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เด็กปฐมวัยออกทิสติกควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการทันทีที่พบเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาได้เร็วยิ่งขึ้นจนเกือบเท่ากับเด็กปกติ การพัฒนาช้าล่าช้าจะพัฒนาได้ยากและพัฒนาได้น้อย (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2532: 12-13) ส่วนวิธีการพัฒนาเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันตามลำดับความรุนแรงของอาการที่แสดงออก สภาพปัญหาก็แตกต่างกัน แนวทางการเลือกวิธีการสอนย่อมแตกต่างกัน เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกสามารถจัดในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทางสังคมนั้นสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การเล่นแบบรายบุคคล การเล่นแบบเป็นกลุ่ม กิจกรรมดนตรี กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ วิธีเรื่องราวทางสังคม แบบตัวอย่าง เพื่อนคู่หู ศิลปะ เป็นต้น วราลี โกศัย (2540: 22) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อพัฒนาการทางสังคมว่าช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการสื่อสาร การเข้าสังคม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ประกอบกับวิธีการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ ตามที่สลาวิน (ประกายแก้ว แปรโคสูง. 2541: 32; อ้างอิงจาก Slavin. 1987: 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปใช้กับการสอนแบบใดก็ได้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และบทเรียนนั้นๆ โดยจัดผู้เรียนแบบเป็นกลุ่มภายในกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน และมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงานร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ครูสามารถจัดผู้เรียนให้เป็นกลุ่มๆ กลุ่มละประมาณ 5-9 คน โดยผู้เรียนทุกคน ช่วยเหลือกันในกลุ่ม (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2536: 3) สอดคล้องกับที่ ไดมิลโล (Dimillo. 2004: 130 - 134) กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning : CL) ว่าเป็นโปรแกรมที่โรงเรียนยอมรับอย่างแพร่หลาย มีหลักฐานยืนยันว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นประโยชน์และมีความน่าสนใจที่นำมาใช้กับวงการการศึกษาปฐมวัย การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถใช้ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นสภาพห้องเรียนจะเต็มไปด้วยความกระตือรือร้น เด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นให้กิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป เด็กจะได้เรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรมกลุ่ม สำหรับการใช้องค์กรแบบร่วมมือกับเด็กพิเศษพบว่า 75% ของเด็กเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (ปิยะลักษณ์ พุกชะวัน. 2550: 322)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางและรูปแบบสำหรับครูปฐมวัย ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออกทิสติก

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงผลการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ซึ่งจะเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษระดับปฐมวัย และผู้ปกครองได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์เด็กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) อยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลุ่มงานจิตวิทยา สถาบันราชานุกูล รวมทั้งหมดจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์เด็กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) อยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถาบันราชานุกูล พ.ศ.2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. เรียงลำดับประชากรเด็กปฐมวัยออทิสติกจำนวน 30 คน ที่มีคะแนนแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) จากคะแนนน้อยไปหาคะแนนมาก

2. คัดเลือกเด็กปฐมวัยออทิสติกที่มีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) ในลำดับที่ 1 – 10 ซึ่งเป็นลำดับที่มีคะแนนทักษะสังคมน้อยที่สุด 10 ลำดับจากประชากรทั้งหมดเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก 3 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
 - 2.2 การแบ่งปัน
 - 2.3 การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ** หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็กปฐมวัยออทิสติกผ่านการเล่นเป็นกลุ่ม โดยการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติก ที่มีโครงสร้างครอบคลุมขอบข่ายทักษะทางสังคมที่กำหนด คือ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม การแบ่งปันให้เพื่อน และการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในกลุ่ม ลักษณะกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เน้นให้เด็กที่เป็นสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น หยิบของส่ง จับ ช่วยเหลือ เคาะให้จังหวะในระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การแบ่งปันของให้เพื่อน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของกลุ่ม ผ่านกระบวนการเล่นที่มีความสนุกสนาน ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีดังนี้

ขั้นนำประกอบด้วยขั้นตอนที่ให้คุณ นักเรียน และสมาชิกในกลุ่มสร้างสัมพันธ์ภาพโดยการเล่นเก๋นเครื่องก่อนนำเข้าสู่ขั้นตอนการเช่น ร้องเพลง การเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรี ท่องคำคล้องจอง เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม ครูแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ และวิธีการเล่นเกมแก่เด็กเพื่อให้เกิดความเข้าใจ

ขั้นตอนการ คือ ขั้นตอนที่คุณกำหนดข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม ครูสาธิตวิธีการเล่นเกมและแนะนำอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้เด็กเข้าใจ

ขั้นสรุป คือ ขั้นตอนที่คุณและครูร่วมกันสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการเล่นแบบร่วมมือที่ได้ผ่านไปแล้วตลอดจนผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในทักษะสังคมด้านความสนใจเล่นกับผู้อื่น การรอคอย ขณะอยู่ในกลุ่ม การเล่นแบบแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น และการเล่นภายใต้กติกาของกลุ่ม

2. เด็กปฐมวัยออทิสติก หมายถึง เด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปีที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถาบันราชานุกูล พ.ศ.2552 ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์เด็กว่ามีภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) คะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน ซึ่งมีวุฒิภาวะทางสังคมอยู่ในเกณฑ์บกพร่องระดับปานกลางถึงเล็กน้อย (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade)

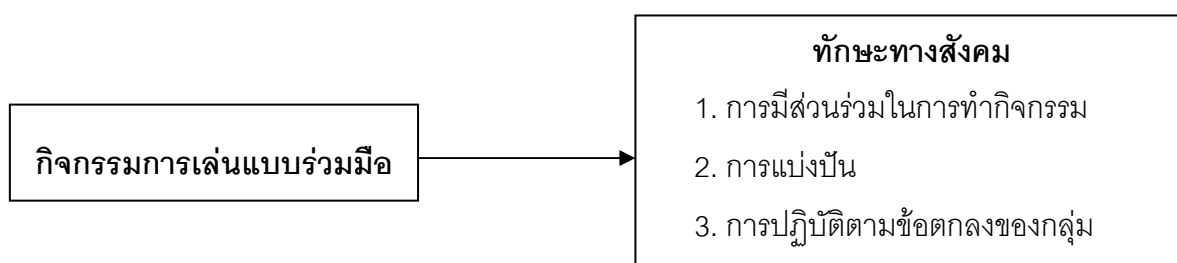
3. ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมพื้นฐานกับบุคคลของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่สามารถวัดได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคมเด็กปฐมวัยออทิสติก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในด้านต่อไปนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสมาชิกในกลุ่มที่จะรับผิดชอบและปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เช่น ส่ง จับ ช่วยเหลือ เคาะให้ จังหวะในระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ เป็นต้น พฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.2 การแบ่งปัน หมายถึง การที่เด็กมีพฤติกรรมแสดงออกทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์กลุ่มขณะนั้นดำเนินกิจกรรมโดยแสดงออกในการแบ่งของเล่นให้เพื่อนเมื่อเพื่อนขอ หรือส่งให้เองโดยที่ยังไม่ถูกร้องขอ ขณะสลับกันเล่นสามารถผลัดเปลี่ยนการเล่นกับเพื่อนโดยไม่แย้งกัน หยุดคอยให้เพื่อนเล่นก่อนจนกว่าจะถึงลำดับการเล่นของตน และดำเนินการเล่นเมื่อถึงลำดับการเล่นของตน

3.3 การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม หมายถึง การที่เด็กมีพฤติกรรมแสดงออกทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์กลุ่มขณะนั้นดำเนินกิจกรรมโดยแสดงออกในการหยุดฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครูหรือ ข้อตกลงของกลุ่ม หยุดทำกิจกรรมตรงหน้าขณะที่ต้องปฏิบัติตามกติกาของกลุ่ม อยู่ในกลุ่มและเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้กติกาได้ตลอด สามารถปฏิบัติตามคำบอกของผู้นำหรือของผู้อื่นได้ และสามารถปฏิบัติตามกติกาเป็นผู้นำในการเริ่มเล่นเพื่อให้ผู้อื่นทำตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติก
 - 1.1 ความหมายของออทิสติก
 - 1.2 สาเหตุการเกิดออทิสติก
 - 1.3 ลักษณะอาการของออทิสติก
 - 1.4 ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยออทิสติก
 - 1.5 ลักษณะความสามารถและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก
 - 1.6 ลักษณะความบกพร่องทางสังคมและอารมณ์เด็กออทิสติก
 - 1.7 การช่วยเหลือเด็กออทิสติก
 - 1.8 เทคนิคการสอนเด็กออทิสติก
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
 - 2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
 - 2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
 - 2.3 ลักษณะความต้องการทางสังคมพื้นฐานของเด็กปฐมวัย
 - 2.4 แนวทางการฝึกทักษะทางสังคม
 - 2.5 ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแบบร่วมมือ
 - 3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเล่น
 - 3.2 ความสำคัญของการเล่น
 - 3.3 ประเภทของการเล่น
 - 3.4 ความหมายของการเล่นแบบร่วมมือ
 - 3.5 ความสำคัญของการเล่นแบบร่วมมือ
 - 3.6 องค์ประกอบของการเล่นแบบร่วมมือ
 - 3.7 ลักษณะการเล่นและการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 - 3.8 แนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

3.9 การใช้การเล่นแบบร่วมมือกับเด็กปฐมวัย

3.10 ประโยชน์และคุณค่าของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อเด็กปฐมวัย

3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแบบร่วมมือ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะออทิสติก

1.1 ความหมายของออทิสติก

เด็กออทิสติก (Autistic) เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่บกพร่องทางพัฒนาการที่มีความแตกต่างไปจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษอื่นๆ ได้มีการศึกษาพฤติกรรม การสอนและด้านอื่นเกี่ยวกับเด็กออทิสติกกันอย่างกว้างขวาง มีผู้ให้ความหมายเด็กออทิสติกไว้มากมาย ดังนี้

รจนา ทรรทรานนท์ (2527: 16) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมในเด็กออทิสติก ว่าเป็นพฤติกรรมที่เด็กที่แสดงออกมา หรือพฤติกรรมที่เด็กแสดงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แปลกประหลาดอย่างชัดเจน และไม่สามารถจะคาดได้ว่าเด็กจะแสดงพฤติกรรมแปลกๆ นั้นออกมาหรือไม่ เด็กบางพวกแสดงท่าทางแปลกๆ ไม่สมอายุแต่เด็กบางพวกจะมีพฤติกรรมซึ่งไม่ปกติไม่ว่าอายุของสมองจะพัฒนาไปเพียงใด พฤติกรรมที่แปลกประหลาดนั้นก็ยังคงมีอยู่เสมอ

วินัดดา ปิยะศิลป์ (2537: 10) ที่กล่าวถึงเด็กออทิสติก หมายถึงเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กทั่วไปโดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านภาษาการพูด การแสดงท่าทางที่บอกถึงความหมายต่างๆ ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า Pandevelopmental disability เนื่องจากการชะงักงันของพัฒนาการด้านภาษาและสังคมที่เริ่มมีอาการตั้งแต่วัยเด็กเล็ก ซึ่งส่งผลกระทบชัดเจนพัฒนาการด้านอื่นๆ ด้วย

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540: 1) เด็กออทิสติก หมายถึงเด็กที่มีความผิดปกติ และความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านภาษา ด้านการสื่อความหมาย และการจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความผิดปกติทางกายภาพ เนื่องจากมีหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติไป

ผดุง อารยะวิญญู (2546: 1) ให้ความหมายเด็กออทิสติกว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาประเภทหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้ต้องการการศึกษาพิเศษ ในลักษณะที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่ให้แก่ปกติเพราะมีความบกพร่องในพัฒนาการด้านการสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้า ท่าทาง หรือการใช้ภาษาถ้อยคำ มีปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาทางสังคม และพฤติกรรมที่แปลกๆ ซ้ำๆ

ยูเอส ดีพาร์ตเมนต์ ออฟ เอ็ดดูเคชัน (U.S. Department of Education) ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ ด้านการสื่อสารด้วยภาษา ทั้งภาษาถ้อยคำ และไม่ใช้ภาษาถ้อยคำ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น จะสังเกตเห็นอาการเหล่านี้ได้ชัดเจนตั้งแต่อ่อนอายุ 3 ขวบ ความบกพร่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านต่างๆ หลายด้าน เด็กกลุ่มนี้ชอบทำอะไรซ้ำๆ มีการเคลื่อนไหวแบบใดแบบเดียว หมกมุ่นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมาก มีความพอใจกับสิ่งแวดล้อมที่ซ้ำซากจำเจ (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2543: 221; อ้างอิงจาก Hardman; et al. 1966: 367)

สมาคมเด็กออทิสติกสหรัฐอเมริกา (Autism Society of America) ได้ให้ความหมายของเด็กออทิสติก ว่ามีลักษณะเด่น 5 ประการ ดังนี้

1. พัฒนาการล่าช้าหรือมีพัฒนาการไปในทางถดถอย
2. แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะแปลกๆ หลีกเลียงการมองหน้ามีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อเสียงที่ได้ยิน มีการรับรู้ด้านการสัมผัสหรือความเจ็บปวดในลักษณะที่มากหรือน้อยเกินไปหรือไม่แสดงปฏิกิริยาตอบโต้ใดๆ ต่อสิ่งเร้าที่กล่าวแล้ว
3. แสดงอาการสนใจต่อตนเองหรือกระตุ้นตนเอง โดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว
4. มีปัญหาการพูดและภาษา
5. ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบผู้คน สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ

(ผดุง อารยะวิญญู. 2541: 152; อ้างอิงจาก Pitro; & Freeman. 1978)

จาควอริน (Jaqueline. 2008: 29 - 31) กล่าวว่า ออทิสติก คือ อาการหนึ่งที่มีความผิดปกติของพัฒนาการรอบด้าน เช่น แอสเพอร์เกอร์ เรทซินโดรม และความผิดปกติที่เกิดในวัยเด็ก สัญญาณต่อไปนี้เป็นสิ่งนำมาพิจารณาเกี่ยวกับอาการออทิสติก ดังนี้

1. เด็กไม่แสดงการตอบสนองหรือแสดงออกทางอารมณ์ เช่น ยิ้มแย้ม หัวเราะ ร่ำไห้ ตั้งแต่อายุ 6 เดือนขึ้นไป
2. เด็กไม่สามารถเลียนแบบการออกเสียง การยิ้มแย้ม หรือการแสดงออกทางสีหน้า ตั้งแต่อายุ 9 เดือนขึ้นไป
3. เด็กไม่สามารถสะท้อนเสียง หรือโต้ตอบโดยการออกเสียงตั้งแต่อายุ 12 เดือนขึ้นไป
4. เด็กไม่สามารถเลียนแบบท่าทาง เช่น การชี้นิ้ว การแสดงออก การสะกิด หรือเคลื่อนไหว ตั้งแต่อายุ 12 เดือนขึ้นไป
5. เด็กไม่มีภาษา คำศัพท์ตั้งแต่อายุ 16 เดือนขึ้นไป
6. เด็กยังไม่สามารถพูดเป็นคำ 2 พยางค์ วลีที่มีความหมาย ปราศจากการเลียนแบบหรือพูดซ้ำ เลียนแบบตั้งแต่อายุ 24 เดือนขึ้นไป บกพร่องทางภาษาพูด หรือทักษะสังคมในทุกช่วงวัย

อย่างไรก็ตามเด็กที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีอาการออทิสติก สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ สื่อมวลชนต่างๆ และการฝึกให้เด็กติดต่อกับบุคคลอื่น

จากที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า เด็กออทิสติก (Autistic) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการ มีความล่าช้าทางพัฒนาการด้านสังคม การสื่อความหมาย ภาษาและจินตนาการ มีพฤติกรรมเป็นแบบเฉพาะที่ไม่พึงประสงค์อย่างชัดเจน เนื่องมาจากหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติเด็กเหล่านี้จะมีปัญหาในการใช้ความคิด สติปัญญา การรับรู้ ซึ่งมีผลให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ มีปัญหาในการสื่อสารอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและการคบเพื่อน จัดเป็นภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือทุกๆ ด้าน

1.2 สาเหตุการเกิดออทิสติก

ศรีเรื่อน แก้วกังวาน (2543: 212) ได้ให้ทัศนะต่อสาเหตุของการเกิดภาวะออทิสซึมว่ามีการศึกษาค้นคว้าอย่างไม่หยุดยั้งเพราะยังมีเรื่องที่ไม่รู้อีกมากเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภาวะออทิสซึมผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนี้ในปัจจุบันมีทัศนคติว่า ภาวะออทิสซึมเป็นเรื่องของอาการและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนมากกว่าเป็นโรค อย่างไรก็ตามการพยายามศึกษาหาสาเหตุของภาวะออทิสซึมเป็นเรื่องที่จำเป็นเนื่องจากการรู้สาเหตุจะเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่การแก้ไข ป้องกัน การให้การดูแลรักษา การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน รวมทั้งการให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กกลุ่มนี้ได้อย่างถูกต้องเพื่อให้เขามีอาการออทิสซึมน้อยที่สุด ได้ใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคมโดยไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมมากนัก

ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล (2545: 15) ได้กล่าวถึง 3 สาเหตุหรือปัจจัยของการเกิดภาวะออทิสซึมมีดังนี้

1. ปัจจัยภายนอกตัวเด็ก เช่น การติดเชื้อ เชื้อโรคที่ถูกส่งสลับบอยที่สุดคือ เชื้อไวรัส
2. ปัจจัยภายในตัวเด็กเอง เช่น การทำงานของสมอง กระบวนการทางชีวเคมีสารต่างๆ

ในร่างกาย

3. ปัจจัยทางพันธุกรรม แต่ยังไม่สามารถอธิบายได้ว่า ความผิดปกติที่พบนั้นทำให้เกิดโรคได้อย่างไร

รจเรข แสงนิล (2548: 7 – 16) กล่าวว่าปัจจุบันนี้มีการยอมรับกันมากกว่าสาเหตุสำคัญของภาวะออทิสซึม เกิดจากความบกพร่องของระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nerve System) ซึ่งอาจเกิดจากเซลล์ของสมองที่ผิดปกติและความไม่สมดุลของสารเคมีของระบบประสาท (brain cell differences and chemical imbalances) และยังพบด้วยว่ามีความผิดปกติในส่วนที่เรียกว่า “เวอร์มิส (Vermis)” ซึ่งอยู่ในสมองส่วนซีรีเบลลัม (cerebellum) ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาทางด้านสติปัญญา และการเรียนรู้

มีการค้นพบว่าความผิดปกติบนโครโมโซมเอ็กซ์ (Fragile X Syndrome) เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะออทิสซึม และมักจะเกิดกับเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าปัจจุบันอธิบายว่า ความผิดปกติบนโครโมโซมเอ็กซ์ (Fragile X Syndrome) มิใช่สาเหตุหลักของการเกิดภาวะออทิสซึม (ศรีเรื่อน แก้วกังวาน. 2543: 212; อ้างอิงจาก Bolton' Pickies; Butler; & Summers. 1992; Hashimoto; Shimizu; & Kawasaki. 1993)

บลูแมน (เพ็ญแข ลิมศิลา. 2541: 31-21; อ้างอิงจาก Kemper; & bauman. 1984) กล่าวเกี่ยวกับความผิดปกติของสมองที่ก่อให้เกิดภาวะออทิสซึม ดังนี้

เมื่อศึกษาโดยนับจำนวนเซลล์ในบริเวณในบริเวณต่างๆ ของสมองเปรียบเทียบระหว่างเด็กกับเด็กปกติจะพบความผิดปกติในเด็กออทิสติกอย่างชัดเจนอยู่ 2 แห่ง คือ ที่ระบบลิมบิก (Limbic System) และที่สมองส่วนซีรีเบลลัม (Cerebellum) บริเวณระบบลิมบิก (Limbic System) ส่วนของอมิกดาลา (Amygdala) และฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ทำหน้าที่ควบคุมด้านความจำ อารมณ์ การเรียนรู้และแรงจูงใจ ความผิดปกติที่พบคือลักษณะของเซลล์บริเวณนี้มีบริเวณนี้มีขนาดเล็กมาก มีจำนวนเซลล์มากกว่าคนปกติทั่วไป จนมองเห็นเบียดกันหนาแน่นเปรียบเทียบกับการทำงานของคอมพิวเตอร์คือ มีหน่วยความจำมาก แต่ไม่สามารถทำหน้าที่เชื่อมโยงความจำความรู้ที่มีได้ เด็กออทิสติกจึงมีความผิดปกติด้านอารมณ์และด้านการตั้งความสนใจ นอกจากนั้นแล้วเซลล์ผิดปกติมีลักษณะเซลล์ที่ไม่พัฒนาหรือเซลล์ที่อ่อนกว่าอายุจริงมาก มีการลดจำนวนลงอย่างชัดเจนของเซลล์เพียวกินิจิ (Purkinje) และการขาดหายไปของกลีโอซิส (Gliosis) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของสมองที่เป็นโครงข่ายเซลล์ประสาท

เซลล์บริเวณสมองส่วนซีรีเบลลัม (Cerebellum) ซึ่งเป็นส่วนที่ควบคุมการประสานสัมพันธ์ มีจำนวนเซลล์น้อย มีช่องว่างระหว่างเซลล์มากมายจนมองเห็นการกระจายกระจายของเซลล์ เซลล์มีลักษณะไม่พัฒนาการเช่นเดียวกับเซลล์บริเวณระบบลิมบิก (Limbic System) ระยะพัฒนาการของเซลล์สมองเท่ากับเด็กวัยทารกในครรภ์อายุ 7-8 เดือนเท่านั้น พฤติกรรมของเด็กออทิสติกจึงเหมือนถูกควบคุมโดยสมองที่มีความบกพร่องดังกล่าวมาแล้ว

นักประสาทวิทยาเชื่อว่าการเกิดภาวะออทิสซึมเกิดจากความบกพร่อง ในช่วงการพัฒนาในวัยก่อนคลอดและในช่วงวัยทารก โรคบางชนิด เช่น หัดเยอรมัน การทำคลอดที่ไม่ถูกต้องก็มีความเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดภาวะออทิสซึมด้วย นอกจากนั้นแล้วมลภาวะต่างๆ เช่น สารตะกั่วก็อาจมีส่วนด้วยเช่นกัน แม้จะมีเงื่อนไขหลายอย่างอธิบายความเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดภาวะออทิสซึมแต่นักวิจัยถึงด้านนี้ได้ให้คำแนะนำว่าโดยทั่วไปแล้วมักจะเกิดจากสาเหตุมากกว่าหนึ่งอย่าง

คาร์ไม ลีช และสตีเวนสัน (Cumine; Leach; & Stevenson. 2000: 3) กล่าวว่า ยังไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน แต่อาการออทิสซึมไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียวแต่มีสิ่งกระตุ้นให้เกิดอาการของโรคที่เป็นไปได้คือ สาเหตุทางชีววิทยา ขณะตั้งครรภ์ของมารดาและการคลอดระบบประสาทวิทยา และสารเคมีในระบบประสาท

สาเหตุของการเกิดภาวะออทิสซึมยังไม่สามารถสรุปได้แน่ชัด แต่มีความเชื่อว่าจะเกิดจากความผิดปกติของระบบประสาท ระบบชีววิทยาและระบบสมอง ทำงานผิดปกติ และการติดเชื้อต่างๆ ของมารดาส่งผลทำให้เกิดความบกพร่อง ในพัฒนาการด้านต่างๆ และมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากพัฒนาการของคนทั่วไป

1.3 ลักษณะอาการของออทิสติก

รจนา ทรรทรานนท์ (2527: 21-221) ได้พูดถึงลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกว่า จากการที่เด็กไม่สามารถพูด หรือบอกความต้องการของตนเองได้ ทำให้เด็กออทิสติกมีปัญหาในการเข้าสังคมโดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน การเล่นซึ่งถ้าเป็นเด็กปกติจะมีการเล่นโดยใช้จินตนาการ การเล่นบทบาทสมมติ เช่น เล่นเป็นพ่อแม่ ครู นักเรียน การเล่นขายของ แต่ในเด็กออทิสติกเด็กไม่สามารถเล่นได้โดยใช้จินตนาการได้ ลักษณะการเล่นจะเป็นการวิ่งไปมา เล่นคนเดียว เด็กจะไม่รู้วิธีการเล่นกับคนอื่น มีความสนใจเพียงสั้นๆ ถ้าเด็กออทิสติกอยากเล่นของเล่น ขณะที่เด็กคนอื่นเล่นอยู่เด็กออทิสติกก็จะเข้าไปแย่งหรือผลักเด็กคนที่เล่นอยู่ออกจากของเล่นนั้นเพราะเด็กออทิสติกไม่รู้จักรับการขอหรือการรอคอยจะแสดงพฤติกรรมที่ต้องการโดยไม่สนใจผู้อื่น

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2538: 364) กล่าวว่า ลักษณะของอาการออทิสซึม (Autism) เป็นกลุ่มอาการผิดปกติที่แสดงพฤติกรรมให้เห็นว่าเด็กไม่สามารถพัฒนาการด้านสังคม การพูด การใช้ภาษา และการสื่อความหมายตามวัยได้เหมาะสม เด็กออทิสติกส่วนใหญ่จะมีลักษณะภายนอกที่ดูเหมือนเด็กปกติทั่วไป หน้าตาน่ารัก ในช่วงทารกจะมีพัฒนาการที่เป็นปกติไม่ว่าจะเป็นส่วนสูง น้ำหนักตัว การยิ้ม การนั่ง การคว่ำ และการเดิน แต่มีลักษณะที่สามารถสังเกตได้ในวัยทารก ความผิดปกติที่แสดงให้เห็น 2 ลักษณะของอาการออทิสซึมคือเด็กร้องกวนมากเสียงกรีดร้องทั้งวันทั้งคืน แม้ว่าจะอุ้ม ปล่อย อย่างไม่รู้ไม่หยุดร้อง เวลาอุ้มจะทำตัวแข็งขึ้น และร้องมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามความผิดปกติที่สามารถสังเกตได้คือ เด็กจะนอนนิ่งเงียบ ไม่ร้องกวน ไม่ว่าจะรู้สึกหิว หรือเปียกเลอะเทอะจะดูเหมือนว่าเป็นเด็กที่เลี้ยงง่าย ความผิดปกติที่เกิดขึ้นชัดเจน คือ การที่เด็กไม่มีปฏิกิริยาตอบสนอง ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัสของมารดาจากการอุ้มหรือกอดรัด เด็กจะไม่ซุกตัว หรือโอบกอดตอบ เด็กจะไม่แสดงความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่มองหน้าหรือสบตาผู้อื่นไม่มองตามเสียงเรียกไม่แสดงอาการอยากรู้ อยากเห็นสิ่งใดจะมองไปรอบๆ ตัวอย่างไร้จุดหมาย นอกจากจะพบเห็นสิ่งที่ถูกใจ เช่น แสงไฟ พัดลมที่หมุนก็จะจ้องมองอยู่เป็นเวลานานๆ

ลักษณะของแต่ละระดับอาการในเด็กออทิสติก อาจจำแนกระดับอาการกว้างๆ ได้ 3 ระดับ (ชูศักดิ์ จันทยานนท์. 2546: online) ดังนี้

1. ระดับกลุ่มที่มีอาการน้อย เรียกว่ากลุ่มที่มีอาการออทิสติกระดับเล็กน้อย (Mild Autism) หรือบางครั้งเรียก กลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (high-functioning autism) ซึ่งจะมีระดับสติปัญญาปกติ หรือสูงกว่าปกติ มีพัฒนาการทางภาษาดีกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังคงมีความบกพร่องในทักษะด้านสังคม การรับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่น ในปัจจุบันมีผู้เรียกเด็กกลุ่มนี้อีกชื่อหนึ่งว่าแอสเพอร์เกอร์ (Asperger Syndrome) ตามชื่อแพทย์ผู้ค้นพบ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็กทางวิชาการ ในการแจกจ่ายละเอียดของปัญหาเพื่อกำหนดแนวทางการช่วยเหลือที่ชัดเจนขึ้น แต่โดยสภาพพื้นฐานความต้องการจำเป็นทั้งกลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูงกับกลุ่มเพอร์เกอร์ ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

2. ระดับกลุ่มที่มีอาการปานกลาง เรียกว่ากลุ่มที่มีอาการออทิสติกระดับปานกลาง (Moderate Autism) ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการด้านภาษาการสื่อสาร ทักษะสังคมการเรียนรู้รวมทั้งด้านการช่วยเหลือตนเองและมีปัญหาพฤติกรรมกระตุ้นตนเองพอสมควร

3. ระดับกลุ่มที่มีอาการรุนแรง เรียกว่ากลุ่มที่มีอาการออทิสติกระดับรุนแรง (Severe Autism) ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการเกือบทุกด้านและอาจเกิดร่วมกับภาวะอื่นๆ เช่น ปัญญาอ่อนรวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรง

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงลักษณะของเด็กออทิสติกที่เป็นข้อจำกัดต่อการเรียนรู้มีหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านภาษาของการสื่อความหมาย ภาษา ประกอบด้วย ความเข้าใจและการพูด การสื่อความหมาย ได้แก่ การแสดงด้วยกิริยาท่าทางเพื่อส่งสารให้ผู้อื่นเข้าใจเจตนาของตน ข้อจำกัดด้านนี้จึงส่งผลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2. ข้อจำกัดด้านสังคมและอารมณ์ อาทิ การปรับตัวเข้ากับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม การควบคุมอารมณ์ การอยู่ร่วมกัน หรือทำกิจกรรมกับกลุ่ม ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของเด็ก

3. ข้อจำกัดด้านพฤติกรรมและพฤติกรรมซ้ำ เด็กออทิสติกบางคนมีปัญหาพฤติกรรม เช่น ความสนใจสั้น หรือที่เรียกว่า สมาธิสั้นหรือบางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ เป็นพฤติกรรมกระตุ้นของตนเอง เช่น เล่นนิ้วมือตลอดเวลา ส่งเสียงอยู่ในลำคอตลอดเวลา ทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวได้จำกัด

4. ข้อจำกัดด้านการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส การตอบสนองหรือการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่ผิดปกติ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพการรับรู้ และเรียนรู้ของเด็ก เช่น การแยกความเหมือนหรือความแตกต่างด้วยสายตาย่อมส่งผลกระทบต่ออ่าน

5. ข้อจำกัดด้านการคิดอย่างมีจินตนาการ จินตนาการเป็นการคิดต่อยอดและขยายผล หากเด็กมีข้อจำกัดด้านนี้ การเรียนรู้อย่อมเป็นไปได้ไม่เต็มที่

6. ข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ ในเด็กออทิสติกบางคนระดับความสามารถในการเรียนรู้เช่น ทักษะการสังเกต การจับคู่ การจัดลำดับ และอื่นๆ มีความจำกัด ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้เชิงวิชาการ

7. ข้อจำกัดด้านพัฒนาการทางกายบางด้าน การไม่ประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือและตา ความไม่คล่องแคล่วของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ดูไม่สมดุล เช่น งุ่มง่าม ทำให้เด็กขาดทักษะการเคลื่อนไหว ทำให้การเรียนรู้บางด้านที่ต้องใช้ทักษะด้านนี้มีความจำกัด เช่น งานการประดิษฐ์ที่มีความละเอียด

รจเรข แสงนิล (2548: 7-16) ช่วงอายุที่สามารถสังเกตลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่าพฤติกรรมแบบออทิสติกได้อย่างชัดเจนจะเป็นระยะ 2 - 3 ปี เพราะเป็นช่วงที่เด็กจะมีพัฒนาการแสดงออก การเรียนรู้ ความอยากรู้อยากเห็น ความซุกซนโดยเฉพาะการพูด การใช้ภาษาและการสื่อความหมาย เด็กในวัยนี้จะเริ่มพูด เริ่มเข้าใจความหมาย การเล่น การเข้าสู่สังคม ซึ่งในเด็กออทิสติกจะไม่แสดงพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้เด็กจะเฉยเมย ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม เล่นคนเดียว ที่สังเกตได้ชัดคือการที่เด็กยังไม่พูด ทั้งที่ไม่มีปัญหาทางการได้ยินแต่เป็นเพราะเด็กไม่สามารถพูดหรือสื่อความหมายได้ เด็กจะไม่เข้าใจความหมายของภาษาที่พูดออกไปจะเป็นการพูดโดยเลียนเสียง ในบางกรณีที่เด็กสามารถพูดได้ก็จะมีภาษาพูดเฉพาะของตนเองที่คนอื่นไม่สามารถเข้าใจได้ เด็กไม่สามารถพูดโต้ตอบหรือบอกความต้องการของตนเองได้เด็กออทิสติกจะเริ่มที่จะแสดงอารมณ์ในช่วงอายุ 4 - 5 ขวบปี บางรายจะแยกตัวอยู่ในโลกของตนเองอย่างชัดเจนขึ้นมีลักษณะท่าทางแปลกๆ ชอบทำอะไรซ้ำๆ เช่น นั่งโยกตัวเป็นเวลานานๆ หมุนตัวเขย่าปลายเท้า เป็นต้น

1.4 ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยออทิสติก

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545: 15 – 20) กล่าวว่า ออทิสซึมเป็นกลุ่มอาการที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรมจำเพาะจากพัฒนาการด้านสังคม DSM-IV การวินิจฉัยอาการออทิสซึม มีหัวข้อใหญ่ ข้อคือ (ก) (ข) และ (ค) ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

(ก) ต้องพบอาการทั้งหมดอย่างน้อย 6 ข้อย่อย โดยพบอาการอย่างน้อยที่สุด 2 อาการ จากข้อ 1 และพบอย่างน้อย 1 อาการ จากข้อ 2 และ 3

1. มีการสูญเสียปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างน้อย 2 ข้อย่อยดังต่อไปนี้

1.1 ไม่สามารถแสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น เช่น ไม่มีการสบตากับผู้ใดไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาท่าทางแต่อย่างใด

1.2 ไม่มีความสามารถที่จะผูกสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.3 ขาดการแสวงหาเพื่อที่จะเล่นสนุก ทำงานหรือทำประโยชน์กับผู้อื่น

1.4 ไม่สามารถมีการติดต่อทางสังคมและการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

2. มีการสูญเสียทางการสื่อความหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างน้อย 1 ข้อย่อย

ดังต่อไปนี้

2.1 มีความล่าช้า หรือไม่มีการพัฒนาในด้านภาษา และการพูด

2.2 ในรายที่พูดได้แล้ว ก็ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ

2.3 มักจะพูดซ้ำในสิ่งที่ต้องการจะพูดและตนเองสนใจโดยไม่สนใจว่าจะมีผู้อื่นฟังหรือไม่

หรือไม่

2.4 ไม่สามารถเล่นสมมุติได้ด้วยตนเอง หรือไม่สามารถเลียนแบบได้อย่างเหมาะสม

ตามวัย

3. มีพฤติกรรมความสนใจและการกระทำซ้ำๆ ซึ่งแสดงให้เห็นได้อย่างน้อย 1 ข้อย่อย ดังนี้

3.1 มีพฤติกรรมซ้ำๆ อย่างเดียวหรือมากกว่าหนึ่งอย่างได้ มีความสนใจสิ่งหนึ่งสิ่งใด เฉพาะที่ผิดปกติอย่างเด่นชัด

3.2 ไม่สามารถยืดหยุ่นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ต้องกระทำตามขั้นตอนเดิมทุกครั้ง

3.3 มีการเคลื่อนไหวซ้ำๆ เช่น การกระดิกนิ้ว โบกมือ หมุนตัว เป็นต้น

3.4 มีความสนใจเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดของวัตถุหรือของเล่น เช่น เมื่อให้รถของเล่น เช่น เมื่อให้รถของเล่นเด็กจะสนใจหมุนแต่ล้อ โดยไม่สนใจส่วนอื่นของรถเลย

(ข) จะต้องพบว่ามีความล่าช้าหรือความผิดปกติอย่างน้อย 1 ข้อ ก่อนอายุ 3 ปี คือ

1. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

2. ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายในสังคม

3. การเล่นเกมสมมุติ หรือเล่นจากการสร้างจินตนาการ

(ค) ความผิดปกตินี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาการผิดปกติอื่นๆ เช่น กลุ่มอาการเรทท์ (Rett's syndrome) หรือความผิดปกติทางสมองอื่นๆ ในวัยเด็ก

ข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัย DSM – IV (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder 4th ed) เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ควบคู่กันไปกับการเรียนการสอน โดยครูการจำแนกเด็กกลุ่มนี้ออกจากเด็กปกติและเด็กกลุ่มอื่น จึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะเด็กออทิสติกอาจมีอาการบางอย่างร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความผิดปกติทางภาษา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีข้อบ่งชี้ในการวินิจฉัยของแพทย์ เพื่อจะดูว่าเด็กมีภาวะออทิสซึมหรือไม่

1.5 ลักษณะความสามารถ และการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกในกลุ่มศักยภาพระดับสูง (High functioning) บางคนจะมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านที่เห็นได้อย่างชัดเจนในบางด้าน เช่น การวาดภาพที่ดีมากเกินอายุเด็ก (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2543: 230) เช่นเดียวกับ เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540: 62-65) ที่อธิบายถึงความสามารถพิเศษของเด็กออทิสติกกลุ่มนี้ว่าความสามารถพิเศษที่ไม่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านภาษา เช่น ความสามารถพิเศษในการเล่นหรือฟังดนตรี การคิดคำนวณ การถอดและประกอบเครื่องมือจักรกลหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า การประกอบภาพตัวต่อหรือการเล่นของเล่นที่สร้างสรรค์ เช่น การประกอบแผ่นพลาสติกให้ต่อกันจนเป็นรูปร่างที่สวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้เด็กกลุ่มนี้ยังมีความจำดีเลิศจนดูว่าผิดปกติเปรียบเสมือนเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีหน่วยความจำจำนวนมากเช่น สามารถจำข้อความในหนังสือบทเรียนได้ทั้งเล่ม สามารถจำโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ที่เคยได้ฟังหรืออ่านเพียงครั้งเดียวได้โดยไม่ผิดเลย มีความสามารถในการ

จำพระนามของพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรีได้ทุกพระองค์ สามารถพูดตามข่าวต่างๆ จากโทรทัศน์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าลักษณะสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. ออทิสติกกลุ่มที่ศักยภาพต่ำ (Low functioning autism) จะสามารถเรียนได้จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถฝึกทางอาชีพที่ง่าย ๆ ได้ช่วยงานในอาชีพทางครอบครัว เช่น เลี้ยงปลา ขายของหน้าร้านทำงานบ้านงานที่เกี่ยวกับหัตถกรรม งานเพาะชำต้นไม้ เป็นต้น แต่ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

2. ออทิสติกกลุ่มที่ศักยภาพสูง (High functioning autism) เป็นเด็กที่มีความสามารถสูงในการเรียนรู้ สติปัญญาดี จะสามารถเรียนได้จนจบระดับปริญญาตรี สามารถดำเนินชีวิตได้ในสังคม ช่วยเหลือตัวเอง สามารถมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้

รจเรข แสงนิล (2548: 7 – 16) ได้พูดถึงลักษณะสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกว่ามีหลายระดับเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่ส่วนมากแล้วเด็กกลุ่มนี้จะมีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ (Low functioning) โดยพบว่าประมาณ 75 % มี IQ ต่ำกว่า 70 เด็กเหล่านี้จะมีคะแนนต่ำมาก ในส่วนของทักษะการใช้ภาษาและการใช้เหตุผล ซึ่งเด็กออทิสติกกลุ่มนี้มีความสามารถที่ด้อยที่สุดของเขาคือ ขาดสมรรถภาพในเชิงประมวลข้อมูลข่าวสาร (Information processing deficiency) ซึ่งแตกต่างจากเด็กออทิสติกกลุ่ม (High functioning) จะมีความรู้คำศัพท์ในระดับที่ใช้ได้เท่ากับเด็กปกติหรือเกือบเท่าเด็กปกติยกเว้นเด็กที่มีความสามารถสูงมากเกินเด็กปกติแต่ก็ยังมีความบางอย่างที่บ่งชี้ความเบี่ยงเบนไปจากปกติ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความสามารถทางสติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกจึงต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษซึ่งมีความแตกต่างจากเด็กปกติ โดยให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน ต้องได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และความร่วมมือจากบุคลากรต่างๆ เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา นักอรรถบำบัด ครู นักจิตบำบัด เพื่อที่เด็กกลุ่มนี้จะมีพัฒนาการที่ดีในด้านต่างๆ ต่อไป

1.6 ลักษณะความบกพร่องทางสังคมและอารมณ์ของเด็กออทิสติก

ผดุง อารยะวิญญู (2546: 22-63) เด็กออทิสติกมีลักษณะของการบอดทางจิตใจ (mind blindness) ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้เด็กออทิสติกมีปัญหาในด้านอารมณ์และสังคมดังต่อไปนี้คือ

1. ขาดความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นคนทั่วไปมักเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น โดยสังเกตจากการแสดงออกทางสีหน้าท่าทางบางคนรับรู้เร็ว (Sensitive) บางคนรับรู้ช้า (Insensitive) ในเด็กออทิสติกรับรู้ได้ช้าหรือไม่อาจรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นเลย

2. ไม่เข้าใจว่าผู้อื่นรู้อะไรบ้าง การแสดงออกบางประการของคนรอบข้างทำให้เรารู้ว่ามีข้อมูลหรืออะไรเกี่ยวกับสิ่งนั้นอยู่แต่ในเด็กออทิสติกไม่สามารถคาดเดาในลักษณะนี้ได้

3. ทำความตกลงกับเพื่อนไม่ได้ เพราะไม่รู้เพื่อนต้องการอะไร คาดเดาอะไรจากเรา

4. ไม่เข้าใจว่าคู่สนทนามีความสนใจในสิ่งที่เรากำลังพูดหรือกำลังสนทนาหรือไม่จึงอาจเป็นผู้พูดอยู่ฝ่ายเดียวโดยไม่มีผู้ฟัง

5. คาดเดาไม่ได้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไรกับเรา เด็กอาจจะถอดเสื้อในที่สาธารณะเมื่ออากาศร้อนโดยไม่สนใจคนรอบข้างว่าจะมองมาที่ตนหรือไม่

6. ไม่เข้าใจความผิดพลาด คนเราพลาดพลั้งกันได้ในบางครั้ง แต่สำหรับเด็กออทิสติก คนเราจะทำผิดพลาดไม่ได้ หากทำผิดต้องได้รับการลงโทษเสมอ

7. เล่นบทบาทสมมติไม่ได้ ไม่สามารถเล่นละครได้

8. ไม่เข้าใจเจตนาอารมณ์และความหวังดีจากผู้อื่น

9. ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

จากความบกพร่องรอบด้านของเด็กออทิสติก ในด้านที่เป็นลักษณะความบกพร่องเด่นของเด็กออทิสติก คือ บกพร่องด้านทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Teplin, 1997: 591) ความบกพร่องที่ไม่สามารถแสดงความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้เด็กออทิสติกมีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะเด็กจะเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกันไม่เป็น เด็กบางคนที่อาการไม่รุนแรงอาจเข้าไปเล่นกับเพื่อนแต่ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร (ชาญวิทย์ พรนภดล, 2545: 2)

1.7 การช่วยเหลือเด็กออทิสติก

สรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542: 122 – 125)

1. หากเด็กออทิสติกมีความบกพร่องขั้นรุนแรง การช่วยเหลือควรเป็นแบบตัวต่อตัวการเรียนร่วมจึงเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสม เมื่อเด็กที่ทักษะมากขึ้น จึงอาจพิจารณาให้เรียนร่วมได้

2. การสอนเด็กออทิสติกควรเน้นทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีพรายวัน ภาษา ทักษะที่จำเป็นในการเรียน และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

3. ในทักษะด้านภาษาควรเน้นการรับรู้ทางภาษา และการแสดงออกทางภาษาในลักษณะที่ง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนเสียก่อน

4. จัดกิจวัตรประจำวันให้เป็นระบบและดำเนินการตามเดิมทุกวัน หากมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องบอกและอธิบายให้เด็กทราบอย่างชัดเจน

5. ใช้กระบวนการปรับพฤติกรรมควบคู่ไปกับการสอน

6. หลีกเลี่ยงการลงโทษ การลงโทษบางอย่างอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็กประเภทนี้ แต่อาจทำให้ปัญหาลับเลวร้ายยิ่งขึ้น อย่างน้อยควรเปลี่ยนเป็นการให้แรงเสริมแทนการลงโทษ

7. เนื่องจากเด็กออทิสติกเป็นจำนวนมากมักขาดทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นการจัดการเรียนการสอนจึงควรให้เพื่อนเป็นแบบอย่างมากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

8. เนื่องจากเด็กประเภทนี้มักขาดทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น การจัดการเรียนการสอน ควรเน้นทักษะทางสังคมด้วยเช่นเดียวกัน

9. พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดหรือส่งเสริมการแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็ก

10. เลือกใช้วิธีปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

11. หากเด็กนั่งโยกตัวไปมาสมาธิในห้องเรียน หรือเมื่อประกอบกิจกรรมนั้นเสีย วิธีการดังกล่าวอาจไม่ทำให้เด็กอาจสั่งให้เด็กหยุดพฤติกรรมนั้น หรือเพิกเฉยต่อพฤติกรรมนั้นเสีย วิธีการดังกล่าวอาจไม่ทำให้เด็กหยุดพฤติกรรมโยกตัว ครูอาจเลือกใช้วิธีใหม่ เช่น เลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจซึ่งครูจะต้องมีข้อมูลก่อนว่าเด็กชอบอะไรบ้าง ครูอธิบายให้เพื่อนร่วมห้องเข้าใจและให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก

12. เด็กออทิสติกอาจกัดเด็กปกติ ซึ่งครูบางคนอาจนำเด็กไปนอกห้องหรือลงโทษเด็กด้วยวิธีอื่นซึ่งอาจไม่ได้ผลครูจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญให้มาช่วยเด็กในบางเวลา หรืออาจให้เด็กออทิสติกเลือกนั่งเรียนกับเพื่อนที่เขาชอบ และสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง

13. เด็กออทิสติกบางคน อาจพูดตามหรือเลียนเสียงพูดของเด็กปกติ ครูจะต้องชี้แจงให้เด็กปกติเข้าใจว่า เขาไม่มีความประสงค์จะล้อเลียนเด็กปกติ แต่การพูดตามอาจเป็นลักษณะของเด็กประเภทนี้ และให้ใช้วิธีช่วยเหลือในข้อ 12

14. เด็กออทิสติกบางคนอาจเรียนรู้ช้า เด็กใช้เวลานานมากในการแสดงทักษะที่ง่าย ๆ ครูบางคนอาจลดจุดประสงค์ทางพฤติกรรมลง ลดเนื้อหาวิชาลง ซึ่งอาจทำให้เด็กสอบผ่านเกณฑ์ได้ง่ายขึ้น ความจริงแล้วครูอาจช่วยเด็กได้โดยการสื่อสารทางสายตานั้นคือ ให้เด็กเรียนจากภาพประกอบวิธีทัศน์หรือแผ่นใสหรือครูอาจใช้ดนตรีประกอบการสอน

15. เด็กอาจขาดสมาธิในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่มีเสียงรบกวนครูอาจให้เด็กงดร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นวิธีการไม่เหมาะสม ครูอาจเลือกวิธีการอื่น เช่น ให้เด็กสวมหูฟังเพื่อป้องกันเสียงรบกวน หรือเด็กฟังเพลงจากเทปในกิจกรรมที่มีเสียงดนตรี

1.8 เทคนิคการสอนเด็กออทิสติก

สจวร์ต คุก (2533: 140-143) ได้กล่าวถึงเทคนิคการสอนเด็กออทิสติกรูปแบบหนึ่งนั่นคือ การใช้สิ่งเสริมแรงซึ่งพฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (Operant Behavior) ถ้าต้องการให้พฤติกรรมคงอยู่ต้องได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมซ้ำเดิมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดๆ ของบุคคล สิ่งเร้านั้นจะต้องมีแรงเสริมอยู่ในตัว หากแรงเสริมลดลงเมื่อใดการตอบสนองก็จะลดลง สกินเนอร์ได้แบ่งการเสริมแรงออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) คือการเสริมแรงที่มีผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้คำพูดคำตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็อาจเป็นแรงเสริมทางบวกได้ ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการกระทำนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถจะถอดถอนจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ (Aversive Stimuli) ออกไปได้

แก้วตา บุปผเวส (2548: 16 – 19) เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่ต้องดูแลทั้งทางด้านจิตใจ ด้านสังคม และการพัฒนาการ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากปัญหาภาวะในตัวเด็กเองที่ทำให้เราต้องคำนึงถึง การสอนเด็กๆ เหล่านี้จึงมีเทคนิคต่างมากมายดังที่กล่าวมาข้างต้นและสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. สอนโดยให้ความอบอุ่นและใส่ใจ ปฏิบัติสม่ำเสมอจนเด็กเกิดความคุ้นเคย จนเหมือนเป็นส่วนหนึ่งในตัวเขาหรืออีกอย่างหนึ่งก็เป็นกำลังใจให้เขาด้วย

2. คอยหลีกเลี่ยงสิ่งที่กระทบความรู้สึกในด้านลบหรือกระตุ้นพฤติกรรมที่ไม่สมควร

3. ทำความเข้าใจกับบุคคลรอบข้างตัวเด็กให้เข้าใจพฤติกรรมและวุฒิภาวะของเขา

4. หมั่นพูดหมั่นทำสิ่งง่ายๆ ให้ได้เห็น ให้ได้ยินตลอดเวลา เพื่อเป็นตัวอย่งให้เกิดการทำตามโดยไม่เร่งรัด

5. เมื่อเด็กเริ่มสนใจหรือยอมรับในสิ่งต่างๆ แล้วก็ค่อยๆ เพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่เด็กมากขึ้น

6. ใช้ภาษาที่เด็กมักใช้เสมอ เพื่อให้เขาเข้าใจง่าย สร้างความสนุกสนาน อาจมีการกระเข้าเย้าหยอกบ้าง

7. ฝึกให้เด็กมีระเบียบวินัยและพื้นฐานของสังคมทุกครั้งที่มีโอกาสเหมาะสม

8. ให้สมาชิกในครอบครัว วิดีโอและกลวิธีเดียวกันเพื่อไม่ให้เด็กสับสน

9. หัดให้เด็กกับเด็กปกติอื่นๆ ที่มีใจโอบอ้อมอารีทีละคน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก โดยให้พ่อแม่หรือสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ แล้วจึงเพิ่มจำนวนคน และเพิ่มกติกาในการเล่น

10. พาเด็กออกไปหาประสบการณ์นอกบ้าน เพื่อไปสัมผัสคนในสังคม เป็นการเรียนรู้ชีวิตจริง เช่น ไปห้างสรรพสินค้า ทานอาหาร ไอศกรีม เป็นต้น

12. ค่อยๆ เพิ่มความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งรอบตัวที่สลับซับซ้อนมากขึ้นตามจังหวะและโอกาสเป็นการพัฒนาความสามารถของเด็กไปทีละขั้น

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก

งานวิจัยภายในประเทศ

กันตรัตน์ ไพรินทร์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กออทิสติกจำนวน 6 คน กำลังศึกษาแบบเรียนร่วมอยู่โรงเรียนเวทวันธรรมवास จังหวัดพิษณุโลก ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ครั้งละ 60 นาที รวมทั้งสิ้น 10 ครั้ง พบว่า เด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนศิลปะมีผลสัมฤทธิ์ของการวาดภาพที่มีต่อการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์สูงกว่าก่อนวัยเรียน เมื่อศึกษารายละเอียดจากแบบทดสอบย่อย การวาดภาพจากการคาดการณ์ การวาดภาพจากจินตนาการ พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อุณเรือน คล้ายทรัพย์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความเข้าใจภาษาของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนโดยใช้การสื่อสารทางเลือก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนจำนวน 8 คน กำลังศึกษาอยู่ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ครั้งละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 60 ครั้ง พบว่า เด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ยังไม่พูดจำนวน 3 คน หลังจากได้รับการสอนโดยใช้การสื่อสารทางเลือก มีระดับความสามารถอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ เด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนกลุ่มที่ 2 เด็กพูดได้จำนวน 5 คน หลังจากได้รับการสอนโดยใช้การสื่อสารทางเลือก มีระดับความสามารถอยู่ในระดับดีมาก และความเข้าใจภาษาเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การสื่อสารทางเลือกก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

แก้วตา นุปผเวศ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ของเด็กออทิสติกระดับอนุบาลจากการฝึกโดยใช้กิจกรรมเกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นเด็กออทิสติก กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนศรีวิกรม์ ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ครั้งละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 25 ครั้ง เครื่องมือในการทดลองครั้งนี้ คือ การฝึกโดยใช้กิจกรรมเกมและแบบทดสอบความคงทนในการจำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ใช้กรณีการศึกษาเป็นรายบุคคล สังเกตและบันทึกในแต่ละระยะของการทดลองและนำข้อมูลที่ได้ทั้งระยะเส้นฐานและระยะทดลองในแต่ละครั้งมาคิดเป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ พบว่า ความคงทนในการจำคำศัพท์ของเด็กออทิสติกระดับอนุบาลจากการฝึกโดยใช้กิจกรรมเกมดีขึ้น

รจเรข แสงนิล (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์คู่สนทนาในการใช้วิธีสอนอ่านจิตใจสำหรับเด็กออทิสติก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กนักเรียนที่เป็นเด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม ไม่สามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์คู่สนทนาเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ได้รับการทดลองสอนโดยวิธีการสอนอ่านจิตใจเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที กลุ่มตัวอย่างได้รับการทดลองทั้งหมด 16 ครั้ง แบบแผนการศึกษาในครั้งนี้ คือ Single Subject Design แบบ ABA Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ สื่อการสอนโดยวิธีการอ่านจิตใจ ประกอบด้วย ภาพใบหน้าสีที่แสดงถึงอารมณ์มีความสุข เศร้า โกรธ กลัว, ภาพใบหน้าสีขาว-ดำ ที่แสดงถึงอารมณ์มีความสุข เศร้า โกรธ กลัว, รูปการ์ตูนแสดงถึงอารมณ์มีความสุข เศร้า โกรธ กลัว ภาพสถานการณ์ทางสังคมและอารมณ์ และแบบทดสอบความสามารถการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น สถิติที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลด้วยตารางแสดงร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยนำเสนอข้อมูลด้วยแผนภูมิภาพของคะแนนแบบทดสอบความสามารถในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนออทิสติกคนที่ 1 ออทิสติกคนที่ 2 และออทิสติกคนที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนอ่านจิตใจ (Mine reading) ที่ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์คู่สนทนาสูงขึ้น

ญาดา ธงธรรมรัตน์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัยออทิสติก กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยออทิสติกที่มารับบริการกลุ่มงานจิตวิทยา สถาบันราชานุกูล จำนวน 14 คู่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัยออทิสติก แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบทดสอบความรู้สำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยออทิสติก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) แบบกลุ่มตัวอย่างไม่อิสระจากกัน ผลการศึกษาพบว่า ความรู้และทักษะของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และที่ระดับ .01 ตามลำดับ และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัยออทิสติกในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

แซลลี่ (Sally. 2000: 399 – 409) กล่าวว่า ความสำเร็จทางสังคมในเด็กออทิสติกเป็นลักษณะอาการที่เด่นลักษณะหนึ่งในหลายๆ อาการ การพัฒนาให้เด็กออทิสติกมีทักษะสังคมที่ดีขึ้นอาจทำได้โดยใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมซึ่งจากการทบทวนตำรางานวิจัยได้มีการออกแบบไว้หลายรูปแบบ ผลการให้โปรแกรมกับเด็กออทิสติกพบว่า เด็กมีการตอบสนองและเพิ่มพฤติกรรมทางสังคมกับบุคคลอื่นและคู่ที่อยู่ในกลุ่มมากขึ้น ความสำเร็จของการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเกิดจากกิจกรรมที่ให้ในโปรแกรมจะกระตุ้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กกับคู่หรือเด็กกับผู้ปกครอง

นอกจากนี้ผลการศึกษาในงานวิจัยที่ผ่านมา รายงานว่าโปรแกรมการพัฒนาทางสังคมยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาการมีสำนึกของเด็ก เช่น พัฒนาการทางภาษา ด้วยเหตุผลนี้พัฒนาการทางสังคมที่มีความบกพร่องในเด็กออทิสติกจึงสามารถพัฒนาได้ด้วยการให้โปรแกรมการพัฒนาทางสังคม

จากการที่ลักษณะเด็กออทิสติกมีปัญหาทักษะทางสังคมในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลอื่น ในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลง ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น อันเนื่องมาจากการที่เด็กบกพร่องทางทักษะในการรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นลักษณะความผิดปกติทางจิตวิทยาของเด็กกลุ่มนี้ การมีทักษะทางสังคมบกพร่องดังกล่าวเป็นเหตุให้เกิดปัญหามากมายสำหรับเด็กออทิสติก เด็กไม่มีเพื่อน ขาดโอกาสในการเลียนแบบและเรียนรู้พัฒนาการจากเพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน การขาดทักษะทางสังคมเป็นการขัดขวางโอกาสการเรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมายในชีวิตเด็ก จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้แนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กปฐมวัยออทิสติกผ่านกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการพัฒนา คือ ทักษะทางสังคม โดยมุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ภายใต้ข้อตกลงที่กำหนด เพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสมกับบุคคลอื่น เพื่อเกิดโอกาสในการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กต่อไป

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

ประนอม เดชชัย (2536: 19) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตในสังคม (Social Living Skills) และทักษะทางกระบวนการกลุ่ม (Group Process Skills) ความหมายทั่วไปของขอบเขตการพัฒนาทางสังคมจะเน้น 2 เรื่อง คือ

1. ทักษะทางสังคม เป็นวิธีฝึกฝนและสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ดี เช่น การพูดที่เหมาะสม การตกลงกันในเรื่องที่ได้แย้งผู้อื่น

2. ทักษะทางสังคม ช่วยเพิ่มพูนให้เด็กมีพฤติกรรมและความสามารถในการสนองตอบและแสดงท่าทางที่เหมาะสม การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ เพื่อเป็นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในอนาคต

ศรีกัลยา พึ่งแสงสี (2539: 28) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึงความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม และเป็นสมาชิกที่ทำประโยชน์แก่สังคมนั้น

จาโรลิเมก (ปีทมาวดี บุญยสวัสดิ์. 2535: 17; อ้างอิงจาก Jarolimek. 1977) ให้ความหมายทักษะทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับนับถือในสิ่งที่ถูกต้องของผู้อื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ
2. การรู้จักควบคุมตนเองและรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง
3. การแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับผู้อื่น

เวสวูด (Westwood. 1977: 77) ให้ความหมายทักษะทางสังคม หมายถึงส่วนประกอบของพฤติกรรมสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยในการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่น และผดุงรักษาซึ่งความสัมพันธ์นั้นไว้ได้

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักรับผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จำให้การดำรงชีวิต และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีการกล่าวถึงความสำคัญทักษะสังคมหลากหลาย

สุจุมาล เกษมสุข (2535: 11) ได้พูดถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ทักษะทางสังคมยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เพราะบุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมายทำงานร่วมกันแก้ปัญหาของตนเอง และสังคมได้สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่สังคมนั้นย่อมเป็นที่สังคมสงบสุข มีความเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงกันข้ามสมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีความเสื่อม

ปีทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2535: 19) ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาบุคคล และสังคมต่อบุคคลได้แก่ การที่ทำให้บุคคลอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ตลอดจนนำไปแสวงหาความรู้ใหม่ต่อสังคมได้แก่ การที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้และพัฒนาให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

ธีรยุทธ์ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2536: 220) ได้พูดถึงว่าทักษะทางสังคมนั้น มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างมากและส่งผลต่อตัวเด็กในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน การปรับตัว ทั้งในชีวิตปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยที่ครูร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกๆ ฝ่าย

เทียมใจ พิมพ์วงศ์ (2541: 21; อ้างอิงจาก Cook; et al. 1996: 224 – 225) การพัฒนาทักษะทางสังคมให้เพิ่มขึ้นในทางที่ดี และประสบความสำเร็จให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องกระทำตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม รวมถึง ยังช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา การสื่อความหมาย และยังช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหมือนเด็กปกติได้

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กทั้งปกติและที่มีความต้องการพิเศษ มีผลต่อเด็กในทุกๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน ปรับตัว สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องกระทำตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม

2.3 ลักษณะความต้องการทางสังคมพื้นฐานของเด็กปฐมวัย

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2535: 20) ได้แบ่งทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

1. การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเอง และกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม
3. การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่ม
4. การมีมารยาทในสังคม
5. การแสดงความรับผิดชอบ
6. การช่วยเหลือผู้อื่น

เวสวูด (Westwood. 1997: 77 – 78) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคม ดังนี้

1. การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม
2. การรับรู้ การแสดงอารมณ์ทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์
3. การใช้ระดับเสียงในคำพูด ไม่ควรดังหรือค่อยจนเกินไป
4. การรู้จักแสดงความยินดีกับผู้อื่น
5. การรู้จักสนทนากับผู้อื่น แสดงความรู้สึกลึก ถาม ฟัง แสดงความสนใจ และมีการตอบสนอง

ต่อคำถาม

6. การยืนในระยะเหมาะสมกับคู่สนทนา และไม่ควรมีสัมผัสกับคู่สนทนาแบบเหมาะสม
7. การมีความตั้งใจที่จะฟัง
8. การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน

รู้จักผลัดเปลี่ยน การประนีประนอม การแสดงความยินดีกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ

9. สามารถควบคุมความโกรธ ความก้าวร้าว ความขัดแย้งในใจ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
10. แต่งกายสะอาด มีสุขภาพอนามัยดี

ลักษณะความต้องการทางสังคมพื้นฐานของเด็กปฐมวัย เป็นความต้องการตามพัฒนาการทางสังคมในการเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน รู้จักผลัดเปลี่ยน การประนีประนอม การแสดงความยินดีกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ การรู้จักสนทนากับผู้อื่น แสดงความรู้สึก ถาม ฟัง แสดงความสนใจ การตอบสนองต่อคำถาม การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงออก และการแก้ปัญหาในกลุ่ม

2.4 แนวทางการฝึกทักษะทางสังคม

การฝึกทักษะทางสังคม ทำได้ 2 วิธี คือ

1. การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ตามปกติวิธีนี้เป็นการฝึกพร้อมๆ กับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติ ครูสามารถนำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์โดยใช้เนื้อหาวิชาเหมือนเดิม แต่จะเน้นกระบวนการเรียนการสอนและเทคนิควิธีที่ช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมไปด้วยขณะที่เรียนหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 23; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ. 2533: 28) ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมได้ คือ

- 1.1 การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ โดยลงมือปฏิบัติจริง

- 1.2 การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแก้ปัญหาการทำงาน การหาความรู้ การวิเคราะห์ ฯลฯ รวมทั้งสถานการณ์ในชีวิตจริงด้วย

2. การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง โดยใช้กิจกรรมฝึกต่างหาก แยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน (เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 23 – 24)

- 2.1 การฝึกประชาธิปไตยในโรงเรียน

- 2.2 การให้นักเรียนได้รับผิดชอบทำงานส่วนรวมของชั้นเรียนหรือโรงเรียน

- 2.3 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

- 2.4 การพานักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญ การอยู่ค่ายพักแรม

- 2.5 การให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ

การฝึกทักษะทางสังคม สามารถฝึกได้พร้อมกับการเรียนการสอนทั้งในเวลาเรียน เนื้อหาวิชาตามปกติ และเวลาอื่นๆ ที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครู จึงสามารถฝึกทักษะทางสังคมได้เกือบตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เกิดเกิด ทักษะทางสังคมมากขึ้น (เทียมใจ พิมพ์วงศ์. 2541: 24)

สรุปได้ว่า วิธีฝึกทักษะทางสังคมทำได้ 2 วิธี คือ ฝึกโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ตามปกติ และจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรง โดยการใช้กิจกรรมฝึกต่างหากแยกจากการเรียน การสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

2.5 ขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคม

สุขุมาล เกษมสุข (2535: 17) ได้แบ่งขั้นตอนการฝึกทักษะทางสังคมเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นจูงใจ การจูงใจช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า และเห็นความสำคัญของทักษะนั้นๆ ที่จะ ช่วยในการดำเนินชีวิตช่วยให้ประสบความสำเร็จในการเรียนการทำงาน และการอยู่ร่วมกันผู้อื่นได้ อย่างไร

2. ขั้นฝึก

2.1 นักเรียนต้องฝึกทักษะด้วยตนเอง ด้วยการกระทำจริง

2.2 นักเรียนต้องเรียนรู้ทักษะอย่างถูกวิธี และถูกขั้นตอน

2.3 นักเรียนต้องฝึกฝนเป็นระยะเวลานานพอสมควร จึงจะพัฒนาได้

2.4 นักเรียนต้องฝึกทักษะในสถานที่จำเป็นและต้องใช้บ่อยๆ หลายๆ สถานการณ์ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. ขั้นประเมิน การประเมินผลบ่อยๆ จะช่วยพัฒนาทักษะให้ได้ผลดี และให้นักเรียนมี ส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพื่อปรับปรุงให้การฝึกได้ผลดียิ่งขึ้น

เวสต์วูด (Westwood. 1997: 79 - 80) ได้แบ่งขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคมเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดทักษะที่จะสอน (Definition) พิจารณาจาก ทักษะทางสังคมที่สำคัญที่จะช่วยเหลือ เด็กให้เกิดทักษะดังกล่าวนี้ การสอนอาจจะใช้วิธีโอ รูปภาพ การ์ตูน หุ่นกระบอก หรือชี้ให้เด็กเห็น กิจกรรมที่เพื่อนๆ ทำในกลุ่ม

2. ทำให้ดู (Model the Skill) โดยแบ่งทักษะออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน (Task Analysis) โดยครูแสดงให้ดูหรือให้เพื่อนแสดงให้ดู

3. การเลียนแบบและฝึกซ้อม (Imitation and Rehearsal) ให้เด็กเลียนแบบตามครูหรือ เพื่อน

4. การประเมินผล (Feedback) ถ้าเด็กยังทำได้ไม่ดี ควรบอกเด็ก พูดให้กำลังใจเด็กว่า “พยายามอีกครั้งหนึ่ง” หรือถ้าเด็กทำได้ดีขึ้นก็ควรบอกว่า “ดีขึ้นแล้วนะ” บันทึกขั้นตอนไว้ดูว่า ขั้นตอนใดยังต้องปรับปรุงแก้ไข

5. จัดเตรียมสถานการณ์เพื่อให้โอกาสเด็กได้ใช้ทักษะ (Provide Opportunity for the Skill to be Used) โดยจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือจัดเป็นคู่ แล้วให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

6. ให้แรงเสริมอย่างสม่ำเสมอ (Intermittent Reinforcement) ถ้าเด็กสามารถใช้ทักษะทางสังคมได้โดยไม่ต้องชี้แนะ ควรให้คำชมเชยหรือรางวัล เด็กจะเป็นที่ยอมรับ และมีความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มเพื่อน และจะรักษาทักษะไว้ให้กลายเป็นพฤติกรรม

ขั้นตอนในการฝึกทักษะทางสังคมที่กล่าวมาพอสรุปได้ดังนี้ เลือกทักษะที่สำคัญที่จะสอน ทำให้ง่ายแล้วให้นักเรียนทำเลียนแบบ ฝึกซ้อมทำ ประเมินผลว่าดีขึ้นหรือต้องปรับปรุงแก้ไข จัดเตรียมสถานการณ์เพื่อให้โอกาสเด็กได้ใช้ทักษะและให้แรงเสริมเด็กอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เด็กรักษาทักษะนั้นไว้ให้เป็นพฤติกรรม

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

งานวิจัยภายในประเทศ

ทัศนัย อุดมพันธ์ (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยจำนวน 30 คน อายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนวัดหลวงแพ่ง (อินทพรระชาอนุกุล) สุ่มอย่างง่ายแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองใช้วิธีการจัดประสบการณ์ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์ กลุ่มควบคุมใช้วิธีการจัดประสบการณ์แบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีพฤติกรรมทางสังคมก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติมีพฤติกรรมทางสังคมก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์และการจัดประสบการณ์แบบปกติมีพฤติกรรมทางสังคมก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรรณิการ์ โยธารินทร์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจ และความไม่เห็นแก่ตัว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชายหญิงชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดพลมานีย์ สังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์

เป็นกลุ่ม เป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดในช่วงสัปดาห์ที่ 1 - 6 และสัปดาห์ที่ 9 ยกเว้นในสัปดาห์ที่ 7 และสัปดาห์ที่ 8 มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนพฤติกรรมทางสังคมมีแนวโน้มลดลง เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การร่วมมือ ความเป็นเพื่อน การช่วยเหลือ ความเห็นอกเห็นใจและความไม่เห็นแก่ตัว พบว่า คะแนนพฤติกรรมทางสังคมทั้ง 5 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่ไม่คงที่

สายชน วงสานน (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเศรษฐฐนุตรอุปถัมภ์จำนวน 12 คน โดยได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 - 50 นาที ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการในแต่ละสัปดาห์ มีการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมทั้งโดยรวมและแยกรายด้านสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับประสบการณ์แบบโครงการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัทมา บรรเทงจิต (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติกโดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ กลุ่มตัวอย่างคือเด็กออทิสติก 1 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อน โดยการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ มีทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนสูงขึ้น

พัชรี จิวพัฒนกุล (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กออทิสติกที่มีปัญหาทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดโสมนัส สำนักงานเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิด คือ แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก และแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกผลปรากฏว่าเด็กออทิสติกที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม 3 ด้าน มีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

กัลยาณี อินตะสิน (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กออทิสติกเพศชาย อายุ 3 ปี 2 เดือน 1 ราย ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ว่าเป็นเด็กออทิสติก มีความบกพร่องในด้านสังคม ทำการศึกษาโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Single Subject Design รูปแบบ A-B-A การรวบรวมข้อมูลใช้วิธีทัศน์ถ่ายภาพบันทึกพฤติกรรมขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น รวมถึงการใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม และสรุปผลการสังเกตพฤติกรรมทางสังคม แล้วนำเสนอเป็นรูปภาพประกอบการบรรยายพบว่า การสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านต่างๆ อยู่ในระดับดี ดังนี้ ด้านการเล่นร่วมกับเพื่อน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

ลักกะณา เสนิฤทธิ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนซอยแอนด์เน็กซ์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย หนึ่งห้องเรียนจากสามห้องเรียน และสุ่มนักเรียนจากห้องที่เลือกได้มาจำนวน 15 คน ใช้เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาที รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้า คือ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมโดยใช้ผู้สังเกต 2 คน ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาส่งเสริมให้พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ยูคยุง (Yookyung. 2003: 232) กล่าวว่า พฤติกรรมช่วยเหลือ การแบ่งปัน การห่วงใย และการร่วมมือ เป็นพฤติกรรมองค์รวมที่ควรเกิดในเด็กปฐมวัย ไม่เพียงแต่เรื่องการเล่นแต่ควรเรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งครูปฐมวัยเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามโดยธรรมชาติแล้วเด็กปฐมวัยยังพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมไม่เต็มที่ด้วยตนเอง จึงมีความจำเป็นที่ครูหรือนักการศึกษาต้องจัดประสบการณ์เพื่อเพิ่มพูนพฤติกรรมทางสังคมแก่เด็ก ทั้งการช่วยเหลือกัน การแบ่งปัน การห่วงใย และการร่วมมือกัน จุดประสงค์เพื่อศึกษาว่าการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลางสามารถทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่ดีคงอยู่ทั้งการช่วยเหลือกัน การแบ่งปัน การห่วงใย และการร่วมมือกัน กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยในเกาหลี - อเมริกา โดยกลุ่ม 1 ได้รับกิจกรรมแบบกลุ่ม และกลุ่ม 2 ได้รับกิจกรรมการเล่นแบบรายบุคคล พฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตและประเมิน คือ พฤติกรรมช่างสังคม ที่ผู้วิจัยได้สังเกตและจัดกิจกรรมแก่เด็กปฐมวัยจาก 4 โรงเรียนในเวลา

เดียวกันเป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันจันทร์- อังคาร โดยใช้เวลา 30 นาที สำหรับกลุ่ม 1 และอีก 30 นาที สำหรับกลุ่ม 2 พบว่า โรงเรียนที่สอนแบบให้เรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กมีพฤติกรรมช่วย สังคมมากกว่าโรงเรียนที่การเรียนรู้จำกัดทั้งในสองกลุ่ม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเรียนรู้แบบเด็กเป็น ศูนย์กลางและขยายโอกาสการเรียนรู้สามารถใช้กิจกรรม ได้แก่ บทบาทสมมติ นิทาน ไม้บล็อก ศิลปะ เป็นต้น มาจัดประสบการณ์แก่เด็ก สำหรับกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่ม พบมีการแสดงพฤติกรรม ห่วงใยผู้อื่นและการร่วมมือ ส่วนกลุ่มที่จัดกิจกรรมเล่นแบบรายบุคคลมีการแสดงพฤติกรรมความร่วมมือ และการช่วยเหลือ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมเด็กทั้ง 2 กลุ่ม แสดงเหมือนกัน คือ พฤติกรรมการร่วมมือ

นีล (Niles, 2004: 194) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมที่ให้กับเด็กปฐมวัยที่มีต่อพัฒนาการ ทางสังคมและอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากพัฒนาการสองด้านแล้วยังมีตัวแปรที่นำมาพิจารณา ด้วย ได้แก่ พฤติกรรมเด็ก ครอบครัว และเพื่อนบ้าน ผู้วิจัยพยายามหาคำตอบคำถามการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรม สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ ได้แก่ การรับรู้ในความสามารถของตน การปรับตัวทางสังคมที่เกิดขึ้นเรียน การปรับตัวทางจิตใจ-อารมณ์ และความสัมพันธ์กับผู้อื่นสูงขึ้นหรือไม่

2. กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการสังคม อารมณ์ ตลอดเวลาหรือไม่

3. ปัจจัยทางครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอนและเพศ มีความ เกี่ยวข้องกับโปรแกรมหรือไม่ การวิจัยได้รับความร่วมมือในการเลือกประชากรและกลุ่ม ตัวอย่างจาก “สถาบันวิจัยในชิคาโก” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเดิมจำนวน 1,539 คน จากการคัดเลือกได้จำนวน 1,378 (กลุ่ม ทดลอง = 895 คน, กลุ่มควบคุม = 483 คน) ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะ กับการปรับตัวทางสังคมในช่วงอายุ 7 ปี ($p < .001$) และอายุ 8-9 ปี ($p = .38$) แต่ในทั้งสองวัยยังไม่มี รายงานถึงการรับรู้ความสามารถของตนเอง เด็กวัยรุ่นที่เคยเข้าร่วมโปรแกรกดังกล่าวหากศึกษาย้อนรอย พบมีการปรับตัวในโรงเรียนช่วงอายุ 7 ปี ($p = .000$) และ 8-9 ปี ($p = .016$) ในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างที่ เข้าร่วมโปรแกรมมีนัยสำคัญทางสถิติสูงกับการปรับตัวในสังคม โรงเรียนอายุ 11-12 ขวบ ($p = .048$) สมรรถนะโดยภาพรวมกลับสูง ($p = .027$) และการลดพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น ($p = .050$) การทดสอบ ทางสถิติพบเพียง 17 - 300 กลุ่มตัวอย่างที่พบโปรแกรมให้ผลเชื่อมโยงกับตัวแปรต่างๆ โดยมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .001 การวิจัยนี้มีประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นกับเด็กโดยตรง

เว็บสเตอร์ และไรด์ (Webster; & Reid. 2004: 96 - 113) กล่าวว่า ความสามารถของเด็กปฐมวัยในการจัดการกับอารมณ์และสร้างสัมพันธภาพเป็นพื้นฐานที่สำคัญของความสำเร็จในการอ่านและการเรียนขั้นที่สูงขึ้น เด็กที่มีความสามารถทางสังคมดีจะสามารถทำนายความสำเร็จในการเรียนได้ดีกว่าเด็กที่มีความสามารถทางสังคมต่ำ สำหรับหลักสูตรการพัฒนาทักษะสังคมและการแก้ไขปัญหาคือ ในเด็กที่ได้ศึกษานี้เป็นโปรแกรมที่ช่วยสอนทักษะต่างๆ เช่น การควบคุมอารมณ์ในชั้นเรียน การสื่อสารแบบเห็นใจ สัมพันธภาพและทักษะการสื่อสาร การจัดการอารมณ์โกรธ การแก้ไขปัญหาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และวิธีการประสบความสำเร็จในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า มีความบกพร่องทางพฤติกรรม เรื่อง การต่อต้านสังคม และก้าวร้าว ปัจจุบันหลักสูตรนี้อยู่ในระหว่างการปรับปรุงเพื่อประยุกต์ใช้ในเด็กปฐมวัยและเด็กวัยเรียน เพื่อเพิ่มทักษะต่างๆ เช่น สังคม อารมณ์ และความสามารถการเรียนรู้ในชั้นเรียน และเพื่อลดปัญหาพฤติกรรมของเด็กในชั้นเรียน

มากาเรต (Margaret. 2008: 957) ได้ศึกษาพฤติกรรมสังคม และอารมณ์ของเด็กปฐมวัยพบว่า เด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมดังกล่าวตั้งแต่ช่วงวัย 12 - 36 เดือน มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาพฤติกรรมสังคม-อารมณ์ในวัยประถมศึกษาหรือวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจำนวน 1004 คน ซึ่งอยู่ในช่วง 12-36 เดือน โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ประเมินแบบสอบถาม "The Brief Infant-Toddler Social and Emotional Assessment" ข้อคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลของพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ที่ผู้ปกครองมีต่อเด็ก หลังจากนั้นเมื่อเด็กอยู่ในช่วงต้นของวัยเรียนแล้วผู้ปกครองจะประเมินอีกครั้ง (ช่วงอายุเฉลี่ย 6 ปี, SD=0.4 ปี) โดยแบบประเมิน "The Child Behavior Checklist" ส่วนครูก็จะประเมินโดยใช้ "The Teacher Report Form regarding behavioral problem" จากผลการประเมินผู้ปกครองที่รายงานถึงพยาธิสภาพของพฤติกรรมเด็กวัยเรียนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน พิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้ปกครองที่รายงานถึงความวิตกกังวลของพฤติกรรมเด็กเล็กมีนัยสำคัญทางสถิติกับพยาธิสภาพทางจิตหรือพฤติกรรมในวัยเข้าเรียน เช่นเดียวกับครูที่ประเมินว่าเด็กมีปัญหาทางคลินิกแสดงถึงความวิตกกังวลของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมสังคมอารมณ์เด็กเล็ก สามารถทำนายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคมอารมณ์ในวัยเรียนได้ และการประเมินอย่างเป็นมาตรฐานในเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งสำคัญที่จะระบุลักษณะเด่นที่มีผลหรือมีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมสังคม และอารมณ์ของเด็กในวัยเรียน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเล่นแบบร่วมมือ

3.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

หรรษา นิลวิเชียร (2535: 66 - 71) ได้รวมทฤษฎีการเล่น สรุปได้ดังนี้ ทฤษฎีการเล่นแบ่งออกเป็น 4 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีคลาสสิก (Classical Theories)
2. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories)
3. ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญา (Cognitive - Developmental Theories)
4. ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม (Ecological Theories)

1. ทฤษฎีคลาสสิก (Classical Theories) ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับสาเหตุและผลของการเล่น ประกอบด้วยทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (The Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จะเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น และสะสมพลังงานไว้ในตัวหากมีพลังงานที่เหลือจากการใช้ดำรงชีวิตพื้นฐาน มนุษย์ก็จะใช้ไปในทางบันเทิงโดยไม่มีจุดมุ่งหมาย เมื่อใดที่เราเห็นเด็กๆ ออกไปวิ่งเล่น เต็มไปทั้งสนามเด็กเล่น ความคิดของทฤษฎีนี้ดูเหมือนจะเป็นจริง

1.2 ทฤษฎีฝึกหัด (The Pre - Exercise Theory) ทฤษฎีนี้ยืนยันว่าเด็กเล่นเพื่อฝึกหัด และทำให้สติปัญญาและการอยู่รอดบนผลสมบูรณ์เมื่อเด็กเกิดขึ้นมาใหม่ๆ ประสาทสัมผัสต่างๆ ยังไม่สมบูรณ์เด็กจึงต้องอาศัยการเล่นเพื่อเป็นการทดลองพัฒนาประสาทสัมผัสจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ต่อไปการฝึกหัดและการทดลองจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการอยู่รอดพอๆ กับทักษะในการดำรงชีวิต

1.3 ทฤษฎีการทำซ้ำ (The Recapitulation Theory) ทฤษฎีเชื่อว่า การเล่นของเด็กเป็นการนำกิจกรรมของบรรพบุรุษของตนมาแสดงใหม่อีกครั้งหนึ่ง เช่น การเล่นน้ำ ขุดดิน ปีนต้นไม้ พฤติกรรมการเล่นของเด็กพัฒนาไปคล้ายกับ ขั้นตอนการพัฒนาทางวัฒนธรรมของมนุษย์ การเล่นจะช่วยให้เด็กกลบล้างพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของมนุษย์ออกไปการเล่นเป็นการเตรียมตัวเด็กให้ก้าวไปสู่กิจกรรมที่ทันสมัย ซึ่งทันกับโลกที่เจริญก้าวหน้า

1.4 ทฤษฎีนันทนาการ (The Recreation Theory) ทฤษฎีนี้ตรงกันข้ามกับทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ ขณะที่พลังงานเหลือใช้กล่าวว่าคนเรามีพลังงานเหลือเฟือ และต้องการที่จะจำกัดส่วนเกินทิ้งไป ทฤษฎีนันทนาการแนะนำว่าพลังงานของคนเราสิ้นเปลืองหมดไป จะต้องหาวิธีสะสมไว้ การทำงานจะทำให้สูญเสียพลังงานร่างกาย จิตใจ การเล่นจะทำให้สดชื่นและเรียกพลังงานให้กลับคืนมา เพื่อจะได้เริ่มทำงานใหม่

1.5 ทฤษฎีการพักผ่อน (The Relaxation Theory) ทฤษฎีนี้เป็นส่วนขยายของนันทนาการ ซึ่งกล่าวถึงภารกิจของประชาชนในปัจจุบันว่าประสบความสำเร็จเมื่อลดเหนื่อยจากการทำงานทั้งทางสมองและกล้ามเนื้อ จึงควรมีกิจกรรมการเล่นผ่อนคลายความเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล่นที่ต้องใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

2. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theories) ตามคำอธิบายของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) อิริคสัน (Erikson) และเพลเลอร์ (Peller) การเล่นจะถูกนำไปเชื่อมโยงกับการเป็นผู้ใหญ่ภายในตัวเด็ก เมื่อเด็กเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากเกินควบคุม เด็กจะสร้างเรื่องราวสมมติขึ้นโดยการเล่นที่ใช้จินตนาการความคิดฝัน และเล่นซ้ำๆ หลายครั้ง เพลเลอร์ (Peller) กล่าวว่า การเล่นเป็นการเก็บรวบรวมกระบวนการที่เป็นไปอย่างซ้ำๆ และมั่นคง การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้วิธีการควบคุมตัวเอง โดยไม่ต้องสูญเสียความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ตามความต้องการของ ฟรอยด์ (Freud) การเล่นเป็นทางออกให้เด็กได้แสดงความรู้สึกต่างๆ ออกมา

3. ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญา (Cognitive - Developmental Theories) ขณะที่ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เน้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นของแต่ละบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม พียาเจท์ (Piaget) ผู้นำทางทฤษฎีสติปัญญากล่าวว่าการเล่นเกิดขึ้นภายในจิตใจของเด็ก และเป็นผลจากสถานะภาพของพัฒนาการด้านสติปัญญา พียาเจท์ (Piaget) กล่าวว่า การเล่นของเด็กเริ่มตั้งแต่แรกเกิดในวัยทารกเด็กจะเลียนแบบและกิริยาจากคนหรือสัตว์จากสิ่งแวดล้อมตัวเขาและจะค่อยๆ พัฒนาเป็นการเล่นสามรูปแบบด้วยกัน คือ การเล่นฝึก (Practice Play) การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) และการเล่นที่มีกฎกติกา (Game with Rules)

การเลียนแบบ เด็กทารกใช้ปาก ตา และเท้า ในการเล่นเลียนแบบเพื่อความสุข การเลียนแบบของเด็กในขั้นนี้เรียกว่า เกือบจะเป็นการปรับขยายโครงสร้าง (Accommodation) โดยสิ้นเชิง นั่นก็คือ เน้นการเลียนแบบโดยปราศจากความเข้าใจ ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวนั้น เช่น เด็กเลียนแบบโดยการโบกมือ โดยที่ยังไม่เข้าใจ ความหมายคำว่า บ้าย-บาย (Bye - Bye) แต่ถ้าเด็กเล่นกิ้งกือตาขณะที่เขาเดินจากไป พฤติกรรมเช่นนี้พียาเจท์เรียกว่าเป็นการปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) เพราะเด็กสามารถใช้สัญลักษณ์จริงๆ ในการเล่นของเขาได้ การเล่นฝึกขณะที่เด็กล้มอยู่บนชิงช้าด้วยความสุขจากการเคลื่อนไหวไปมาแสดงว่าเด็กกำลังเล่นฝึก (Practice Play) หรือเล่นเพื่อความสำเร็จ การเล่นส่วนใหญ่ของเด็กเป็นเพียงเพื่อความพอใจในประสามสัมผัสอันได้แก่ ความรู้สึก การจับต้อง การเคลื่อนไหว แชน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า การเล่นฝึกจะเริ่มตั้งแต่เด็กอยู่ในขั้นการใช้ประสามสัมผัส เด็กจะทำกิริยาที่ตนพึงพอใจซ้ำเป็นการเล่นที่ไม่ใช้เกมที่แท้จริงเป็นเพียงการกระทำเพื่อความสุข ความพอใจ ซึ่งภายหลังจะเข้าไปสู่รูปแบบการเล่นที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ การเล่นเพื่อฝึกความเพลิดเพลินในขั้นตอนนี้ จะกลายเป็นการเล่นที่ใช้จินตนาการสมมติหรือการแสดงมากขึ้น การเล่นโดยใช้สัญลักษณ์เป็นการเล่นที่ดัดแปลงหรือบิดเบือนความเป็นจริง แล้วนำมาใช้แทนวัตถุ ซึ่งของในการเล่นชนิดนี้เป็นการเล่นที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ของชีวิตเด็ก เด็กที่กำลังใช้กล่องแทนรถยนต์ ใช้ไม้แทนทหาร และใช้ไม้กวาดหรือก้านกล้วยแทนม้า แสดงว่าเขากำลังเล่นสมมติหรือเล่นโดยใช้สัญลักษณ์

เกมที่มีกฎกติกา เกมที่มีกฎกติกาเริ่มก่อนอายุสี่ขวบถึงเจ็ดขวบ และเกิดขึ้นส่วนใหญ่ในขั้นการคิดรูปธรรม เด็กสามารถเล่นเกมที่มีกฎกติกาต่างๆ ได้ กฎนั้นอาจเกิดขึ้นเองหรือถูกกำหนดขึ้นมา ก่อน พิอาเจต์เรียกเกมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เช่น การเล่นซ่อนหาในสถาบัน (Institute Games) เด็กๆ เรียนเกมเหล่านี้โดยการเลียนแบบพี่ๆ หรือเพื่อนเล่น ครูและผู้ใหญ่ควรช่วยควบคุม แนะนำการเล่น การรักษากฎและดูแลให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. ทฤษฎีสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เน้นความสำคัญของการเล่น ทฤษฎีสิ่งแวดล้อมจะกล่าวถึงโครงสร้าง และสถานการณ์ที่ทำให้การเล่นของเด็กแตกต่างกันออกไป ผลการวิจัยในสมัยก่อนชี้ให้เห็นว่า ชนิดของวัตถุหรือชนิดของกิจกรรมจะส่งผลต่อช่วงความสนใจ การมีปฏิสัมพันธ์ จำนวนและรูปแบบของการสนทนาระหว่างการเล่นของเด็ก

พัชรี สอนแก้ว (2536: 59) ได้สรุป ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการเล่น ดังนี้

1. การเล่นเป็นการระบายพลังงานที่เหลือเนื่องจากในวัยเด็ก เด็กไม่ต้องคิดเรื่องต่างๆ มาก ไม่ต้องวิตกในเรื่องการงาน เด็กจึงมีพลังงานเหลืออยู่มาก ดังนั้นการเล่นจึงเป็นการระบายพลังงานที่เหลืออยู่ในตัวเด็กให้เป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อที่จะได้เจริญเติบโตต่อไป

2. การเล่นเป็นการหาความสนุกเพลิดเพลิน เด็กมักจะใช้ชีวิตในวันหนึ่งๆ ด้วยการเล่นอย่างสนุกสนาน การเล่นจึงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจของเด็ก ทำให้รู้สึกสดชื่นเบิกบานไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อยเท่ากับการทำงานแม้จะต้องออกแรงเหมือนกัน

3. การเล่นเป็นการเลียนแบบบรรพบุรุษ เด็กมักจะเล่นอะไรตามอย่างพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่เคยเห็นมา เช่น เด็กผู้หญิงชอบเล่นตุ๊กตา หรือหุงข้าว เพราะเห็นแม่หรือผู้หญิงชอบ เลี้ยงน้องและหุงข้าว ซึ่งเป็นประหนึ่งของการเตรียมกิจกรรมสำหรับอนาคต

4. การเล่นเป็นการชดใช้สิ่งที่ขาด เด็กบางคนไม่สมหวังในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็จะแสดงออกมาโดยการเล่น เช่น เด็กผู้หญิงอยากมีน้องแต่ไม่มี ก็จะหาตุ๊กตามาเล่นสมมติเป็นน้องมาอุ้ม อาบน้ำ ป้อนข้าว ฯลฯ เด็กผู้ชายบางคนอยากเป็นทหาร แต่ตัวเองเป็นไม่ได้ ก็สมมติให้ตุ๊กตาเป็นพลทหาร ตัวเองทำหน้าที่ออกคำสั่งบังคับบัญชาตามอย่างทหาร เป็นต้น

จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเล่นจะเห็นได้ว่าการเล่นเป็นการหาความสนุกเพลิดเพลิน เป็นการตอบสนองความต้องการของเด็ก เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่น

3.2 ความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกเพลิดเพลิน ได้สังเกต ได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเอง การเล่นมีอิทธิพลและมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาที่จะแสดงออกถึงความมุ่งมั่น และความต้องการของตนเอง เรียนรู้และรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เรียนรู้สิ่งแวดล้อม เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นและธรรมชาติรอบตัวได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2547: 7) นอกจากนี้แล้ว กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 10) ได้กล่าวถึงการเล่นมีความสำคัญกับเด็กมาก ไม่เพียงแต่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับเด็กเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการส่งเสริม การเรียนรู้ของเด็ก การเล่นจะเป็นการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น ถ้าครูจัดเตรียมการเล่นอย่างมีจุดประสงค์ และพร้อมที่จะให้การเล่นเป็นการเรียนที่สนุก หลักการสำคัญคือ เด็กต้องได้เล่นเต็มที่ ครูต้องกระตุ้นและป้อนข้อมูลกลับ พร้อมติดตามผลการพัฒนาในตัวเด็กด้วย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อีกทั้งการเล่นก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เด็กได้เรียนรู้ในหลายๆ สิ่ง เด็กมีโอกาสคิดค้น ค้นพบความรู้ด้วยตัวเอง และเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน แจ่มใส (1997: 9) และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534: 12-14) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นไว้ว่า การเล่นถือว่เป็นทั้งการเรียนและการทำงานของเด็กมีความสำคัญต่อเด็ก การเล่นจะช่วยฝึกความร่วมมือ ช่วยให้เด็กมีระเบียบวินัย เคารพกฎเกณฑ์ รู้แพ้ รู้ชนะ ซึ่งจะช่วยให้เด็กฝึกฝนในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคมได้ดีเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้แล้ว วีระ มนัสวานิช (2539: 13) กล่าวว่าการเล่นช่วยส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม การเล่นจะมีกฎกติกาหรือข้อตกลงในการเล่น กฎกติกาหรือข้อตกลงเหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กสร้างขึ้นเองเพื่อใช้ในหมู่ผู้เล่นด้วยกัน เด็กทุกคนจะพยายามเล่นตามกฎกติกาข้อตกลง การเคารพกฎกติกาหรือข้อตกลงในการเล่นเท่ากับเด็กได้สร้างคุณธรรมหรือสร้างวินัยในตนเองอย่างดี ควรได้รับการส่งเสริม

จากความสำคัญของการเล่นสรุปไว้ว่า การเล่นมีความสำคัญกับเด็กมาก การเล่นเป็นสิ่งที่เด็กๆ ชอบ เด็กสนุกสนานกับการเล่นและการเล่นยังเป็นการเรียนรู้ของเด็กด้วย เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้โดยผ่านการเล่น การเล่นช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก

3.3 ประเภทของการเล่น

พาร์เทน (Feeney , Christensen; & Moravcik. 1991: 120; citing Parten. 1932) ได้แบ่งลำดับขั้นของการเล่นตามพัฒนาการทางสังคมของเด็ก 6 แบบดังนี้

1. การไม่เล่น (Unoccupied Behavior)
2. การดูคนอื่นเล่น (Onlooker)

3. การเล่นคนเดียว (Solitary Play) พบในเด็กทารก เด็กเล่นคนเดียว เด็กเล่นตามลำพังและเล่นอิสระกับของเล่น แม้ว่าเด็กคนอื่น ๆ จะเล่นอยู่ใกล้ๆ ก็จะไม่สนใจ

4. การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) พบในเด็กวัยเตาะแตะ เป็นการเล่นที่มีเด็กอื่นเล่นอยู่ข้างๆ กันแต่ต่างคนต่างเล่นของตนเองตามความต้องการของตนอย่างอิสระ โดยอาจจะหันไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กคนอื่นบ้างเป็นบางขณะ

5. การเล่นที่มีความสัมพันธ์กับคนอื่น (Associative Play) พบมากในเด็กเล็กก่อนวัยเรียน การเล่นที่เด็กมีรูปแบบการเล่นตามกันเป็นกลุ่ม รวมการเล่นแบบเป็นคู่และเป็นกลุ่มของเด็กที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน และมีการแบ่งอุปกรณ์ให้กัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างรวดเร็วแต่ไม่ได้เป็นแบบร่วมมือและการพูดคุยกันเล็กน้อย เด็กสองคนอาจจะเล่นสร้าง สวนสัตว์อยู่ในมุมบล็อค มีการแบ่งตัวสัตว์กันและมีการพูดคุยกันในเรื่องสวนสัตว์แต่จะไม่ได้มีการร่วมกันสร้างสวนสัตว์หรือมีการพูดคุยกันน้อยมากกว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในสวนสัตว์ของพวกเขา

6. การเล่นกับผู้อื่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) ลักษณะของเด็กที่โตกว่าเด็กเล็ก และเป็นเด็กอนุบาลหรือวัยเด็กตอนต้น เป็นการเล่นเป็นกลุ่ม เด็กๆ มีกิจกรรมการทำงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ การเล่นร่วมกันเป็นหมู่คณะ มีการวางแผน มีการพูดคุยและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบและมีผู้นำ

เพียเจต์ (อุษา พึ่งธรรม. 2535: 17 – 18; อ้างอิงจาก Piaget. 1962: 110 - 113) ลักษณะการเล่นของเด็กจะแตกต่างกันไปในแต่ละวัย บุคคล เวลา และความพอใจของเด็กได้แบ่งประเภทของการเล่นออกเป็น 3 ประเภท ตามลำดับพัฒนาการของเด็กดังนี้

1. การเล่นเพื่อฝึกฝน (Practice Play) หรือการเล่นระดับสัมผัส (Sensorimotor Play) เป็นการเล่นของเด็กแรกเกิดถึง 2 ปี ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ การเล่นนี้จะเป็นการกระทำกับวัตถุ (Manipulate) และเป็นการค้นหา (Exploration) ด้วยประสาทสัมผัสของตน เช่น โดยการหยิบ จับ ลูบ คลำ ตี เคาะ ขว้าง ดูด กัด รื้อค้น เป็นต้น

2. การเล่นสัญลักษณ์ (Symbol Play) เป็นการเล่นโดยใช้ความคิดฝันของตนซึ่งอาจเรียกว่าเป็นการเล่นตามจินตนาการหรือการเล่นสมมติ การเล่นแบบนี้เด็กจะใช้ความคิดของตนในการพิจารณา สมมติสิ่งของ เช่น ให้ตนเองเล่นเป็น พ่อ แม่ เจ้าหญิง เจ้าชาย หรือเป็นสัตว์ต่างๆ ตามที่ต้องการ รวมทั้งสมมติสถานการณ์ขึ้นด้วย การเล่นชนิดนี้จะเริ่มเมื่ออายุ 2 ปี จนถึง 7 – 8 ปี

3. การเล่นเกม (Game with play) เป็นการเล่นของเด็กวัยเรียนเป็นส่วนใหญ่เด็กจะเริ่มใช้กฎเกณฑ์ในการเล่นกับผู้อื่น อาจเป็นการเล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปหรือเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ เด็กอาจตั้งกฎเกณฑ์การเล่นขึ้นเอง และพยายามให้ทุกคนในกลุ่มยอมรับและปฏิบัติตามกฎนั้นๆ เป็นการเล่นที่เด็กเริ่มคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น การเล่นชนิดนี้จะเริ่มเมื่ออายุ 4 ปี ขึ้นไปโดยเริ่มจากการมีกติกาต่างๆ ก่อน

จากการที่ได้ศึกษาประเภทของการเล่นพบว่า การเล่นของเด็กนั้นมีหลายรูปแบบตั้งแต่การเล่นคนเดียว การเล่นเป็นคู่ การเล่นเป็นกลุ่มเล็ก และการเล่นเป็นกลุ่มใหญ่

3.4 ความหมายของการเล่นแบบร่วมมือ

ผู้ให้ความหมายการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) มีหลายคน ดังนี้

อาร์ สัททหวี (2539: 89) ให้ความหมายว่า การเล่นแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนที่ให้นักเรียนเล่นด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้าน ความรู้และทางด้านจิตใจช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อนๆ

พัชรี ผลโยธิน (2540: 134) กล่าวถึงกิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative Activities) ว่าหมายถึง กิจกรรมการเล่นที่กระตุ้นพฤติกรรมทางสังคมในทางบวก สร้างการรับรู้ความรู้สึก และความคิดเป็นของผู้อื่น เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันในการที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ครูอนุบาลสามารถใช้การเล่นของเด็กสร้างให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมร่วมมือให้มากขึ้น กิจกรรมมีผู้เล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (ถ้าเป็นเด็กอนุบาลไม่ควรเกิน 6 คน) เล่นหรือทำงานโดย

1. มีเป้าหมายร่วมกัน
2. ได้ตัดสินใจ
3. แลกเปลี่ยนความคิด และใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน
4. ได้เจรจา ตอรอง
5. ร่วมกันเล่นหรือทำงานประสานกันให้สำเร็จตามเป้าหมาย
6. ประเมินความก้าวหน้าของตน

วิจิตร อาวะกุล (2542: 309) กล่าวว่า ความร่วมมือ (Cooperating) หมายถึง ความพร้อมที่จะเข้าช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม เพื่อบรรลุถึงความสำเร็จของงานด้วยความเต็มใจ

สุภา อักษรประดิษฐ์ (2543: 34) ให้ความหมาย การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม วิธีการเรียนรู้หรือวิธีการที่ผู้เรียนภายในกลุ่มต่างร่วมมือ (share) ช่วยเหลือ (help) มีส่วนร่วม (participate) และประสาน (cooperate) กัน ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ผู้เรียนต่างช่วยกันเสนอแนวคิดและให้ความร่วมมือกันใช้ทรัพยากร ซึ่งหมายถึง ข้อมูลข่าวสารระหว่างกันภายในกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนใช้ความสามารถพิเศษของตนเอง โดยผู้ที่มีความสามารถหรือศักยภาพสูงกว่า ช่วยเหลือผู้เรียนที่ต่ำกว่าในการเรียนรู้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม จะร่วมมือกันอย่าง

เข้มแข็ง และประสานสามัคคีกันในการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ดังนั้นสมาชิกในกลุ่ม ไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

จอห์นสัน และจอห์นสัน (ทึศนา แซมมณี. 2545: 197; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1994: 31-37) กล่าวว่า การจัดการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การพึ่งพาและการเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) ผู้เรียนต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคน มีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่ม ขึ้นอยู่กับความสำเร็จของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน และในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีการพึ่งพา ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face to Face Promotive Interaction) การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกจะทำงานรวมกันช่วยเหลือกัน ส่งเสริมกันไว้วางใจกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) สมาชิกกลุ่มทุกคน จะต้องมีส่วนที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ กลุ่มต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นกลุ่ม เช่น การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small Group Skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา การยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้การดำเนินงานไปได้

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น เช่นวิธีการทำงานกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจวิเคราะห์โดยนักเรียน ครูหรือวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อช่วยป้อนข้อมูลย้อนกลับ ช่วยทักษะการรู้คิด (Meta cognition) คือ สามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตน

ปิยลักษณ์ พฤกษ์วัน (2550: 322-342) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ว่าเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกันจากทฤษฎีการวิจัย และการปฏิบัติทางการศึกษา ที่โดดเด่นที่สุดวิธีการหนึ่ง

โซเบล (Sobel. 1983: 1) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้เล่นทุกคนมีส่วนร่วมเล่นด้วยกันมากกว่าการแข่งขันกับคนใดคนหนึ่ง เป็นการเล่นที่มีความสนุกสนานในตัวเอง การเล่นเกมนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มเกิดความไว้วางใจกัน ความสามัคคีของกลุ่ม เน้นการให้ทุกคนมีส่วนร่วม การช่วยเหลือกัน ความสนุกสนานของการเล่น การยอมรับจากผู้เล่นทุกคน เป็นการเล่นที่ดีที่สุดที่มีการเปลี่ยนแปลงกติกาให้เหมาะสมกับผู้เล่นทั้งหลายและตระหนักว่าผู้เล่นทุกคนมีความสำคัญ

ซีเฟลท์ และบาร์บิว (Seefeldt; & Barbour. 1986: 402) กล่าวว่า การให้ความร่วมมือ (Cooperating) เป็นทักษะการลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง ฝึกคิดถึงประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ

คอลลินส์ และแอสมอร์ (สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2528: 222; อ้างอิงจาก Collins; & Ashmor. 1970. *Social Psychology*. p. 50) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือไว้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับลินด์เกรนและฮาร์เวย์ (Lindgren; & Harvey. 1981: 433) ที่ได้กล่าวว่าความร่วมมือ หมายถึง การกระทำร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

สลาวิน (ประกายแก้ว แปรโคสูง. 2541: 32; อ้างอิงจาก Slavin. 1987: 7) ได้ให้ความหมายของการกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปใช้กับการสอนแบบใดก็ได้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และบทเรียนนั้นๆ โดยจัดผู้เรียนแบบเป็นกลุ่ม ภายในกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน และมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงานร่วมกันในกลุ่ม

ลินด์เกรน (ประกายแก้ว แปรโคสูง. 2541: 32; อ้างอิงจาก Lindgren. 1973) การเรียนรู้แบบร่วมมือหมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับว่าจุดมุ่งหมายนั้นเป็นจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเมื่อทำงานนั้นเสร็จแล้วเป็นผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบหนึ่ง ที่จัดให้ผู้เรียนรู้ร่วมกันโดยการเล่นเป็นกลุ่มเล็กๆ ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันและร่วมมือกันในการเล่น โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกในกลุ่มร่วมกันไม่เน้นการแข่งขัน เป็นการเล่นที่ให้ความสนุกสนาน เป้าหมายการเล่นแบบร่วมมือ คือ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน

3.5 ความสำคัญของการเล่นแบบร่วมมือ

นิพนธ์ คันธเสวี (2528: 23-24) กล่าวว่าการเล่นแบบร่วมมือเป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามต่อมนุษย์ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ในสังคมไทยคนไทยเป็นคนมีฝีมือ มีความฉลาด มีความสามารถมากมาย แต่ขาดการสนับสนุนและเป็นคนเก่งกาจเฉพาะตัว เก่งที่สุดคือเอาตัวรอดแต่ไม่เก่งที่จะทำให้สังคมอยู่รอด เพราะขาดความคิดและเจตคติทางสังคมที่ถูกต้อง คือ ขาดการรวมกลุ่มอย่างถาวรเพื่อส่วนรวม

พัชรี ผลโยธิน (2540: 133) กล่าวว่า นักการศึกษาอนุบาล ตระหนักถึงความสำคัญของพฤติกรรมความร่วมมือ (Cooperative Behaviors) ของเด็กมานานนับสิบปี ความตระหนักนี้มีอย่างต่อเนื่อง และทวีขึ้น เนื่องจากความก้าวร้าวรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม ผลกระทบจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และความเสื่อมทางจริยธรรม ทำให้จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี รู้จักทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สังคม และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ปิยลักษณ์ พงษ์ตะวัน (2550: 322) ได้กล่าวถึงความสำคัญการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ว่าเป็นกระบวนการสอนที่แพร่หลายมากตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงอุดมศึกษาในทุกสาระวิชา ทุกรูปแบบของสถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และโปรแกรมการศึกษาเสริมเวลาเรียน และโปรแกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งมีการคิดรูปแบบวิธีการสอน การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ได้รับความนิยม เนื่องจากมีปัจจัย ความสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. มีทฤษฎีรองรับอย่างชัดเจน
2. มีงานวิจัยมารองรับ
3. มีกระบวนการนำไปใช้ได้อย่างชัดเจน และสามารถใช้ได้จริง

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1994: 12,15,186) กล่าวว่า ความร่วมมือเป็นการสร้างขอบเขตของคุณค่าและความก้าวหน้าให้มนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างบุคคล ครอบครัว เศรษฐกิจ กฎหมาย และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในแต่ละวันมนุษย์จะต้องร่วมมือกับผู้อื่นทั้งในครอบครัว การทำงาน และการติดต่อกับชุมชน ความร่วมมือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเล่นแบบร่วมมือมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นรูปแบบกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

3.6 องค์ประกอบการเล่นแบบร่วมมือ

ออร์ลิก (อุษา พิงธรรม. 2535: 20 – 21; อ้างอิงจาก Olick. 1978: 6-7) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้การเล่นแบบร่วมมือประสบผลสำเร็จมี 4 ประการ คือ

1. การร่วมมือ (Cooperation) ในการเล่นแบบร่วมมือเด็กจะต้องมีความร่วมมือไว้ใจกัน และกันและกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทางบวก เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่นแบบร่วมมือ เช่น การแบ่งปัน เข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น เห็นใจผู้อื่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เด็กแต่ละคนจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยกัน เล่นด้วยกันตลอดการเล่น โดยไม่มีใครต้องออกจากกลุ่มเพื่อคอยการเล่นในครั้งต่อไป ในการร่วมมือกันนี้ ทำให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม มีความภาคภูมิใจที่ช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายในการเล่น

2. การยอมรับ (Acceptance) เด็กทุกคนต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการเล่น ถ้าเด็กได้รับการยอมรับจะทำให้เด็กรู้สึกว่ามีคุณค่าต่อเพื่อน เด็กจะยินดีให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีความสุข ในทางตรงกันข้าม เด็กที่ถูกเพื่อนต่อต้านหรือปฏิเสธ จะทำให้เด็กรู้สึกตนเองด้อยคุณค่าหมดความภาคภูมิใจในตนเอง ในการเล่นแบบร่วมมือนี้เด็กทุกคนจะยอมรับซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการช่วยให้เกิดความสำเร็จ

3. การมีส่วนร่วม (Involvement) จะช่วยทำให้เด็กรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รับผิดชอบ และพอใจในการกระทำร่วมกัน เด็กที่ถูกกละเลย ทอดทิ้ง หรือจำกัดการกระทำ จะตัดขาดการจากการมีส่วนร่วม จึงทำให้เด็กไม่อยากเล่นต่อไป

4. ความสนุกสนาน (Fun) สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจในการเล่น และช่วยจูงใจให้เด็กอยากเล่น ก็คือความสนุกสนาน ถ้าเล่นแล้วไม่สนุกเด็กจะไม่อยากเล่น ในการเล่นแบบร่วมมือเด็กจะมีอิสระที่จะเล่นหรือไม่เล่นเมื่อไหร่ก็ได้ และสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ ถึงแม้เด็กจะทำผิดพลาดก็ได้รับการช่วยเหลือ

3.7 ลักษณะการเล่นแบบร่วมมือ

อารี สันทรวี (2535: 33) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะการเล่นแบบร่วมมือ ว่าเป็นวิธีการที่ ให้เด็กทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้เด็กเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อนๆ เคารพความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนๆ

พัชรี ผลโยธิน (2540: 133) กล่าวถึง ลักษณะการเล่นแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมการเล่นของเด็กมากมายที่ต้องอาศัยผู้เล่นมากกว่า 1 คน และต้องใช้การเจรจาตกลง ใช้ของร่วมกัน มีการหมุนเวียนกัน ใช้อุปกรณ์หรือผลัดเปลี่ยนบทบาทหน้าที่กัน และเมื่อไรก็ตามที่เด็กไม่ประสบผลสำเร็จจากการเล่นคนเดียวเด็กก็จะใช้พฤติกรรมการเล่นร่วมมือเข้าช่วย กิจกรรมการเล่นมีทั้งแบบรายบุคคล แบบแข่งขัน และ

แบบร่วมมือ การศึกษาผลกระทบของการเล่นทั้ง 3 แบบนี้ พบว่ากิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือจะกระตุ้นพฤติกรรมสังคมทางบวก รวมถึงความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ยังส่งเสริมทักษะทางสังคม ทางร่างกาย และทางสติปัญญา การคิดแก้ปัญหา การสื่อสาร ส่วนกิจกรรมแบบแข่งขันมักก่อผลให้พฤติกรรมความร่วมมือลดน้อยลง

ปิยะลักษณ์ พฤษะวัน (2550: 327 - 332) ได้พูดถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือ (cooperative learning) นั้นว่ามีหลากหลายลักษณะซึ่งผู้สอนสามารถใช้หลักการไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียน

1. การคิด จับคู่ เล่าฟัง (Think – pair – share) วิธีการนี้ เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย ถึงระดับอุดมศึกษาใช้ในการเรียน การสอนได้ทุกกระบวนการวิชา มีขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ครูตั้งคำถามบอกให้นักเรียน ฟัง
- 1.2 ให้เวลาคิดคำตอบ
- 1.3 ให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนที่นั่งข้างๆ แล้วอภิปรายคำตอบ
- 1.4 ให้นักเรียนแต่ละคู่ บอกเล่า คำตอบให้เพื่อนๆ ในชั้นเรียนฟัง

2. การประชุมโต๊ะกลม (Round table) วิธีการนี้ ใช้ได้หลายวิชา เหมาะที่จะใช้ในการทำแบบฝึกหัด ทบทวนความรู้ มีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 กำหนดปัญหา : ครูกำหนดปัญหาปลายเปิด ที่มีคำตอบหลายๆ อย่างให้คิด
- 2.2 นักเรียนร่วมมือ : นักเรียนช่วยกันคิด โดยเขียนคำตอบลงในกระดาษแล้วส่งเวียนไปทางซ้ายมือให้เพื่อนเขียนคำตอบ แล้วส่งกระดาษวนจนครบทั้งกลุ่ม แล้วนำเสนอคำตอบทั้งหมดหน้าชั้นเรียนถ้าใช้กับเด็กอนุบาล ครูอาจให้วาดรูปแทนการเขียนคำตอบ เช่น ครูกำหนดปัญหาว่า มีอะไรบ้างที่เป็นผลไม้ เด็กก็จะวาดรูปผลไม้ต่างๆ แทนการเขียนคำ เป็นต้น

3. การเรียนรู้ด้วยกัน (Learning Together) ส่วนมากมักใช้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 – 6 เนื่องจากเด็กสามารถอ่าน เขียนหนังสือได้แล้ว มีวิธีการดังนี้

- 3.1 ครูมอบแผนงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม
- 3.2 นักเรียนในกลุ่มช่วยกันทำงาน
- 3.3 เมื่องานเสร็จแล้วตรวจผลงาน คะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนกลุ่ม ถ้าใช้กับเด็กในระดับอนุบาลครูอาจให้งานกลุ่มที่ใช้ศิลปะที่เด็กอนุบาลสามารถทำได้แทน

4. การต่อภาพ (Jigsaw) วิธีการนี้ มักใช้ในวิชาสังคมศึกษา วรรณคดี และวิทยาศาสตร์ เหมาะที่จะใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ครูมอบหมายงานให้สมาชิกในกลุ่มย่อย (home group หรือกลุ่มบ้าน) แต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่แตกต่างกัน ตามครูกำหนดให้

4.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มย่อยที่ได้หัวข้อเดียวกัน จะมารวบรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) ศึกษาหัวข้อร่วมกัน จนเข้าใจเป็นอย่างดี

4.3 เมื่อศึกษาหัวข้อในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) เสร็จแล้ว ก็กลับไปในกลุ่มบ้าน(home group) เพื่ออธิบายเนื้อหาที่ตนเองไปศึกษาให้เพื่อนๆ ในกลุ่มบ้านของตนฟัง

4.4 สมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มบ้าน (home group) สรุปเนื้อหาของกลุ่มหลังจากฟังสมาชิกทุกคนในกลุ่มอธิบายเนื้อหาให้ฟังแล้ว เพื่อให้สมาชิกทุกคน มีความเข้าใจตรงกัน

4.5 ครูอาจมีการทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมาและให้รางวัล

5. การสอนแบบทีมสัมฤทธิ์ (STAD : Student Teams – Achievement Division) วิธีการนี้เหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป

5.1 ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มบ้าน (home group) กลุ่มละ 4 คน โดยละความสามารถ

5.2 สมาชิกในกลุ่มบ้าน รับเนื้อหาร่วมกัน และทำแบบทดสอบเป็นระยะ แล้วเก็บคะแนนของตนไว้

5.3 ครูให้นักเรียนทดสอบครั้งสุดท้าย เป็นการทดสอบรวมยอดคะแนน และนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ

5.4 นักเรียนนำคะแนนพัฒนาการของตนไปรวมกันในกลุ่มบ้านของตน กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รับรางวัล

6. การสอนแบบทีมรายบุคคล (TAI : Team Assisted Individualization) วิธีการนี้เน้นให้เด็กเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ และเรียนเป็นรายบุคคล ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง

6.1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม 4 คน ละความสามารถ ตั้งเป็นกลุ่มบ้าน (Home Group)

6.2 ให้เนื้อหาและศึกษาเนื้อหาร่วมกันในกลุ่มบ้าน

6.3 ให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันทำแบบฝึกหัด โดยใช้เกณฑ์ 75% ถ้าทำได้ให้ทดสอบครั้งสุดท้ายได้ ถ้าไม่ถึงก็ทำแบบฝึกหัดซ่อมจนได้ 75% ขึ้นไป จึงทดสอบ

6.4 นำคะแนนสมาชิกกลุ่มมารวมกัน กลุ่มคะแนนสูงสุดได้รางวัล

7. การสอนแบบทีมแข่งขัน (TGT : Teams Games Tournaments) วิธีการนี้ ให้เด็กเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

7.1 จัดนักเรียนเข้ากลุ่มบ้าน (Home Group) โดยละความสามารถกัน กลุ่มละ 4 คน แล้วให้เนื้อหาสาระไปศึกษาร่วมกัน

7.2 เมื่อศึกษาเนื้อหาแล้ว ให้แต่ละคนแยกย้ายกันไปเป็นตัวแทนของกลุ่มบ้านเพื่อแข่งขันกับกลุ่มอื่นโดยจัดการแข่งขันตามความสามารถของสมาชิกกลุ่ม

7.3 สมาชิกในกลุ่มแข่งขัน แข่งกันตอบคำถาม 10 ข้อ โดยเปลี่ยนกันจับคำถาม แล้วให้เพื่อนที่นั่งข้างซ้ายตอบวนไปจนครบทุกคน แล้วผู้อ่านคำถามจึงเปิดคำตอบเฉลยให้เพื่อนในกลุ่มแข่งขันฟัง แล้วรวมคะแนนที่ตนเองตอบถูกได้

7.4 เมื่อแข่งขันเสร็จแล้ว ให้นักเรียนกลับไปกลุ่มบ้าน (Home Group) ของตนเอง นำคะแนนไปรวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม

8. การสอนแบบกลุ่มสืบสวนค้นคว้า (GI : Group Investigation) เป็นวิธีให้นักเรียนช่วยกัน สืบค้นมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

8.1 แบ่งกลุ่มนักเรียนคละความสามารถกลุ่มละ 4 คน

8.2 กำหนดเนื้อหาแล้วแบ่งกันไปศึกษา หาข้อมูลหรือคำตอบ โดยให้เด็กที่เรียนก่อนมี โอกาสเลือกก่อน

8.3 นำข้อมูลหรือคำตอบที่ได้ มาอภิปรายในกลุ่ม และสรุปผลการศึกษา

8.4 กลุ่มนำเสนอข้อมูล หรือผลงานในชั้นเรียน

9. การสอนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co – op) เป็นวิธีการที่ให้นักเรียนร่วมมือกันศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

9.1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยคละความสามารถ แล้วให้ร่วมกันศึกษาเรื่องใด เรื่องหนึ่งให้นักเรียนในกลุ่มแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ ในการศึกษาหาข้อมูล

9.2 เมื่อค้นคว้าและทำงานตามหน้าที่ของกลุ่มแล้วจึงนำผลงานมาเสนอกับกลุ่ม และรวบรวมงานของสมาชิกเป็นงานกลุ่ม

9.3 ทบทวนให้สมาชิกในกลุ่มฟัง

9.4 นำผลงานกลุ่มเสนอในชั้นเรียน

10. การสอนแบบผลงานทีม (Team Product) ให้นักเรียนร่วมกันทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งภายในชั่วโมงเรียน เช่น วาดภาพ เขียนบทความสรุปเอกสาร ต้องมอบหมายบทบาทของแต่ละคนในทีมอย่างชัดเจน

11. การสอนแบบทบทวนร่วมกัน (Cooperative Review) เพื่อใช้ในการให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ร่วมกันก่อนสอน โดยให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มเวียนกันตั้งคำถาม และตอบคำถามเพื่อทบทวนเนื้อหา

12. การสอนแบบทีมภาษา (CIRC : Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นวิธีการสอนที่ใช้ในการสอนอ่าน และเขียนโดยเฉพาะ ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การอ่านแบบเรียน การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน มีขั้นตอนดังนี้

12.1 แบ่งกลุ่มตามระดับความสามารถในการอ่าน โดยให้เด็กจับกลุ่มเล็กๆ ทำการอ่านแบบเรียนร่วมกัน

12.2 ครูจัดทีมให้นักเรียนละความสามารถกันทำแบบฝึกหัด หรือทำกิจกรรมร่วมกันและให้คะแนนกลุ่ม ถ้ากลุ่มใด ได้คะแนนมากที่สุด ได้รับประกาศนียบัตรเป็น ชูปเปอร์ทีม

12.3 ครูพบกลุ่มการอ่านวันละ 20 นาที เพื่อสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยการวิเคราะห์ตัวละครปัญหา หรือทำนายเรื่องว่าจะเป็นอย่างไร และอภิปรายเรื่องที่อ่านร่วมกัน

12.4 ครูทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน เก็บเป็นคะแนนรายบุคคล และ คะแนนกลุ่ม

12.5 นักเรียนได้รับชุดการฝึกเขียน ซึ่งเด็กสามารถเลือกหัวข้อการเขียนของตนเองได้ตามความสนใจ ช่วยกันวางโครงเรื่อง ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้อง และตีพิมพ์เรื่องที่เขียนออกมา

12.6 นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่าน และเขียนเรื่องที่อ่านเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่าน

13. การสอนแบบคอมเพลกซ์ (Complex Instruction) เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนา โดยเอลิซาเบธ โคเฮน และคณะ (ทิตนา แชมมณี. 2545: 206; อ้างอิงจาก Elizabeth Cohen; Others) เป็นรูปแบบที่คล้ายคลึงกับการสอนแบบ CI แต่จะเน้นการสืบเสาะความรู้เป็นกลุ่มมากกว่าการทำเป็นรายบุคคล นอกจากนั้นงานที่ให้อย่างมีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และทักษะหลายประเภท และเน้นการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการจัดงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องค้นหาความสามารถเฉพาะทางของผู้เรียนก่อน โคเฮน เชื่อว่าหากผู้เรียนได้รับรู้ว่าตนมีความถนัดในด้านใด จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆ ด้วยรูปแบบนี้ไม่มีการใช้กลไกของการให้รางวัล เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ให้งานที่แต่ละบุคคลสามารถตอบสนองของความสนใจของผู้เรียน และสามารถจูงใจผู้เรียนแต่ละคนอยู่แล้ว

14. การสอนแบบร่วมกันคิด (Numbered Heads Together) เป็นกิจกรรมที่เริ่มต้นด้วยคำถามของครู แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบแล้วครูจะเรียกคนใดคนหนึ่งตอบคำถาม เป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการทบทวน หรือตรวจสอบความเข้าใจ

15. การเล่าเรื่องราว (Roundrobin) เป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสเล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่กำลังศึกษา หรือความประทับใจให้เพื่อนๆ ในกลุ่มย่อยฟังทีละคน สมาชิกในกลุ่มทุกคนใช้เวลาเล่าที่เท่าๆ กัน เป็นการแลกเปลี่ยนและขยายประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การเล่าเรื่องราวแบบนี้จะช่วยพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของผู้เรียน

16. มุมสนทนา (Corners) เป็นวิธีการสอนที่ช่วยสร้างความสามัคคีในชั้นเรียน โดยครูจะจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ แล้วให้ไปนั่งตามมุมต่างๆ ของห้องเรียน แล้วกำหนดโจทย์ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหลังจากนั้น จึงให้ตัวแทนสมาชิกกลุ่มมาอธิบายเรื่องที่ตนเองศึกษาให้เพื่อนในชั้นฟัง

17. คู่ตรวจสอ (Pairs Cheek) เป็นวิธีการที่ให้นักเรียนจับคู่กันทำงาน เมื่อครูให้แบบฝึกหัดนักเรียนคนหนึ่งจะเป็นคนแก้ไขข้อปัญหาและอีกคนหนึ่งจะเป็นคนเสนอแนะวิธีแก้ปัญหามือทำข้อที่ 1 เสร็จนักเรียนคู่นั้นก็จะสลับบทบาทกัน เมื่อทำแบบฝึกหัดครบ นักเรียนแต่ละคู่จะนำคำตอบมาแลกเปลี่ยนกันตรวจสอ

สโตบ (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 17; อ้างอิงจาก Staub. 1978. *Positive Social Behavior and Morality : Social and Personal Influences*. p. 381) กล่าวว่า พฤติกรรมความร่วมมือเกิดจากการทำงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเป็นผู้นำ การช่วยเหลือบุคคลอื่นให้ได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น การขอความร่วมมือในการคิด มีการพูดคุยกันในการทำงาน นอกจากนี้มอร์ริสัน (Morrison. 1955: 484) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่ามีการรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเองอีกด้วย

อดัมส์ และฮามม์ (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541: 17; อ้างอิงจาก Adams; & Hamm. 1990. *Cooperative Learning Critical Thinking and Collaboration Across the Curriculum*. p. 26-27) กล่าวว่า ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือมีลักษณะของการเป็นผู้นำการเรียนรู้มีการทำงานร่วมกันเพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม เกิดความก้าวหน้าและทักษะการทำงานร่วมกัน

มูสเซน และคณะ (Mussen; et al. 1990: 438) กล่าวว่า การร่วมมือเป็นพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กในกลุ่มเพื่อน มีการคำนึงถึงผู้อื่น เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม การได้เถียงและการทะเลาะวิวาทลดลง เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือได้โดยการสะท้อนผลการกระทำจากผู้อื่น

แม็คเนอร์เนย์ และแม็คเนอร์เนย์ (McInerney,D.M.; & McInerney,V. 1998: 228) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือที่พบในห้องเรียนดังนี้ มีการช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่ม ขอความช่วยเหลือจากเพื่อน มีความพยายาม ตั้งใจทำงาน กระตุน และชมเชยเพื่อน สุขภาพ ไม่ส่งเสียงดัง ร่วมกันแก้ปัญหา กับเพื่อน เมื่อพบปัญหาจะซักถามเพื่อนก่อนที่จะไปถามครู และมีการช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม

สรุปได้ว่า ลักษณะการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ คือการที่สมาชิกในกลุ่มเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฟังพากัน การยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่และบทบาทในกลุ่ม การเป็นผู้นำการเรียนรู้ และการรับผิดชอบร่วมกัน

3.8 แนวคิด และหลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ

หรรษา นิธิเวียร (2535: 162) กล่าวว่า ครูสามารถส่งเสริม และแนะนำเด็กให้รู้จักการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในกลุ่ม โดยการให้กำลังใจ ลดการแข่งขัน และให้ได้วางแผนการทำงานกิจกรรมร่วมกัน

พัชรี ผลโยธิน (2540: 133) กล่าวถึงแนวคิดและหลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือที่ครูอนุบาลสามารถใช้การจัดกิจกรรมการเล่นกับ อันเป็นสิ่งที่เด็กชอบอยู่แล้วเป็นหนทางนำไปสู่พฤติกรรมความร่วมมือถึงแม้ในระยะแรกนั้นการเล่นของเด็กยังมีลักษณะเอาแต่ใจตนเอง หวงของ ทะเลาะกันบ่อย แต่ถ้าครูพยายามใช้เวลา ให้โอกาสและวัสดุอุปกรณ์ ให้เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยอย่างค่อยเป็นค่อยไป และอย่างสม่ำเสมอ ทั้งให้กำลังใจหรือแสดงความชื่นชม และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการร่วมมือกันแล้ว ก็จะช่วยพัฒนาเด็กให้เกิดพฤติกรรมความร่วมมือกันได้ กิจกรรมแบบร่วมมือมักถูกมองว่ายากเกินไปสำหรับเด็กอนุบาล ซึ่งยังอยู่ในวัยที่มีข้อจำกัดในการรับรู้ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เด็กอนุบาลนั้นถ้ามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นหรือผู้ใหญ่ เด็กจะยังมีโอกาสเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหา และเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเด็กด้านสังคมและสติปัญญาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเด็กต่างกับผู้ใหญ่ตรงที่เด็กจะแสดงออกกับเพื่อนแต่ละคนอย่างเสมอภาค ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งอย่างอิสระ พฤติกรรมแบบร่วมมือจึงมักจะเกิดขึ้น และถ้าให้โอกาสเด็กอย่างต่อเนื่อง เด็กจะเห็นว่าคนอื่นมีความคิด ความรู้สึก แตกต่างจากตนเองได้ และเริ่มตระหนักถึงพฤติกรรมของตนเองที่แสดงออกต่อคนอื่น

หลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือควรมีดังนี้

1. ครูต้องเห็นคุณค่าของกิจกรรมแบบร่วมมือ
2. ให้เวลา และโอกาสเด็กได้ฝึกการทำงานร่วมกัน
3. จัดพื้นที่ ตารางกิจกรรมประจำวัน ที่จะช่วยสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยกัน
4. จัดวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องเล่นที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัยของเด็ก เป็นประเภทที่ให้โอกาสเด็กตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต้องใช้ร่วมกัน หรือดัดแปลงการเล่นได้หลายวิธี เช่น บล็อก น้ำทราย หุ่น ฯลฯ
5. ให้โอกาสเด็กเล่น หรือทำงานร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติ เมื่ออธิบายแก่เด็กในตอนแรกแล้ว ครูควรให้เด็กรับผิดชอบและตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่เข้าไปแทรกแซงหรือชี้แนะมากเกินไปจนทำลายพฤติกรรมความร่วมมือของเด็ก
6. ไม่พยายามกระตุ้นการแข่งขันส่งเสริม สนับสนุน และให้กำลังใจเด็ก

ปิยลักษณ์ พุกษะวัน (2550: 335) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือว่าครูมีบทบาทสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็ก ดังนี้

1. การเลือกกิจกรรม ควรเลือกกิจกรรมที่ง่าย เหมาะสมกับวัยของเด็ก ใช้เวลาไม่มากเกินไปเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย กิจกรรมที่เลือกควรเป็นกิจกรรมที่เด็กสนใจ ครูอาจทราบได้จากการสังเกตหรือสอบถามเด็กๆ เพื่อให้ได้กิจกรรมที่เด็กสนใจจริงๆ

2. กำหนดเป้าหมายของกลุ่มให้ชัดเจน เด็กๆ ควรรู้ว่าตนเองกำลังทำอะไร มีเป้าหมายอะไรในการทำกิจกรรมนั้น และเป้าหมายกลุ่มคืออะไร หน้าที่ของตนเอง ครูอาจจะถามเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความชัดเจนในเป้าหมายของตนและกลุ่มเด็กเล็กยังไม่รู้จักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูก็ให้เด็กดูตัวอย่างจากการไปเยี่ยมพี่ประถมที่เป็นกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเรียนรู้จากการดูตัวอย่าง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมกับการทำงานแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือกับพี่ๆ

3. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล ครูอาจให้เด็กเลือกงานเอง หรือครูดูว่างานนั้นเหมาะสมกับเด็กจึงมอบหมายงานนั้นให้เด็กทำ กรณีเด็กพิเศษต้องมอบหมายงานที่ง่ายในการประสบความสำเร็จ และได้มีบทบาทร่วมกับกลุ่ม เช่น กลุ่มมีเป้าหมายในการทำแฮมเบอร์เกอร์ เด็กพิเศษหั่นมันฝรั่งเพื่อให้เพื่อนนำไปทอด เป็นต้น

4. สอนทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือให้เด็ก กิจกรรมที่เลือกจะช่วยในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม การอยู่ในกลุ่มร่วมกัน การแบ่งปัน การสื่อสาร การผลัดเปลี่ยนกันทำงานการช่วยเหลือกัน ซึ่งในการฝึกทักษะทางสังคมนั้นเด็กจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นไปเรื่อยๆ

5. การสังเกตและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ครูต้องคอยสังเกตว่าหลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแล้วเด็กเกิดพฤติกรรมใดบ้างและพฤติกรรมใดที่ครูต้องกระตุ้นเพื่อให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่ถ้าเด็กเจอปัญหาครูจะคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่เด็กสำหรับแนวทางอันเป็นเคล็ดลับในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกับเด็กให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่

6. เลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจแล้วกระตุ้นให้เด็กอยากทำกิจกรรมนั้นหรือให้เด็กบอกว่ากิจกรรมอะไรที่อยากทำ เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะและสภาพแวดล้อมของเด็ก

7. ขนาดของกลุ่ม ควรมีขนาด 2 – 3 คนสำหรับการทำกิจกรรมแบบร่วมมือสำหรับเด็กเล็กและควรเป็นกลุ่มที่คละเด็กชาย หญิง ที่มีความสามารถแตกต่างกัน พื้นความรู้ต่างกัน ระดับภาษาต่างกัน ถ้ามีเด็กพิเศษก็เอามาเข้าร่วมกิจกรรมด้วยจะดีมากเด็กจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนและเห็นคุณค่าของตนเอง แต่การเลือกกิจกรรมให้เด็กพิเศษทำนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่ง่ายสำหรับเด็ก

8. การเลือกวัสดุอุปกรณ์ หรือของเล่นที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือ เช่น หุ่นกระบอก บล็อกไม้หรือ น้ำ เป็นต้น อุปกรณ์ต่างๆ ไม่ควรมีมากเกินไป เพราะจะทำให้เด็กขาดความสนใจได้

9. การจัดห้องเรียน ห้องเรียนควรมีพื้นที่ว่างเพียงพอ การจัดกลุ่มไม่ควรให้อยู่ห่างกันมากเกินไปหรือชิดกันมากเกินไป

10. ควรสอนให้เด็ก รู้จักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) โดยให้ดูจากของจริงเช่น พาเด็กไปร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ห้องฟิสิกส์ หรือใช้รูปภาพที่แสดงถึงทักษะทางสังคม เช่น การแบ่งปัน การยิ้ม การพูดคุยกัน เป็นต้น

หลักการเรียนแบบร่วมมือมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียม : ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ ครูแนะนำระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียน หรือการทำการกิจกรรมร่วมกัน

2. ขั้นสอน : ครูนำเข้าสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหา และแหล่งข้อมูล มอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มและอธิบายขั้นตอนการทำงาน

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม : นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกของกลุ่มต้องรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ : เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เรียน ตรวจสอบผลงานรายบุคคล และผลงานกลุ่ม

5. ขั้นสรุปบทเรียน และประเมินผลการทำงานกลุ่ม : ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่ม วิเคราะห์ว่าอะไรคือจุดเด่นหรือจุดด้อยของงาน เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงสำหรับหลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative) ในเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1. มีเป้าหมายร่วมกัน
2. มีผลประโยชน์ร่วมกัน
3. มีแหล่งทรัพยากรร่วมกัน

ในการจัดกิจกรรมนั้นควรจัดให้เด็กเล่นเกมเป็นกลุ่ม หนังสือสำหรับเด็กจะเป็นสื่อใช้กระตุ้นพฤติกรรมทางสังคมที่ดี เช่น หนังสือเรื่อง Rudolf's Red nose Reindeer เป็นต้นยกตัวอย่างการเล่นของเด็ก 2 คน ที่มีเป้าหมายของตนเองต่างกัน คนหนึ่งอยากเล่นเดินข้าม สะพานเด็กอีกคนหนึ่งมีเป้าหมายในการเล่นรอดสะพาน ดังนั้นเด็กทั้งสองคนจึงมีเป้าหมายร่วมกันว่าต้องเอาไม้บล็อกมารวมกันเพื่อสร้างสะพานเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เมื่อสร้างสะพานเสร็จเด็กทั้งสองคนก็ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันคือได้เล่นข้ามสะพานและได้เล่นรอดสะพาน จึงสรุปได้ว่าเด็กทั้งสองคนบรรลุเป้าหมายของกลุ่มในการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative play)

ทิตนา แชมมณี (2545) กล่าวว่าจากการศึกษากลุ่มสัมพันธ์ เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน พบว่า การสอนโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) นั้น ใช้ความรู้และหลักการของกลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) อย่างชัดเจน กล่าวคือ กลุ่มสัมพันธ์นั้น ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ โดยให้ผู้เรียน มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ ยึดการค้นพบด้วยตนเอง จากกิจกรรมต่างๆ เน้นกระบวนการควบคุมกับผลงาน และเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้

โรเบิร์ต อี สลาวิน (เทือน ทองแก้ว. 2537: 43; อ้างอิงจาก Slavin. 1983: a,b) กล่าวถึง หลักการสำคัญในการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ คือในการสอนจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน และสนับสนุนช่วยเหลือกันจนบรรลุเป้าหมาย

จอห์นสัน และจอห์นสัน (ทิตนา แชมมณี. 2545: 196; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1994: 31-32) กล่าวถึง หลักในการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือว่ามี 3 ลักษณะคือ

1. ลักษณะของการแข่งขัน เพื่อให้ได้คะแนนดีกว่าคนอื่น ได้รับการยกย่องหรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ
2. ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต้องรับผิดชอบ ดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้
3. ลักษณะร่วมมือกันในการเรียนรู้ แต่ละคนต้องรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1995: online) ได้พูดถึงว่าแนวความคิดเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือมีมานานแล้ว โดยนักปราชญ์สมัยโบราณที่มีการกล่าวสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้ Talmud กล่าวว่า “ในการเรียนนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีคู่หูในการเรียนรู้” (In order to learn, you must have a learning partner.) ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ Quintillion ที่ว่า “นักเรียนจะได้รับผลประโยชน์จากการสอนให้ผู้อื่น” (Students could benefit from teaching one another) และ Seneca ปราชญ์ชาวโรมันได้กล่าวว่า “เมื่อคุณสอนผู้อื่นคุณก็จะได้ทบทวนความรู้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง” (Qui docet discet : When you teach you learn twice) นอกจากนั้นยังมีปราชญ์ที่แสดงความเห็นสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมืออีก (Johann Amos Comenius. 1952 – 1679) กล่าวว่า “นักเรียนจะได้รับผลประโยชน์จากการช่วยสอนคนอื่น ๆ ในขณะเดียวกันผู้เรียนก็ได้รับประโยชน์จากการสอนนักเรียนคนอื่น ๆ เช่นกัน” (Students could benefit both by teaching and being taught by other students.)

มอริสสัน (Morrisson. 1995: 484) กล่าวว่า ห้องเรียนเป็นแหล่งสำคัญที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม การส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมความร่วมมือสามารถทำได้โดย ครูกระตุ้น สนับสนุน และเสริมแรงให้เด็กร่วมมือกันขึ้นและให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม กระตุ้นให้เด็กคิดทบทวนพฤติกรรมที่ได้ทำว่าเหมาะสมหรือไม่ โอกาสต่อไปจะแสดงพฤติกรรมอย่างไร ครูชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

ดังนั้นแนวคิด และหลักการจัดกิจกรรมแบบร่วมมือเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือทำได้โดยให้เด็กได้เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยโดยครูกระตุ้น สนับสนุน และเสริมแรงให้เด็กร่วมมือกัน ให้เด็กวางแผนการทำงานกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ความคิดของผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาและทบทวนพฤติกรรมที่ได้ทำว่าเหมาะสมหรือไม่ ดังเอกสารที่ได้ศึกษามา

3.9 การใช้การเล่นแบบร่วมมือกับเด็กปฐมวัย

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson; & Johnson. 1995) ได้กล่าวถึง การใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือในการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย ว่าเด็กเล็กก่อนวัยเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการซึมซับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม ซึ่งแบ่งประเภท การเรียนรู้และสถานการณ์การเล่นได้ 3 แบบ คือ

1. การเล่นคนเดียว (Individualistic)
2. การแข่งขันกับผู้อื่น (Competitive)
3. การร่วมมือกันทำงานและเล่นกับผู้อื่น (Cooperative)

กิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative) จะทำให้เด็กรู้จักการแบ่งปัน การทำงานร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกัน การประนีประนอมกัน ซึ่งถือว่าเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในหลายสถานการณ์ของกิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative) ที่เกิดขึ้นบ่อยๆ คือ การไม่มีใครเป็นผู้ชนะ (No – win ending) หรือ เป็นผู้ชนะทุกคน (Win - win) ตัวอย่างเช่น เด็กแย่งตุ๊กตาที่มีเพียงตัวเดียว ถ้าแก้สถานการณ์แบบการแข่งขัน (Competitive) เด็กคนใดคนหนึ่งก็ได้ตุ๊กตาไปเพียงคนเดียว หรือแบบไม่มีผู้ชนะ ก็คือไม่มีใครได้ตุ๊กตาเลย ถ้าใช้การร่วมมือกัน (Cooperative) เด็กก็ได้เล่นตุ๊กตาดูด้วยกันโดยสลับเปลี่ยนกันเป็นแม่ ซึ่งทำให้เด็กทุกคนบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเองร่วมกัน

ในการจัดกิจกรรมในโรงเรียน เด็กๆ ต้องเรียนรู้ที่จะเรียนและเล่นด้วยตัวเอง แข่งขันกันและร่วมมือกันซึ่งการแข่งขันนั้นครูต้องสอนให้เด็กเกิดความอ่อนโยน มิใช่มุ่งให้เด็กพยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองชนะคนเดียว ซึ่งเด็กในวัยนี้อยู่ในวัยยึดตัวเองเป็นสำคัญ (Egocentric) การจัดกิจกรรมแบบร่วมมือ (Cooperative) มิได้ขึ้นอยู่กับการเรียนอยู่ในโรงเรียนของรัฐ หรือโรงเรียนเอกชน หรือจำนวนของกลุ่ม แต่เป็นสิ่งที่เด็กทำร่วมกันแล้วไม่ทำให้เด็กเกิดความแตกต่างกิจกรรมนี้จึงให้ประสบการณ์ที่ดีกับเด็กๆ ทุกคนในกลุ่ม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม

3.10 ประโยชน์และคุณค่าของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อเด็กปฐมวัย

อารี สัณห์วี (2542: 18) กล่าวถึง ข้อดีของการเล่นแบบร่วมมือดังนี้

1. ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. ทำให้นักเรียนมีความทรงจำดีขึ้น
3. ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจภายในมากขึ้น
4. ทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น
5. ทำให้นักเรียนชอบเรียนวิชาต่างๆ มากขึ้น
6. ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู
7. ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกันมากขึ้น
8. ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตนเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน
9. ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (มีความภาคภูมิใจในตนเอง)

ปิยะลักษณ์ พุกษะวัน (2550: 334) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) ว่าเด็กจะเรียนผ่านกิจกรรมด้วยการเข้าร่วมและสังเกตการณ์ การคัดค้านและการกระทำ การเข้าไปร่วมกลุ่มและลอกเลียน และริเริ่มการอภิปรายความคิดเห็นกับเพื่อนๆ

1. พัฒนาการด้านสติปัญญาเพิ่มขึ้น มีงานวิจัยสนับสนุนว่าเด็กที่ทำงานเป็นคู่ โดยจับคู่กันคนที่มีความสามารถต่างกัน ก็จะมีการพัฒนาในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีข้อโต้แย้งกันระหว่างเด็ก แต่นั่นก็คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ในการที่จะได้บทสรุปที่ถูกต้อง

2. ประโยชน์ในการเพิ่มพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ การศึกษาทั่วไปจะเน้นด้านสังคมและอารมณ์ใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่า เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนได้หรือไม่

3. ประโยชน์ในการสนับสนุนทักษะทางสังคมที่ดี ช่วยพัฒนาพฤติกรรมที่ดีในเด็กเล็ก เช่นการร่วมมือกัน การประนีประนอมกัน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การพูดความจริง มีการทำงานวิจัยที่วิจัยเด็กตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ป.4 พบว่า เด็กกลุ่มนี้ มีลักษณะเด่น 5 ประการคือ

1. ทำกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมแบบร่วมมือกันเสมอ
2. มีการพัฒนาด้านระเบียบวินัย
3. มีความเข้าใจด้านสังคม จากการทำกิจกรรมที่ทำให้เข้าใจทางด้านสังคมมากขึ้น
4. ทำกิจกรรมที่มีคุณค่าทางสังคม
5. ทำกิจกรรมที่ช่วยเหลือกัน

เด็กกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมที่เด่นชัดในด้านการมีมนุษยสัมพันธ์และเป็นคนที่คล่องแคล่ว ชอบช่วยเหลือ และเป็นมิตรกับผู้อื่นในกรณีที่เด็กพิเศษ ครูส่วนใหญ่พบว่า 75% ของเด็กต้องเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีแบบที่มีมารยาทกับเพื่อน จึงเป็นการง่ายในการวางแผนการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะ และอารมณ์

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Piaget. 1959; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1998: online) กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรก็จะช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ของเด็กลง เพราะเด็กเริ่มเรียนรู้ว่าคนไม่จำเป็นต้องคิดหรือทำเหมือนกัน ปัญหาเรื่องการไม่ลงรอยกันอาจแก้ไขได้ โดยการให้เด็กออกมาชี้แจงจุดยืนตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เด็กก็จะเรียนรู้และยอมรับความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้น

สรุปได้ว่าประโยชน์และคุณค่าของการเล่นแบบร่วมมือนั้นทำให้เด็กๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทักษะทางสังคมมากขึ้น ส่วนเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็จะได้รับการส่งเสริมทักษะการมีปฏิสัมพันธ์สังคมกับเพื่อน และการควบคุมอารมณ์จากการเล่นแบบร่วมมือนี้ด้วย

3.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแบบร่วมมือ

งานวิจัยภายในประเทศ

สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ (2534: 68 - 73) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม ใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วม และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบครูไม่มีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วม มีพฤติกรรมการร่วมมือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบครูไม่มีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

วรลี โกศัย (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติในห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา แบ่งตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนและกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นปกติในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติในห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541: 72-77) ได้ศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี จำนวน 15 คน ใช้เวลาในการทดลอง 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มก่อนและระยะเวลาในการทดลองมีพฤติกรรมร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 โดยเด็กปฐมวัยระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแบบสื่อผสมเป็นกลุ่มมีพฤติกรรมร่วมมือ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม และพฤติกรรมร่วมมือในระยะเวลาที่เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้น โดยมีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ระยะเวลาสัปดาห์ที่ 1-7 มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน และระยะเวลาสัปดาห์ที่ 8-9 มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

สุภัค ไหวหากิจ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถกรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหัตถกรรมมีการรับรู้ในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือแต่ไม่แตกต่างกัน

อารีรัตน์ ญาณะสร (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบวก จังหวัดลำพูน จำนวน 15 คน ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์ มีพฤติกรรมความร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .000 โดยเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่มในแต่ละสัปดาห์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

ศศิธร สังข์อู่ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน จำนวน 12 คน อายุ 4 – 6 ปี ที่ได้รับการคัดเลือกอย่างเจาะจงเพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน โดยกลุ่มทดลอง 1 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยผู้ฝึกสอนเป็นตัวแบบควบคู่กับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการใช้เทคนิคตัวแบบโดยเพื่อนร่วมวัยเป็นตัวแบบควบคู่กับการชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง 1 และ 2 มีพฤติกรรมความร่วมมือทั้งในระหว่างการทดลองและระยะหลังการทดลองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของพฤติกรรมความร่วมมือระหว่างกลุ่มทดลอง 1 และ 2 ทั้งในระหว่างการทดลองและหลังการทดลอง ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

บาร์ตัน และแอสเซียน (พวงแก้ว เนตรโอภารักษ์. 2533: 32; อ้างอิงจาก Barton; & Ascion. p.417 - 430) ได้ฝึกการร่วมมือทางกายและความร่วมมือทางวาจาแก่เด็กเล็กอายุ 3-3 ½ ปี ในการเล่นร่วมกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ฝึกการร่วมมือโดยแสดงพฤติกรรมทางกาย เช่น ส่งของให้เพื่อน กลุ่มที่ 2 ฝึกการร่วมมือโดยแสดงพฤติกรรมทางวาจา เช่น การพูดแสดงความคิดเห็น ต่อเพื่อน กลุ่มที่ 3 ฝึกให้มีพฤติกรรมทั้งสองอย่างร่วมกัน โดยผู้ทดลองใช้วิธีการหลายอย่างร่วมกัน เช่น ให้คำแนะนำ ให้ดูตัวแบบ บอกให้ทำ และให้การชมเชย ผลการศึกษาพบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการเพิ่มขึ้น

วอน (Vaughn. 1994: 3706-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือจากการเรียนรู้แบบร่วมมือในเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กอายุ 43 - 58 เดือน จำนวน 17 คน เป็นเด็กชาย 9 คน เด็กหญิง 8 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ครู การบันทึกภาพด้วยวีดีโอเทป ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลมากกว่า 5 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีการปฏิสัมพันธ์แบบร่วมมือกัน คือ การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การประนีประนอม การเจรจา และการแก้ปัญหา ร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นจากการสนทนาร่วมกันระหว่างเด็กในสถานการณ์ที่หลากหลาย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งคงเพียงพอที่จะให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ นั้นสามารถช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นในทุกระดับชั้น ทั้งระดับปฐมวัยเพื่อให้เห็นการเรียนรู้หรือการเล่นแบบร่วมมือที่อยู่ในช่วงกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมกัน ทำเป็นกลุ่มอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับวัย พัฒนาการ และความต้องการของเด็ก ให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างเสมอภาคกันเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือให้เด็ก พฤติกรรมความร่วมมือมีคุณค่าต่อตัวเด็กทั้งในปัจจุบันและในอนาคต การที่สังคมมีบุคคลที่มีพฤติกรรมความร่วมมือย่อมเป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือให้กับเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมกลุ่มให้เด็กร่วมมือกันกับเพื่อนในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมขนาดเล็ก เพื่อปูพื้นฐานของการร่วมมือในการทำงานกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมขนาดใหญ่ต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เพื่อนำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อครู ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับพิเศษระดับปฐมวัย และผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ได้กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) อยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลุ่มงานจิตวิทยา สถาบันราชานุกูล รวมทั้งหมดจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ได้กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) อยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน ซึ่งมีความบกพร่องทางวุฒิภาวะทางสังคมในระดับปานกลางถึงเล็กน้อย (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถาบันราชานุกูล พ.ศ.2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. เรียงลำดับประชากรเด็กปฐมวัยออทิสติกจำนวน 30 คน ที่มีคะแนนแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) จากคะแนนน้อยไปหาคะแนนมาก
2. คัดเลือกเด็กปฐมวัยออทิสติกที่มีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) ในลำดับที่ 1 – 10 ซึ่งเป็นลำดับที่มีคะแนนทักษะสังคมน้อยที่สุด 10 ลำดับจากประชากรทั้งหมดเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการสอนกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติก
2. แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ด้านต่อไปนี้
 - 2.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
 - 2.2 การแบ่งปัน
 - 2.3 การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นตอนในการสร้างและวิธีการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) และปัญหาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก
 - 1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก
 - 1.3 เขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จำนวน 24 แผน โดยศึกษาจากหนังสือ “Life Skills Activities For Special Children” ของแมนนิคซ์ (Mannix . 1991: 283 - 345) หนังสือ “DO-WATCH-LISTEN-SAY Social and Communication Intervention For Children with Autism” ของแคทเธอลีน (Kathleen. 2002: 195 - 198) หนังสือ “Teaching Children with Autism” ของแคทเธอลีน (Kathleen. 1995: 165 - 289)
 - 1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 1 ท่าน คือ

1.4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร ชูนากุล

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

1.4.2 อาจารย์ดวงตา คุณเกษมกิจ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

1.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 ทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติก (Pilot Study) กับเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำนวน 3 ราย

2. แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติก ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 สร้างข้อความเพื่อวัดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกโดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหนังสือ “DO-WATCH-LISTEN-SAY Social and Communication Intervention For Children with Autism” ของแคทเธอลีน (Kathleen. 2002: 195 - 198) หนังสือ “Teaching Children with Autism” ของ แคทเธอลีน (Kathleen. 1995: 165 - 289) วราลี โกศัย (2540) และพัชรี จีวพัฒน์กุล (2549) เป็นโครงสร้างขอข่ายเนื้อหาเพื่อสร้างเป็นแบบสังเกตทักษะสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติกซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบ 5 ตัวเลือก คือ

ช่องระดับ 0 คะแนน บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตาม

ข้อตกลงของกลุ่ม หรือปฏิเสธที่จะทำ

ช่องระดับ 1 คะแนน บันทึกเมื่อเด็กแสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตาม

ข้อตกลงของกลุ่ม ภายใต้การช่วยเหลือของครู

ช่องระดับ 2 คะแนน บันทึกเมื่อเด็กแสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตาม

ข้อตกลงของกลุ่มด้วยตนเอง

เป็นการประเมินและสังเกตท่าทาง การกระทำ และภาษา ที่เด็กแสดงออกในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรืออยู่ในสถานการณ์ทางสังคม ขอข่ายของแบบสังเกตทักษะสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติกนี้ครอบคลุมเนื้อหาทักษะสังคมด้านต่างๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

2. การแบ่งปัน

3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

2.2 กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนแบบสังเกตทักษะทางสังคมตามตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์การแปลผลความหมายทักษะทางสังคม

การแปลผลพฤติกรรม	ช่วงคะแนน		
	น้อย	ปานกลาง	ดี
1. รายการทักษะทางสังคมที่มีคะแนนเต็ม 6 คะแนน	0.00 – 1.49	1.50 – 4.49	4.50 – 6.00
2. รายการทักษะทางสังคมที่มีคะแนนเต็ม 18 คะแนน	0.00 – 4.49	4.50 – 13.49	13.50 – 18.00

2.3 นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสมด้านเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ 1 ท่าน คือ

2.3.1 อาจารย์ชนิสรา เวชวิรุฬ นักจิตวิทยาคลินิกชำนาญการพิเศษ สถาบันราชานุกูล

2.3.2 อาจารย์คันสนีย์ สุตประเสริฐ นักวิชาการการศึกษาพิเศษเชี่ยวชาญ
สถาบันราชานุกูล

2.3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ค่าความสอดคล้องและเหมาะสมด้านเนื้อหา (IOC) ของแบบสังเกตทักษะทางสังคมทุกข้อเท่ากับ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับภาษาบางประโยคให้สื่อความหมายได้ตรงและง่ายขึ้น

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ไปใช้สังเกตเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการงานผู้ป่วยนอก สถาบันราชานุกูล จำนวน 15 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของการสังเกตโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (RAI: Rater Agreement Index) (Burry-Stock. 1996: 256) ของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ผลการหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกตได้ค่า RAI เท่ากับ 0.98

2.6 ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสังเกตแบบสุ่มเหตุการณ์ (Event Sampling) เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะพฤติกรรมความร่วมมือในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น โดยนับความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สังเกตนั้น การกำหนดช่วงเวลาที่สั้นหรือยาวเพียงใดนั้นจะขึ้นกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาพฤติกรรมนั้นที่ใช้ในการสังเกต และบันทึกการสังเกตพฤติกรรมแต่ละครั้งใช้เวลา 20 นาที

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อน-หลังการทดลอง (One - group pretest – posttest design) ที่มีลักษณะดังนี้ ตามตาราง 2

ตาราง 2 แบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อน	ให้สิ่งทดลอง	ทดสอบหลัง
O1	X	O2

เมื่อ

O1 คือ การประเมินโดยใช้แบบสังเกตทักษะทางสังคมก่อนการทดลองในกลุ่มทดลอง

X คือ การดำเนินกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติก

O2 คือ การประเมินโดยใช้แบบสังเกตทักษะทางสังคมหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และวันศุกร์ ใช้เวลาวันละ 20 นาที ระยะเวลา 13.00 – 13.20 น. โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
2. เก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง (Pre-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ระดับทักษะทางสังคมที่ได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคม และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความสนใจในการเข้าสังคม พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกโดยมีผู้สังเกต คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในช่วงกิจกรรมเล่นเสรีจากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 20 นาที
3. ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำนวน 24 แผน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที
4. เก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมหลังการทดลอง (Post-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ระดับทักษะทางสังคมที่ได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคม และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความสนใจในการเข้าสังคม พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกโดยมีผู้สังเกต คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในช่วงกิจกรรมเล่นเสรีของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 20 นาที
5. นำข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง (Pre-test) และหลังการทดลอง (Post-test) มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและสรุปผลการทดลอง

ตารางการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออกทิสติก

ตาราง 3 กำหนดการจัดกิจกรรมในการทดลอง ระยะเวลาสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที
เป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวม 24 ครั้ง

วิธีดำเนินการ	วัน	เวลา
ก่อนการทดลอง สังเกตและบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคม เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์	วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์	13.00 – 13.20 น. 13.20 – 13.40 น.
ดำเนินการทดลอง จัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็ก ปฐมวัยออกทิสติก สัปดาห์ละ 3 วัน รวม 8 สัปดาห์	วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์	13.00 – 13.20 น. 13.20 – 13.40 น.
หลังการทดลอง สังเกตและบันทึกการสังเกตทักษะทางสังคม เด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ช่วงเวลาการจัด กิจกรรมเสริมประสบการณ์หลังเสร็จสิ้นการ ทดลองครบ 8 สัปดาห์	วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์	13.00 – 13.20 น. 13.20 – 13.40 น.

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 ค่าเฉลี่ยของข้อมูล โดยคำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกด้วยกำลังสอง

2. สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตทักษะทางสังคม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะของทักษะทางสังคมกับหัวข้อการสังเกต (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2550: 89) โดยคำนวณจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของหัวข้อการสังเกตกับลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตพฤติกรรมไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยออกทิสติก โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	R_{1kn}, R_{2kn}	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3)

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง โดยคำนวณจากสูตร t -test for Dependent sample (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526: 99)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

เมื่อ	t	แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t -distribution
	$\bar{D}$	แทน ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
	N	แทน จำนวนนักเรียน
	$S_{\bar{D}}$	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนของผลต่างของคะแนน

$$\text{เมื่อ } S_{\bar{D}} = \frac{S_D}{\sqrt{N}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก เพื่อให้การนำเสนอเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
K	แทน	คะแนนเต็มรายด้าน
P	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (t-test for Dependent)
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายบุคคล
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายด้าน
3. กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายบุคคล

1.1 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังได้รับกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ดังตาราง 4

ตาราง 4 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ โดยรวม และรายด้าน

ทักษะทางสังคม	K	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
		$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
ด้านการมีส่วนร่วม	6	1.60	1.50	ปานกลาง	4.20	2.53	ปานกลาง
ด้านการแบ่งปัน	6	1.60	1.71	ปานกลาง	3.80	2.20	ปานกลาง
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	6	1.40	1.50	ปานกลาง	3.80	2.39	ปานกลาง
รวม	18	4.60	4.57	ปานกลาง	11.80	6.95	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า

ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกรายด้านก็อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง

แต่หลังจากเด็กปฐมวัยออทิสติกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบมีการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมทั้งโดยรวม และรายด้าน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวม และรายด้าน

1.2 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกรายบุคคล

ตาราง 5 ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จำแนกตามรายบุคคล

ทักษะทางสังคม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ความต่าง
	X	ระดับ	X	ระดับ	
เด็กคนที่ 1	1	น้อย	9	ปานกลาง	+8
ด้านการมีส่วนร่วม	1	น้อย	3	ปานกลาง	+2
ด้านการแบ่งปัน	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
เด็กคนที่ 2	9	ปานกลาง	18	ดี	+9
ด้านการมีส่วนร่วม	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการแบ่งปัน	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
เด็กคนที่ 3	10	ปานกลาง	18	ดี	+8
ด้านการมีส่วนร่วม	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการแบ่งปัน	4	ปานกลาง	6	ดี	+2
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
เด็กคนที่ 4	0	น้อย	12	ปานกลาง	+12
ด้านการมีส่วนร่วม	0	น้อย	6	ดี	+6
ด้านการแบ่งปัน	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
เด็กคนที่ 5	10	ปานกลาง	18	ดี	+8
ด้านการมีส่วนร่วม	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการแบ่งปัน	4	ปานกลาง	6	ดี	+2
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
เด็กคนที่ 6	6	ปานกลาง	15	ดี	+9
ด้านการมีส่วนร่วม	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการแบ่งปัน	1	น้อย	4	ปานกลาง	+1
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	2	ปานกลาง	5	ดี	+2

ตาราง 5 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		ความต่าง
	X	ระดับ	X	ระดับ	
เด็กคนที่ 7	1	น้อย	1	น้อย	0
ด้านการมีส่วนร่วม	0	น้อย	0	น้อย	0
ด้านการแบ่งปัน	1	น้อย	1	น้อย	0
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	0	น้อย	0	น้อย	0
เด็กคนที่ 8	0	น้อย	0	น้อย	0
ด้านการมีส่วนร่วม	0	น้อย	0	น้อย	0
ด้านการแบ่งปัน	0	น้อย	0	น้อย	0
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	0	น้อย	0	น้อย	0
เด็กคนที่ 9	0	น้อย	9	ปานกลาง	+9
ด้านการมีส่วนร่วม	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
ด้านการแบ่งปัน	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	0	น้อย	3	ปานกลาง	+3
เด็กคนที่ 10	9	ปานกลาง	18	ดี	+9
ด้านการมีส่วนร่วม	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการแบ่งปัน	3	ปานกลาง	6	ดี	+3
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	3	ปานกลาง	6	ดี	+3

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า

ทักษะทางสังคมโดยรวม ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คนมีทักษะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 5 คน และระดับน้อยจำนวน 5 คน แต่หลังจากที่เด็กปฐมวัยออกทิสติกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบมีทักษะทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับดีจำนวน 5 คน ระดับปานกลางจำนวน 3 คน และระดับน้อยจำนวน 2 คน มีเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำนวน 8 คน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำนวน 2 คน ที่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคม

เมื่อพิจารณาทักษะทางสังคมรายด้านในด้านการมีส่วนร่วม ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คนมีทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 5 คน และระดับน้อยจำนวน 5 คน แต่หลังจากที่ได้ฝึกปฐมนิเทศเด็กปฐมนิเทศได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบมีทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับดีจำนวน 6 คน ระดับปานกลางจำนวน 2 คน และระดับน้อยจำนวน 2 คน

พิจารณาทักษะทางสังคมรายด้านในด้านการแบ่งปัน ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คนมีทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 4 คน และระดับน้อยจำนวน 6 คน แต่หลังจากที่ได้ฝึกปฐมนิเทศเด็กปฐมนิเทศได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบมีทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปันอยู่ในระดับดีจำนวน 4 คน ระดับปานกลางจำนวน 4 คน และระดับน้อยจำนวน 2 คน

พิจารณาทักษะทางสังคมรายด้านในด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ จากนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 10 คนมีทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 5 คน และระดับน้อยจำนวน 5 คน แต่หลังจากที่ได้ฝึกปฐมนิเทศเด็กปฐมนิเทศได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบมีทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง อยู่ในระดับดีจำนวน 5 คน ระดับปานกลางจำนวน 3 คน และระดับน้อยจำนวน 2 คน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายด้าน

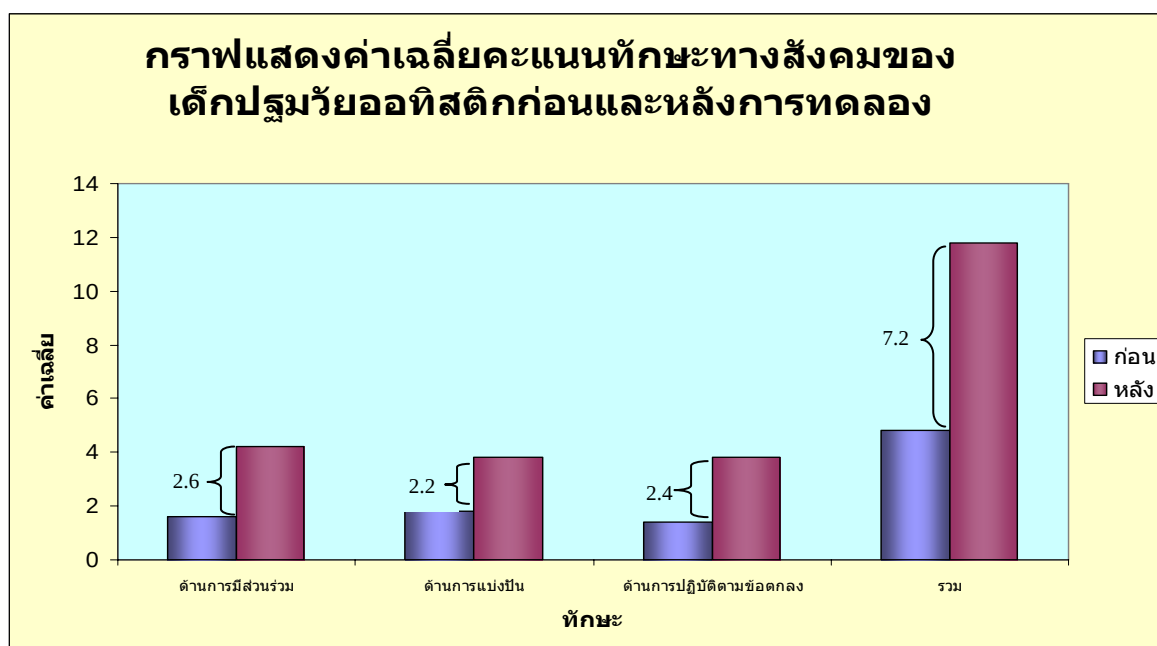
ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ โดยรวม และรายด้าน ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ โดยรวมและรายด้าน

ทักษะทางสังคม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
ด้านการมีส่วนร่วม	1.60	1.50	4.20	2.53	4.80**	.001
ด้านการแบ่งปัน	1.60	1.71	3.80	2.20	5.65**	.000
ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง	1.40	1.50	3.80	2.39	6.00**	.000
รวม	4.60	4.57	11.80	6.95	5.74**	.000

จากตาราง 6 พบว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมทั้งโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

จากภาพประกอบ 1 เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยรวม และรายด้าน เมื่อพิจารณาจากปริมาณของการเปลี่ยนแปลง พบว่าทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่วนด้านการแบ่งปันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอันดับสุดท้าย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางประโยชน์ต่อครู ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษระดับปฐมวัย และผู้ปกครองได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือ

สมมุติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์เด็กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) คะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน ซึ่งมีความบกพร่องทางวุฒิภาวะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงเล็กน้อย (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้น้อยกว่าเกณฑ์ ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กลุ่มงานจิตวิทยา สถาบันราชานุกูล รวมทั้งหมดจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยออทิสติก อายุ 5 – 6 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ได้กว่าอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมโดยมีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) คะแนนอยู่ระหว่าง 40 - 89 คะแนน ซึ่งมีความบกพร่องทางวุฒิภาวะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงเล็กน้อย (Social Quotient Disability ; Moderate to Mild Grade) ซึ่งเป็นคะแนนทักษะสังคมที่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่มารับบริการในคลินิกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถาบันราชานุกูล พ.ศ.2552 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. เรียงลำดับประชากรเด็กปฐมวัยออทิสติกจำนวน 30 คน ที่มีคะแนนแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) จากคะแนนมากไปหาคะแนนน้อย
2. คัดเลือกเด็กปฐมวัยออทิสติกที่มีคะแนนจากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางสังคมไวแลนด์ (Vineland Social Maturity Scale) ในลำดับที่ 1 – 10 เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play)
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก 3 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
 - 2.2 การแบ่งปัน
 - 2.3 การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ 2, 1 และ 0 ทำการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก จากการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ โดยผู้วิจัย ในช่วงก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

2. แผนการสอนกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติก ทั้งหมด 24 แผน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นเตรียม แนะนำข้อตกลงในการเรียนรู้ร่วมกัน จัดเด็กปฐมวัยออกทิสติกเป็นกลุ่มย่อยๆ แนะนำการทำกิจกรรมร่วมกัน และให้รู้จักบทบาทหน้าที่ในการเล่นร่วมกัน เตรียมสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ สื่อต่างๆที่ใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการเล่นร่วมมือ

2.2 ขั้นดำเนินการ มีดังนี้

2.2.1 ขั้นนำ เป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง การเล่านิทาน การร้องเพลง การสนทนาซักถาม การสาธิตให้ดูอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่น

2.2.2 ขั้นดำเนินกิจกรรมกลุ่ม หรือขั้นปฏิบัติกิจกรรม เด็กปฐมวัยออกทิสติกทำกิจกรรมการเล่นร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างครอบคลุมขอบข่ายทักษะทางสังคมที่กำหนด คือ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม การแบ่งปันให้เพื่อน และการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในกลุ่ม ลักษณะกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เน้นให้เด็กที่เป็นสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น หยิบของส่ง จับ ช่วยเหลือ เตะให้จังหวะในระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผ่านกระบวนการเล่นที่มีความสนุกสนาน

2.2.3 ขั้นสรุป ร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือโดยเป็นผลงานที่เด็กร่วมมือกับเพื่อน เป็นผลงานที่สัมพันธ์กับกิจกรรมในแต่ละครั้ง เช่น การวาดรูป การระบายสี การแกะกระดาษ การติดสติ๊กเกอร์ การเลือกภาพที่กลุ่มชอบมากที่สุด ครูกระตุ้นให้เด็กช่วยกันนำเสนอผลงานกลุ่ม นำผลงานจัดแสดง และเก็บผลงานเพื่อประเมินความก้าวหน้าหลังเสร็จสิ้นการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ใช้เวลาวันละ 20 นาที ระหว่างเวลา 13.00 – 13.20 น. โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง (Pre-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ระดับทักษะทางสังคมที่ได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคม และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความสนใจในการเข้าสังคม พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกโดยมีผู้สังเกต คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในช่วงกิจกรรมเล่นเสรี จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 20 นาที
3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำนวน 24 แผน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที

4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมหลังการทดลอง (Post-test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ระดับทักษะทางสังคมที่ได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคม และข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความสนใจในการเข้าสังคม พฤติกรรมที่เด็กแสดงออก โดยมีผู้สังเกต คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน ในช่วงกิจกรรมเล่นเสรี จากการจัดประสบการณ์แบบปกติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 20 นาที

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการบันทึกแบบสังเกตทักษะทางสังคมก่อนการทดลอง (Pre-test) และหลังการทดลอง (Post-test) มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและสรุปผลการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายบุคคล
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยรวม และรายด้าน
3. การเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง กลุ่ม c และพบว่าทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการแบ่งปัน

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ พบว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือช่วยกระตุ้นทักษะทางสังคมโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่ม มีการพัฒนาในระดับที่ดีขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กปฐมวัยออกทิสติกสนใจทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้นผ่านกระบวนการเล่น และสื่อการสอน เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเข้ากลุ่มกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือกระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือ แบ่งปัน ทำตามกฎกติกาของกลุ่ม ได้เรียนรู้การเล่นร่วมกับผู้อื่น การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดการร่วมมือสอดคล้องกับแนวคิดของโซเบล (Sobel, 1983: 1) ที่กล่าวว่าการเล่นแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ผู้เล่นทุกคนมีส่วนร่วมเล่นด้วยกันมากกว่าการแข่งขันกับใครคนหนึ่ง เป็นการเล่นที่มีความสนุกสนานอยู่ในตัว การเล่นแบบนี้ทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มเกิดความไว้วางใจกัน ความสามัคคีของกลุ่มเน้นการให้ทุกคนมีส่วนร่วม การช่วยเหลือกัน ความสนุกสนานของการเล่น การยอมรับจากผู้เล่นทุกคน เป็นการเล่นที่ดีที่สุดที่มีการเปลี่ยนแปลงกติกาให้เหมาะสมกับผู้เล่นทั้งหลายและตระหนักว่าผู้เล่นทุกคนมีความสำคัญ ส่วนคอคลินส์ และแอมเมอร์ (สำนักงานกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528: 222; อ้างอิงจาก Collins; & Ashmor, 1970. *Social Psychology*. p. 50) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือในทางเดียวกันว่า การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันในการกระทำกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับลินด์เกรน และฮาร์เวย์ (Lindgren; & Harvey, 1981: 433) ที่ได้กล่าวว่า การกระทำร่วมกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ สำหรับสลาวิน (ปรภายแก้ว แพร่โคงสูง, 2541: 32; อ้างอิงจาก Slavin, 1987: 7) ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กโดยใช้กระบวนการแบบร่วมมือว่า ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงานร่วมกัน ครูสามารถที่จะนำไปใช้กับการสอนแบบใดก็ได้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และบทเรียนนั้นๆ โดยจัดผู้เรียนแบบเป็นกลุ่มภายในกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน และมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเรียนจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการนำกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้กับเด็กปฐมวัยนั้น ไดมิลโล (Dimillo, 2004: 130 - 134) ได้ยืนยันว่าวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning : CL) ว่าเป็นโปรแกรมที่โรงเรียนยอมรับอย่างแพร่หลาย มีหลักฐานยืนยันว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นประโยชน์และมีความน่าสนใจที่นำมาใช้กับวงการการศึกษาปฐมวัย การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถใช้ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นสภาพห้องเรียนจะเต็มไปด้วยความกระตือรือร้น เด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นให้กิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป เด็กจะได้เรียนรู้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรมกลุ่ม สำหรับการใช้อีกิจกรรมแบบร่วมมือกับเด็กพิเศษพบว่า 75 % ของเด็กเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน (ปิยะลักษณ์ พุกกะวัน, 2550: 322)

การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนี้ เป็นการให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่นแบบร่วมมือ การแบ่งปัน การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เด็กแต่ละคนจะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มในการทำสิ่งต่างๆ ด้วยกัน ช่วยทำให้เด็กรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รับผิดชอบ และพอใจในการกระทำร่วมกัน สำหรับสิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจในการเล่น และช่วยจูงใจให้เด็กอยากเล่นก็คือความสนุกสนาน ถ้าเล่นแล้วไม่สนุกเด็กจะไม่

อยากเล่น ในการเล่นแบบร่วมมือเด็กจะมีอิสระที่จะเล่นหรือไม่เล่นเมื่อไหร่ก็ได้ และสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกได้ดังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยต่างๆ ดังนี้ งานวิจัยของ วราลี โกศัย (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียนกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือนอกห้องเรียน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบปกติในห้องเรียน มีพฤติกรรมชอบสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนงานวิจัยของ ปัทมา บรรเทิงจิต (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติกโดยการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อสารด้วยภาพ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อน โดยการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของไทยประกอบกับการสื่อสารด้วยภาพ มีทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนสูงขึ้น และกัลยาณี อินตะสิน (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม พบว่า การสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม ส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมด้านต่างๆ อยู่ในระดับดี ดังนี้ ด้านการเล่นร่วมกับเพื่อน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

2. ภายหลังการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เด็กปฐมวัยออทิสติกมีการพัฒนาทักษะทางสังคมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ทั้งโดยรวม และจำแนกรายด้าน เพราะในการปฏิบัติกิจกรรมของแผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ผู้วิจัยเน้นให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศรียา นิยมธรรม (2541: 130 - 131) ได้กล่าวว่า ทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กเข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น เนื่องจากทักษะนี้ไม่สามารถเกิดขึ้น เรียนรู้ หรือปฏิบัติได้หากเด็กอยู่คนเดียวตามลำพัง สอดคล้องกับที่ จอห์นสัน และจอห์นสัน (Piaget. 1959; อ้างอิงจาก Johnson; & Johnson. 1998: online) กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรก็จะช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) ของเด็กลง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทักษะทางสังคมมากขึ้น ยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็จะได้รับการส่งเสริมทักษะการมีปฏิสัมพันธ์สังคมกับเพื่อน และการควบคุมอารมณ์จากการเล่นแบบร่วมมือนี้ด้วย เวสต์วูด (Westwood. 1997: 77 – 78) ได้กล่าวถึงพื้นฐานทักษะทางสังคมที่สอดคล้องกันไว้อีกว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและปลูกฝังเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม พื้นฐานทักษะทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปันช่วยเหลือกัน รู้จักผลัดเปลี่ยน การประนีประนอม การแสดงความยินดีกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ

สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือกับเพื่อนในกลุ่ม ลักษณะกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เน้นให้เด็กที่เป็นสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น หยิบของส่ง จับ ช่วยเหลือ เคาะให้จังหวะในระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การแบ่งปันของให้เพื่อน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของกลุ่ม ผ่านกระบวนการเล่นที่มีความสนุกสนาน การดำเนินกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีจำนวนทั้งหมด 24 ครั้ง สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ในแต่ละครั้งของการจัดกิจกรรมจะแบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 10 คน ออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน ในแต่ละกลุ่มย่อยดำเนินกิจกรรมไปพร้อมกัน และให้เด็กทำกิจกรรมต่อเนื่องแบบซ้ำๆ ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านต่างๆ สูงขึ้น

3. จากการสังเกตพฤติกรรมก่อน และหลังการทดลองของเด็กรายบุคคลพบว่า เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ดังจะเห็นจากการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคม ดังนี้

3.1 ทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยออทิสติก รายบุคคลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่า

เด็กคนที่ 1 แสดงพฤติกรรมหงุดหงิดเมื่อมาถึงห้อง เด็กจะร้องเมื่อเพื่อนทยอยมาเพิ่มขึ้น ร้องเสียงดังมากเมื่อมีเด็กคนอื่นมายืนใกล้ๆ เมื่อครูให้ทำกิจกรรมเด็กมองแต่ไม่ได้ลงมือทำต้องให้ครูกระตุ้นให้ทำ แต่เด็กต่อต้านส่งเสียง “ฮู ฮา ๆ” ตลอด เนื่องจากเด็กยังพูดได้เพียงเป็นคำ 2 – 3 คำ ต่อๆ กันเท่านั้น เด็กยังตอบไม่ตรงคำถาม มักพูดภาษาของตนเอง ในช่วงท้ายย้าบอกเด็กให้ช่วยเพื่อนเก็บของก่อน เด็กส่งเสียงร้องไม่ยอม ยายชี้ไปที่ของและจับมือให้เด็กเก็บ จากนั้นเด็กเก็บเอง แต่เก็บเพียง 2 – 3 ชิ้นก็ลุกออกมาจากกลุ่ม

เด็กคนที่ 2 เด็กมานั่งดูเพื่อนเล่นใกล้ๆ ช่วงแรกมองเฉยๆ นั่งรอคอยขณะทำกิจกรรมได้บ้างในช่วงสั้นๆ

เด็กคนที่ 3 เด็กสนใจและให้ความร่วมมือ แต่ยังไม่สม่ำเสมออย่างต้องกระตุ้นจึงมีพฤติกรรมดังกล่าว เด็กสามารถรอคอยได้นาน คอยจนกว่าจะถึงลำดับของตนในการร่วมกิจกรรม หรือเล่นของเล่นกับเพื่อน

เด็กคนที่ 4 เด็กงูมมือแม่ตลอดที่เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเพื่อน เด็กพูดว่า “ไม่ทำ ไม่เอา ไม่เล่น” เด็กปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในช่วงแรกเนื่องจากยังไม่คุ้นเคย แม่บอกว่าถ้าเด็กพบคนแปลกหน้าจะแสดงพฤติกรรมดังกล่าว พอเริ่มกิจกรรมครูบอกให้เด็กมานั่งใกล้ๆ ก่อน ยังไม่ต้องเล่นก็ได้ เพื่อให้เด็กคุ้นเคย เด็กสนใจของเล่น แต่ไม่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ แม่ต้องคอยเรียก และให้เด็กมานั่งที่ตัก เด็กนั่งมองเพื่อนทำกิจกรรมแล้วอมยิ้ม แต่ยังไม่มั่นใจที่จะเข้าร่วม เด็กไม่นั่งกับพื้นด้วยตนเอง แต่มักนั่งตักแม่

เด็กคนที่ 5 เด็กมีความสนใจ และให้ความร่วมมือในกิจกรรม แต่ไม่ต่อเนื่องตลอด ครูยังต้องคอยเตือน กระตุ้นให้ทำกิจกรรมที่เด็กได้รับมอบหมาย

เด็กคนที่ 6 เด็กอารมณ์ไม่สม่ำเสมอบางครั้งเฉยเมย บางครั้งรำเริง หัวเราะ ยิ้ม เด็กสนใจเข้าไปหาเพื่อน ยื่นหน้าเข้าไปมองใกล้ๆ หากเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เริ่มทำก่อนจะสนใจ แต่ยังต้องช่วยบอกว่าต้องทำอะไร

เด็กคนที่ 7 เด็กติดแม่มาก ในช่วงที่ทำกิจกรรมต้องนั่งใกล้แม่ตลอด เด็กไม่สนใจ กิจกรรมการเล่นกับเพื่อนทำเพียงมองเพื่อน

เด็กคนที่ 8 เด็กเข้ามาในห้อง ไม่มีความสนใจที่จะทำกิจกรรม มองหน้าเพื่อน จากนั้นเบือนหน้าหนี นั่งมองครูและเพื่อนทำกิจกรรม สีหน้าเรียบเฉยไม่แสดงอารมณ์ เด็กชี้ไปที่ประตู ทำท่าทางว่าอยากกลับบ้าน แม่บอก “เล่นก่อนนะ เดี่ยวพาไป”

เด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมเด็กมอง และสนใจทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนน้อยมาก สนใจไม่สม่ำเสมอ

เด็กคนที่ 10 เมื่อเริ่มเข้ามาในห้อง ช่วงแรก เข้ามานั่งเล่นของเล่นที่เด็กชอบ นั่งอยู่ใกล้ๆ เพื่อน แต่ต่างคนต่างเล่นไม่สนใจเพื่อน แต่เมื่อครูเรียก และกระตุ้นให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนก่อน เด็กก็ให้ความสนใจทำตามคำสั่ง

แต่หลังจากที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วม ดังรายละเอียดจากการสังเกตพฤติกรรมต่อไปนี้

เด็กคนที่ 1 เด็กคุ้นเคยกับเพื่อนมากขึ้น เมื่อพบเพื่อนไม่ร้องเหมือนก่อนทำกิจกรรม ถึงเด็กคนอื่นมายืนใกล้ๆ เด็กก็ไม่มีท่าทีต่อต้าน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้นเมื่อครูให้ทำกิจกรรมเด็กสนใจให้ความร่วมมือ มีบางครั้งเท่านั้นที่ครูต้องกระตุ้นบ้าง

เด็กคนที่ 2 เด็กมานั่งดูเพื่อนเล่นใกล้ๆ คุ้นเคยกับเพื่อนมากขึ้น ชวนเพื่อนเล่นเป็น โดยเด็กเป็นฝ่ายยื่นของเล่นเข้าไปใกล้เพื่อน

เด็กคนที่ 3 เด็กสนใจเล่นกับเพื่อนกลุ่มเล็กมากกว่าเล่นตามลำพัง เด็กให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับเพื่อนโดยกระตุ้นน้อยลง

เด็กคนที่ 4 เด็กสามารถเข้าไปเล่นกับเพื่อน ชวนเพื่อนเล่น แยกจากแม่ได้ตลอดที่ เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

เด็กคนที่ 5 เด็กมีความสนใจ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่อเนื่องตลอด ครูกระตุ้นน้อยลง

เด็กคนที่ 6 เด็กสนใจเข้าไปหาเพื่อน และสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนก่อน

เด็กคนที่ 7 เด็กยังต้องนั่งรออยู่ใกล้แม่ เด็กสนใจกิจกรรมการเล่นกับเพื่อน แต่โดยมากมองเพื่อน แต่เมื่อกระตุ้น และพาทำกิจกรรมเด็กตอบสนองได้บ้าง

เด็กคนที่ 8 เด็กสนใจกิจกรรมการเล่นกับเพื่อน แต่โดยมากมองเพื่อน แต่เมื่อกระตุ้น และพาทำกิจกรรมเด็กตอบสนองได้บ้าง

เด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมเด็กมอง และสนใจทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมาก ขึ้นถึงแม้ช่วงความสนใจไม่สม่ำเสมอ การต่อต้าน และผุดลุกผุกนั่ง น้อยลง

เด็กคนที่ 10 เมื่อเริ่มเข้ามาในห้อง ช่วงแรก เข้ามานั่งเล่นของเล่นที่เด็กชอบ นั่งอยู่ใกล้ๆ เพื่อน สนใจเล่นกับเพื่อนมากขึ้น

จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมหลังจากได้รับการทดลอง

3.2 ทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปันที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยออทิสติก รายบุคคลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่า

เด็กคนที่ 1 เด็กไม่มีปฏิสัมพันธ์ใดใดกับเพื่อน และยังไม่แสดงพฤติกรรมแบ่งของที่ใช้ในกิจกรรมให้เพื่อนเลย

เด็กคนที่ 2 เด็กแสดงพฤติกรรมหยิบของเล่นส่งให้เพื่อนเล่น แต่เด็กส่งของเล่นให้หลังจากที่ครูกระตุ้นบอก ในกิจกรรมช่วงที่ต้องส่งของต่อๆ กันไป เด็กพยายามแย่งจากมือครูๆ ต้องดึงมือกลับแล้วให้เด็กมานั่ง

เด็กคนที่ 3 เด็กสนใจและให้ความร่วมมือในการส่งของ หรือเล่นร่วมกับเพื่อนได้เพียงในช่วงสั้นๆ โดยมากยังเป็นการหยิบของเล่นมาเล่นตามลำพัง ยังต้องกระตุ้นจึงให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับเพื่อน ทั้งการแบ่งของ ส่งของให้เพื่อน หรือรับของเล่นจากเพื่อน ยังต้องช่วยบอก กระตุ้น จึงมีพฤติกรรมดังกล่าว

เด็กคนที่ 4 เด็กไม่มีปฏิสัมพันธ์ใดใดกับเพื่อน และยังไม่แสดงพฤติกรรมแบ่งของที่ใช้ในกิจกรรมให้เพื่อนเลย

เด็กคนที่ 5 ครูยังต้องคอยเตือน กระตุ้นให้ทำกิจกรรมที่เด็กได้รับมอบหมาย ช่วยเหลือเพื่อน การส่งของให้เพื่อน และการแลกของเล่นกับเพื่อน ขณะทำกิจกรรมที่ต้องรอคอยเพื่อน ตามลำดับก่อนหลัง เด็กจะรอได้นาน ไม่ต้องบอกมาก และไม่มีแย่งของจากเพื่อน

เด็กคนที่ 6 เด็กยังมีการแย่งของจากครู และเพื่อน รอคอยได้บ้างเพียงช่วงสั้นๆ ยังต้องคอยควบคุมให้นั่งรอ นั่งอิสระตามลำพังได้น้อย และในการช่วยเพื่อนเด็กยังต้องให้ครูกระตุ้นในการแตะมือก่อน

เด็กคนที่ 7 เด็กยังไม่มี การตอบสนองใดๆ ทั้งการช่วยอาสา การแบ่งให้เพื่อน การขอจากเพื่อน หรือพฤติกรรมใดๆ ก็ตาม

เด็กคนที่ 8 เด็กยังไม่แสดงพฤติกรรมด้านการแบ่งปันทั้งการแบ่งของให้เพื่อน ส่งของให้เพื่อน การรับของเล่นที่เพื่อนส่งมาก็ยังตอบสนองได้น้อย นอกจากนี้พบว่าเด็กมีพฤติกรรมดึงผมบิดของ หากถูกขัดใจ หรือหงุดหงิด

เด็กคนที่ 9 เด็กยังไม่แสดงพฤติกรรมด้านการแบ่งปันถึงแม้ว่าจะมีการบอกให้เด็กทำ จับมือให้ทำ แต่ก็พบมีการต่อต้านค่อนข้างมาก มักผุดลุกผุกนั่ง แต่ไม่ถึงกับวิ่งออกจากที่

เด็กคนที่ 10 เด็กแสดงพฤติกรรมช่วยเพื่อน เช่น ส่งของ เก็บของเมื่อเลิกเล่น แต่สนใจในช่วงสั้นๆ หากเผลอมองของเล่นที่ชอบ ละความสนใจจากกลุ่ม ครู และผู้ช่วยกลุ่มยังต้องกระตุ้นอยู่เรื่อยๆ

แต่หลังจากที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปัน ดังรายละเอียดจากการสังเกตพฤติกรรมต่อไปนี้

เด็กคนที่ 1 ในช่วงท้ายเด็กมาช่วยเพื่อนเก็บของก่อน โดยผู้ปกครองกระตุ้นเพียงเล็กน้อย

เด็กคนที่ 2 เด็กให้ร่วมมือทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งส่วนที่เด็กต้องทำ และส่วนที่ต้องช่วยเพื่อน โดยครูกระตุ้นน้อยลง

เด็กคนที่ 3 เด็กให้ความร่วมมือทำกิจกรรมกับเพื่อน ทั้งการแบ่งของ ส่งของให้เพื่อน หรือรับของเล่นจากเพื่อน โดยกระตุ้นน้อยลง

เด็กคนที่ 4 เด็กพูดถึงเพื่อนที่ตนสนิทจากการเข้ากิจกรรมกลุ่ม เด็กให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ มากขึ้น

เด็กคนที่ 5 เด็กให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเพื่อน ส่งของให้เพื่อน และการแลกของเล่นกับเพื่อน ขณะทำกิจกรรมที่ต้องรอคอยเพื่อนตามลำดับก่อนหลัง เด็กจะรอได้นาน ไม่ต้องบอกมาก และไม่มีการแย่งของจากเพื่อน

เด็กคนที่ 6 เด็กสามารถแลกเปลี่ยนของเล่นกันกับเพื่อน แย่งของจากครู และเพื่อนได้น้อยครั้ง รอคอยได้นานขึ้น

เด็กคนที่ 7 เด็กสนใจกิจกรรมการเล่นกับเพื่อน แต่โดยมากมองเพื่อน แต่เมื่อกระตุ้น และพาทำกิจกรรมเด็กตอบสนองได้บ้าง

เด็กคนที่ 8 เด็กสนใจกิจกรรมการเล่นกับเพื่อน แต่โดยมากมองเพื่อน แต่เมื่อกระตุ้น และพาทำกิจกรรมเด็กตอบสนองได้บ้าง

เด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมเด็กมอง และสนใจทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมาก ขึ้นถึงแม้ช่วงความสนใจไม่สม่ำเสมอ

เด็กคนที่ 10 เด็กให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเพื่อน ส่งของให้เพื่อน และการแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ขณะทำกิจกรรมที่ต้องรอคอยเพื่อนตามลำดับก่อนหลัง เด็กจะรอได้นาน ไม่ต้องกระตุ้นมาก และไม่มีอาการแหยงจากเพื่อน

จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปันหลังจากได้รับการทดลอง

3.3 ทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยออทิสติกรายบุคคลก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่า

เด็กคนที่ 1 ขณะกิจกรรมดำเนินไปช่วงต้น เด็กไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม เด็กนั่งมองเฉยๆ

เด็กคนที่ 2 เด็กสนใจเลียนแบบการเล่น ทำท่าทางเลียนแบบเพื่อนขณะที่ทำกิจกรรม อยู่ มีความสนใจในบางช่วง ยังมีมองเฉพาะของเล่นที่ชอบในกิจกรรม ครูต้องกระตุ้นบ่อยๆ ให้ร่วมมือ ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งส่วนที่เด็กต้องทำ และส่วนที่ต้องช่วยเพื่อน หากกระตุ้นบางครั้งเด็กจะทำบ้าง ไม่ทำบ้าง

เด็กคนที่ 3 เด็กไม่สนใจฟังคำสั่ง เล่นตามที่ตนพอใจ ครูยังต้องช่วยกระตุ้นให้ทำตามคำสั่ง

เด็กคนที่ 4 เด็กปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือ พอเริ่มกิจกรรม เด็กสนใจของเล่น แต่ไม่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ เด็กนั่งมองเพื่อนทำกิจกรรมแล้วอมยิ้ม แต่ยังไม่มั่นใจที่จะเข้าร่วม

เด็กคนที่ 5 ครูยังต้องคอยเตือน กระตุ้นให้ทำกิจกรรมที่เด็กได้รับมอบหมาย

เด็กคนที่ 6 ขณะที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง หรือปฏิบัติตามคำสั่งในกิจกรรม เด็กไม่ตอบสนองต้องให้ครูบอก บางครั้งต้องจับมือให้เด็กช่วยทำ จากนั้นเด็กจึงทำเองได้บ้าง แต่เพียงช่วงสั้นๆ เท่านั้น

เด็กคนที่ 7 เมื่อครูบอกเด็กให้รอ เด็กนั่งรอได้จนกว่าจะถึงลำดับของตน เด็กยังนั่งเฉยต้องแตะมือ และจับมือเพื่อให้ตอบสนองต่อการทำกิจกรรม

เด็กคนที่ 8 เด็กยังไม่สนใจปฏิบัติ หรือทำตามข้อตกลงใดๆ

เด็กคนที่ 9 เด็กยังไม่สนใจปฏิบัติ หรือทำตามข้อตกลงใดๆ

เด็กคนที่ 10 เด็กสามารถร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม แต่สนใจในช่วงสั้นๆ หากเผลอมองของเล่นที่ชอบ ละความสนใจจากกลุ่ม ครู และผู้ช่วยกลุ่มยังต้องกระตุ้นอยู่เรื่อยๆ

แต่หลังจากที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือพบว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ดังรายละเอียดจากการสังเกตพฤติกรรมต่อไปนี้

เด็กคนที่ 1 เด็กคุ้นเคยกับเพื่อนมากขึ้น เมื่อครูให้ทำกิจกรรมเด็กสนใจปฏิบัติตามข้อตกลง มีบางครั้งเท่านั้นที่ครูต้องกระตุ้นบ้าง

เด็กคนที่ 2 เด็กสนใจปฏิบัติตามข้อตกลง ในกิจกรรมเลียนแบบการเล่น สนใจทำท่าทางเลียนแบบเพื่อนขณะที่ทำกิจกรรมอยู่

เด็กคนที่ 3 เด็กสามารถรอคอยได้นาน คอยจนกว่าจะถึงลำดับของตนในการร่วมกิจกรรม หรือเล่นของเล่นกับเพื่อน

เด็กคนที่ 4 เด็กให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อตกลงในกิจกรรมกับเพื่อนๆ มากขึ้น

เด็กคนที่ 5 เด็กให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อตกลงในกิจกรรมกับเพื่อนๆ มากขึ้น

เด็กคนที่ 6 ขณะที่ต้องปฏิบัติตามข้อตกลง หรือปฏิบัติตามคำสั่งในกิจกรรม เด็กตอบสนองดีขึ้น โดยที่ครูเตือนน้อยลง

เด็กคนที่ 7 เด็กยังตอบสนองต่อคำสั่ง หรือข้อตกลงได้น้อย

เด็กคนที่ 8 เด็กสนใจกิจกรรมการเล่นกับเพื่อน แต่โดยมากมองเพื่อน แต่เมื่อกระตุ้นและพาทำกิจกรรมเด็กตอบสนองได้บ้าง

เด็กคนที่ 9 ขณะทำกิจกรรมเด็กมอง และสนใจทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากขึ้น ถึงแม้ช่วงความสนใจไม่สม่ำเสมอ การต่อต้าน และผุดลุกผุดนั่ง น้อยลง

เด็กคนที่ 10 เด็กให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเพื่อน ส่งของให้เพื่อน และการแลกเปลี่ยนของเล่นกับเพื่อน ขณะทำกิจกรรมที่ต้องรอคอยเพื่อนตามลำดับก่อนหลัง เด็กจะรอได้นาน ไม่ต้องบอกมาก และไม่มีการแย่งของจากเพื่อน

จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยออกทิสติกส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงหลังจากได้รับการทดลอง

จากผลการสรุปในรายด้านสามารถนำมาสรุปเป็นภาพรวมได้ว่า เด็กปฐมวัยออกทิสติกมีทักษะทางสังคมทุกด้านสูงขึ้น หลังจากได้รับกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือ ดังนั้น การสร้างพฤติกรรมทักษะทางสังคมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรเริ่มกระตุ้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า

1. เมื่อพิจารณาจากปริมาณของการเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมรายด้าน เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่วนด้านการแบ่งปันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งความแตกต่างของปริมาณการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถนำไปใช้พัฒนาโปรแกรมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกในครั้งต่อไป ให้มีการเน้นกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการแบ่งปันอย่างเข้มข้นขึ้น และเน้นกระบวนการสำหรับบุคลากรที่นำแผนการจัดกิจกรรมไปใช้เพื่อให้คำนึงถึงการกระตุ้นทักษะในด้านที่เด็กมีความเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดนี้ด้วย

2. จากการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือในสัปดาห์แรกๆ เด็กยังอยู่ในช่วงของการปรับตัว จึงยังไม่สามารถให้ความร่วมมือต่อครู เพื่อน ได้ดีพอ จึงทำให้พบพฤติกรรมต่างๆ เช่น พฤติกรรมกรีดร้อง พฤติกรรมแย่งของกันเล่น พฤติกรรมต่อต้านไม่ทำตามกติกา พฤติกรรมติดผู้ปกครองไม่มาเข้าร่วมกลุ่มกับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้เต็มที่ แต่หลังจากที่เด็กได้รับกิจกรรมไปช่วงหนึ่ง (ประมาณ 8 – 10 ครั้ง) เด็กมีพัฒนาการของความร่วมมือต่อกลุ่มดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากมีพฤติกรรมด้านย่อยต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น เช่น ความสนใจ การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลง

3. การจัดกิจกรรมในครั้งนี้พบว่าเด็กปฐมวัยออทิสติกจำนวน 2 คน ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงคะแนนทักษะทางสังคมจากก่อนการทดลอง ซึ่งตัวแปรสำคัญที่พบ คือ การจัดกิจกรรมครั้งนี้ไม่มีการเรียบเรียงกิจกรรมตามความระดับความง่ายไปยาก

4. ในการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือให้กับเด็กปฐมวัยออทิสติก เด็กในกลุ่มจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลในเชิงพฤติกรรม เด็กบางคนมีช่วงความสนใจสั้น การทำกิจกรรมจึงต้องปรับให้ยืดหยุ่นกับเด็ก รวมถึงในระยะเวลาแรกที่ทำ การปรับตัวเข้าหาเด็กนั้น ผู้สอนต้องใช้ความอดทนเป็นพิเศษ รวมทั้งสื่ออุปกรณ์ต้องมีความเหมาะสม คือ ไม่มากเกินไปจนทำให้เด็กไม่สนใจสิ่งแวดล้อมอื่น เด็กออทิสติกแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามระดับความรุนแรงของความผิดปกติ การเลือกใช้กิจกรรม หรือสื่อในการเสริมสร้างทักษะทางสังคม สำหรับเด็กแต่ละคนนั้น ผู้วิจัยควรศึกษากิจกรรม และสื่อในแต่ละกิจกรรมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็กเสียก่อน

5. เด็กปฐมวัยนี้ยังสามารถเล่นกับเพื่อนในกลุ่มได้กลุ่มเล็กๆ ประมาณ 4 – 5 คน แต่ถ้าจำนวนเพื่อนมากขึ้นเด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เดินออกจากกลุ่ม หลีกเลี่ยงแบบพฤติกรรมต่อต้านของเพื่อน แสดงความสนใจจากกลุ่ม แสดงอาการหงุดหงิด เบื่อหน่าย ดังนั้น การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกจึงต้องยึดเด็กเป็นสำคัญว่า สิ่งใดจะเกิดประโยชน์กับเด็กในกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางของวิธีการสร้างทักษะทางสังคมจากการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติก ในการดำเนินกิจกรรมครูมีบทบาทในการกำหนดข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม สาธิตวิธีการเล่นเกมและแนะนำอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้เด็กเข้าใจ พูดซ้ำๆ ใช้คำพูดง่ายๆ ประโยคสั้นๆ ชัดเจน กรณีที่เด็กยังไม่เข้าใจวิธีการให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไป คือ ครูให้เด็กทำเลียนแบบโดยทำพร้อมๆ กัน ครูลองให้เด็กปฏิบัติตามที่ได้สาธิตแล้ว ถ้ายังทำไม่ได้ในขั้นตอนใดครูต้องช่วยโดยการชี้แนะ จับมือสอนให้ทำ จนสามารถทำกิจกรรมได้เอง

2. ในการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ควรมีการจัดเตรียม สื่อและอุปกรณ์ให้พร้อมและเพียงพอก่อนนำไปใช้เล่นกับเด็กทุกครั้ง เนื่องจากการจัดกิจกรรมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ บางช่วงความสนใจในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว หากครูไม่เตรียมอุปกรณ์และสื่อการสอนให้พร้อม อาจไปรบกวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กได้

3. ครูควรพัฒนากิจกรรมจากคู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ สำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกให้เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ อันส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยใช้แนวทางของการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือตามผลการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือที่ส่งผลต่อพฤติกรรมด้านอื่นของเด็กปฐมวัยออทิสติก เช่น สมาธิในการเรียนรู้ พัฒนาการทางความเข้าใจภาษา (Receptive Language) พัฒนาการทางการใช้ภาษา (Expressive Language) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) ความสนใจร่วมระหว่างบุคคล (Joint Attention)

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือในเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่นซึ่งมีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Mental Retardation) เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (Learning Disability) เด็กสมาธิสั้น (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

3. ควรศึกษาวิจัยการกระตุ้นทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกในพฤติกรรมย่อยด้านอื่น เช่น ทักษะการทักทายบุคคล ทักษะการตอบสนองต่อบุคคล ทักษะการแสดงออกความรู้สึก ทักษะมารยาทสังคมในบริบทต่างๆ ในชีวิตประจำวัน

4. ควรพัฒนาและออกแบบโปรแกรมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยแบ่งตามระดับความรุนแรงของโรคออทิสติก เช่น โปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกระดับรุนแรง (Severe Grade), โปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกระดับปานกลาง (Moderate Grade), โปรแกรมพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกตั้งแต่ระดับเล็กน้อย (Mild Grade) ขึ้นไป

5. ควรพัฒนาและออกแบบโปรแกรมการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกโดยเรียงลำดับกิจกรรมจากง่ายไปยากเพื่อสอดคล้องกับระบบการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยออทิสติก

6. ควรมีการศึกษารูปแบบการเกิดพฤติกรรม โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Time Series Design เพื่อสังเกตการเกิดพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องในระยะทุกๆ 2 , 4 , 6 และ 8 สัปดาห์ตามลำดับ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2551). พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ.
- กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์.
- กรมสุขภาพจิต. (2549). คู่มือเพลงและนิทานอีคิว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์.
- กรมสุขภาพจิต. (2548). คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างไอคิวและอีคิวเด็กสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันตรัตน์ ไพรินทร์. (2546). การศึกษาความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยาณี อินท๊ะสิน. (2550). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่นเกม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แก้วตา บุปผเวส. (2548). ความคงทนในการจำคำศัพท์ของเด็กออทิสติกระดับอนุบาลจากการฝึกโดยใช้กิจกรรมเกม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542, มกราคม). การใช้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 3(1): 10 – 17.
- ชาญวิทย์ พรนภดล. (2545). จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กจะเข้าข่ายออทิสซึม. ในเอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการเรื่อง ครู หมอ พ่อ แม่ : มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูศักดิ์ จันทยานนท์. (2546). เด็กออทิสติกคือใคร. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2546, จาก http://www.thaiparents.com/tot_autism.html.

- ญาดา ธงธรรมรัตน์. (2549). *ผลของโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานเด็กปฐมวัยออทิสติก*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดุสิต ลิขนะพิชิตกุล. (2545). *พัฒนาการบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกตามแนวทางเป้าหมายพิเศษ*.
กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ทศนา เขมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ:
นิชินแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). *การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ*.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เทียน ทองแก้ว. (2537, มกราคม – มีนาคม). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมกลุ่มเพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการสอน. *สารพัฒนานักสูตร*. 13(116) : 43 – 48.
- ทัศนัย อุดมพันธ์. (2541). *การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2536). *เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิพนธ์ คันทะเสวี. (2528). *มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นุชนารถ แก้วมาตร. (2547). *การใช้สื่อภาพเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารของเด็กออทิสติก*.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). *แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือของ
เด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ปัทมา บรรเทึงจิต. (2548). *การศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติก โดยการจัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2535). *ผลของการใช้เกมการเล่นที่บ้านไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยลักษณ์ พุกกะวัน. (2550). *การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)*. การศึกษาปฐมวัย ร้อยดวงใจถวายในหลวง เอกสารประกอบการจัดโครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. 322-343.
- ประกายแก้ว แปรโคสูง. (2541). *ประสิทธิผลของวิธีการสอน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ* เรือง นุริรัมย์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประนอม ชัยเดช. (2536). *เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2542). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- (2546). *การวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว : ใน เอกสารประกอบการสอนการวิจัยในชั้นเรียนการวิจัยทางการศึกษาพิเศษ การศึกษาพฤติกรรม การวิจัยทางคลินิก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี จิวพัฒนกุล. (2549). *การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก*. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี ผลโยธิน. (ตุลาคม 2540). *กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับอนุบาล*. การศึกษาปฐมวัย. 1(4): 25-28.
- พัชรี สอนแก้ว. (2536). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 2173107จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

- เพ็ญแข ลิ้มศิลา. (2532). *การศึกษาเด็กออทิสติกในโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ : ในบทความผลงานทางวิชาการในการประชุมวิชาการประจำปีของสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. ม.ป.พ.*
- (2538). *ออทิสซึมในจิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์.*
- (2540). *การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์.*
- (2541). *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับออทิสซึม. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.*
- (2545). *ออทิสซึมในประเทศไทย : จากตำราสู่ประสบการณ์. เอกสารการบรรยาย พิธีการประชุมระดับชาติเรื่อง ครู หมอ พ่อแม่ มิติแห่งการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- พวงแก้ว เนตรโอภากรณ์. (2533). *ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- รจเรข แสงนิล. (2548). *การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์คู่สนทนาในการ ใช้วิธีสอนอ่านจิตใจสำหรับเด็กออทิสติก. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- รจนา ทรรทรานนท์. (2527). *เด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: เลเซอร์กราฟิกส์การพิมพ์.*
- ลาวัลย์ พลกล้า. (2523). *การสอนคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ลักคณา เสนอฤทธิ์. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของ เด็กปฐมวัย. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- วิจิตร อวระกุล. (2542). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์ = Human Relations Techniques. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนตติ้ง เฮาส์.*
- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2537). *คู่มือสำหรับพ่อแม่เด็กออทิสติก. กรุงเทพฯ: แปลน พับลิชชิง.*
- วีระ มนัสวานิช. (2539). *เทคนิคและทักษะการสอนเกม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.*
- วราลิ โกสัย. (2540). *ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบ สังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

- ศศิธร สังข์อู่. (2548). ผลของการใช้เทคนิคตัวแบบ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีกัลยา พึ่งแสงสี. (2539). การศึกษาพฤติกรรมของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2543). จิตวิทยาเด็กพิเศษแนวคิดสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรียา นิยมธรรม. (2541). การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- สายชน วงसानน. (2547). ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชุมาล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทธิพรรณ ธีรพงศ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภา อักษรดิษฐ์. (2543). การเรียนรู้แบบร่วมมือ(เอกสารประกอบการอบรม). พิษณุโลก: สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). เปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2536, มกราคม – มีนาคม). ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือ. สารพัฒนาหลักสูตร. 12(113): 3 – 8.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2533). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ศรีเดชา.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการเล่น
กลางแจ้งสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- . (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางระดับก่อนประถมศึกษา*.
กรุงเทพฯ: การศาสนา .
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อารี สันทนต์. (2535). *พหุปัญญาและการเรียนรู้แบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- . (2539). *สารานุกรมศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ฉบับที่ 15 หน้า
89 – 93. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.
- . (2542,มกราคม-เมษายน). การเรียนรู้แบบร่วมมือ. *โฟรเบล*. 5(5): 13 - 19.
- อารีรัตน์ ญาณะศร. (2544). *พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา พิงธรรม. (2535). *ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กอนุบาล*.
วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- อุ้นเรือน คล้ายทรัพย์. (2547). *การศึกษาความเข้าใจภาษาของเด็กออทิสติกก่อนวัยเรียนโดย
ใช้การสื่อสารทางเลือก*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Cumine, Val, Leach, Julia; & Stevenson, Gill. (2000). *Autism in the early year*. London:
David Fulton.
- Dimillo,s. (2004). Cooperative and Collaborative Learning with 4-8 Year Olds ; How
Does Research Support Teacher's Practice ?. *Journal of Instruction Psychology*.
31(2): 130-134.
- Dewey,M. (1991). *Living with Asperger's Syndrome*. In U. Frith(Ed.), *Autism and Asperger
Syndrome*. Cambridge University Press.
- DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. Fourth Edition Text
Revision). (2000). Washington DC : American Psychiatric Association.
- Feeney, S.,Christensen,D.; & Moravcik,E. (1991). *Who Am I in the Lives of Chikdren? :
An Introduction to Teaching Young Children*. 5th ed. New York: Macmillan.

- Jackman, Hilda I. (1997). *Early Education Curriculum : A Child's Connection to the World*. Albany. N.Y.: Delmar .
- Jaqueline, S. (2008). What is Autism ?. *Woodland Hills*. 30(1): 29-31.
- Johnson, D.W.; & Johnson, R.T. (1994). *Learning Together and Alone : Cooperative, Competition, and Individualistic Learning*. Boston: Allyn and Bacon.
- Johnson, David W.; & Johnson, Roger T. (1995). *Cooperative Learning and Strategies For inclusion ; celebrating diversity in the classroom*. Edited by Joanne W. Putnam. Virginia: Paul H. Brookes.
- (1998). *Cooperative Learning. Values and Culturally Plural Classrooms*. Retrieved August 31,2005, from <http://www.co-operation.org/pages/CLandD.html>.
- (1998). *Cooperative Learning and Social Interdependence Theory*. (Homepage Of Social Psychological Applications to Social Issues). Retrieved September 5,2005, from <http://www.co-operation.org/pages/SIT.html>.
- Kathleen, A.Q; et al. (1995). *Teaching Children with Autism*. America : Paul H. Brookes.
- (2002). *DO-WATCH-LISTEN-SAY;Social and Communication Intervention For Children with Autism*. 4th ed. America: Paul H. Brookes.
- Mannix,Darlene. (1991). *Life Skills Activities For Special Children*. New York: West Nyack.
- Lindgren, H.C.; & Harvey, J.H. (1981). *An Introduction to Social Psychology*. 3rd ed. St. Louis: The C.V. Mosby.
- Yookyung,K. (2003). *The effects of Extensive learning centers on preschool's behaviors in a Korean-American preschool setting*. Talbot school of Theory , Biola University.232.
- Margaret ,J.B; & Alice,S.C. (2008). Social-Emotional Screening Status in Early Childhood Predicts Elamentary School Outcomes. *Pediatrics*. 121(5): 957.
- McInerney, D.M.; & McInerney, V. (1998). *Educational Psychology Constructing Learning*. 2nd ed. Sydney: Prentice – Hall.
- Morrison, G.S. (1995). *Early Childhood Education Today*. 6th ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.
- Mussen, P.H.; et al. (1990). *Child Development and Personality*. 7th ed. New York: Harper & Row.

- Niles,M.D. (2004). *Does Early Childhood Intervention Affect Children 's Social and Emotional Development?*. The University of Wisconsin-Madison. 194.
- Webster,s.c; Reid,m.j. (2004). Strengthening Social and Emotional Competence in Young Children- The Foundation for Early School Readiness and Success : Incredible Years Classroom Social Skills and Problem-Solving Curriculum. *Infant and Young Children*. 17(2): 96-113.
- Westwood, Peter. (1997). *Commonsense Methoda for Children with Sprcial Needs*. 3rd ed. London: Routledge.
- Sally ,J.R. (2000). Intervention That Facilitate Socialization in Children with Autism. *Journal Of Autism and Developmental Disorder*. 30 (5): 399-409.
- Seefeldt, C.; & Barbour, N. (1986). *Early Childhood Education : An Introduction*. Culumbus: Charles E. Merrill.
- Slavin, R.E. (1983). *Cooperative Learning*. New York: Longman.
- Sobel, J. (1983). *Everybody Wins : Non-Competitive Games for Young Children*. Newyork: Walker.
- Teplin, S.W. (1999). *Autism and Related Disorders, In Developmental-Behavioral Pediatrics*. 3rd ed.Edited by Melvin D.Levine , William B. Carey and Allen C. Crocker. Philadelphia .
- Vaughn, J.B. (1994, Aprill). Cooperative Learning and Young Children : Emerging Cooperative Behavior. *Dissertation Abstracts International*. 54 (10): 3706 – A.
- Westwood, Peter. (1997). *Commonsense Methoda for Children with Special Needs*. 3rd ed. London: Routledge.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- ตารางการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ
- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ
- แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ตารางการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน จำนวนทั้งหมด 24 กิจกรรม ครั้งละ 20 นาที ดังนี้

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม
1	จันทร์	การสร้างความคุ้นเคยกับเด็ก
	พุธ	
	พฤหัสบดี	
2	ศุกร์	เก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pre - test)
3	จันทร์	กิจกรรม 1 ป้ายชื่อร่วมใจ
	พุธ	กิจกรรม 2 เล่นสมมติกลุ่มแบบร่วมมือ
	ศุกร์	กิจกรรม 3 ส่งลูกป้องกันดีกว่านะ
4	จันทร์	กิจกรรม 4 ห่วงหรรษาพาสุนัข
	พุธ	กิจกรรม 5 เล่นร่วมมือต่อภาพตัดต่อก๊ากโก
	ศุกร์	กิจกรรม 6 เล่นร่วมมือจับคู่ของใช้
5	จันทร์	กิจกรรม 7 ร่วมมือกันสร้างบ้านแห่งความรัก
	พุธ	กิจกรรม 8 เล่นร่วมมือต่อภาพใบหน้าอารมณ์
	ศุกร์	กิจกรรม 9 จับคู่ลูกปัด
6	จันทร์	กิจกรรม 10 ต่อกระดาษปริศนา
	พุธ	กิจกรรม 11 เล่นร่วมมือจับคู่ใบหน้าอารมณ์
	ศุกร์	กิจกรรม 12 ถ้อยทีถ้อยอาศัย
7	จันทร์	กิจกรรม 13 เล่นร่วมมือช่วยกันแต่งตัว
	พุธ	กิจกรรม 14 เล่นร่วมมือหยิบของจากกล่องปริศนา
	ศุกร์	กิจกรรม 15 ตกแต่งขวดสววยเราช่วยกันทำ
8	จันทร์	กิจกรรม 16 มาช่วยกันนวด
	พุธ	กิจกรรม 17 เล่นร่วมมือ ผลไม้ฮาเฮ
	ศุกร์	กิจกรรม 18 เล่นร่วมมือ โยนบอลจับเวลา

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	กิจกรรม
9	จันทร์	กิจกรรม 19 เล่นร่วมมือ ช่วยกันนับจำนวน
	พุธ	กิจกรรม 20 ร่วมมือกันตกแต่งภาพปริศนา
	ศุกร์	กิจกรรม 21 ร่วมมือกันแปะกระดาษ
10	จันทร์	กิจกรรม 22 ร่วมมือกันตกแต่งจานหน้าคน
	พุธ	กิจกรรม 23 ร่วมมือกันทำงานศิลปะกระดาษขยำ
	ศุกร์	กิจกรรม 24 ร่วมมือกันตามหาถุงเท้า
11	ศุกร์	เก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Post - test)

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ สำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติก

หลักการและเหตุผล

เด็กออทิสติกมีปัญหาพัฒนาการทางด้านสังคมในลักษณะมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมกับบุคคลอื่นหรือขาดทักษะทางสังคม ส่งผลให้เด็กออทิสติกขาดเพื่อน มีปัญหาในการปรับตัว การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสังคมของเด็กมากและส่งผลต่อตัวเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งทางจิตใจ อารมณ์ สังคม ทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากเพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อเด็กที่จะรู้จักการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้อื่น การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกมีลักษณะ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมอยู่ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงทางสังคม
2. การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดทักษะในการสื่อสาร การเข้าสังคม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ผ่านกระบวนการกลุ่ม ภายในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายร่วมกัน และมีพฤติกรรมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้จัดให้เป็นกลุ่มๆ กลุ่มละประมาณ 5 คน ดำเนินกิจกรรมครั้งละ 2 กลุ่ม ดำเนินพร้อมกันไป แต่ละกลุ่มมีผู้ดำเนินการกลุ่มละ 1 คน และผู้ช่วยอีก 1 คน รวมเป็น 2 คน
4. กิจกรรมใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกสร้างขึ้นโดยใช้หลักแนวคิด ทฤษฎีที่สอดคล้องและเหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก คือ ทฤษฎีการเล่น ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีโครงสร้างครอบคลุมขอบข่ายทักษะทางสังคมที่กำหนด คือ การให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม การแบ่งปันให้เพื่อน และการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในกลุ่ม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

เนื้อหา

การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือที่พัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่ม โดยลักษณะกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ เน้นให้เด็กที่เป็นสมาชิกในกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น หยิบของส่ง จับ ช่วยเหลือ เคาะให้ จังหวะในระหว่างที่เพื่อนคนอื่นทำกิจกรรมอยู่ เป็นต้น เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การแบ่งปันของให้เพื่อน และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ กติกา ข้อตกลงของกลุ่ม ผ่านกระบวนการเล่นที่มีความสนุกสนาน

หลักการจัดกิจกรรม

1. จัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออกทีสติกเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน จำนวนทั้งหมด 24 ครั้ง ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ระยะเวลาที่ใช้ครั้งละ 20 นาที
2. ลักษณะของกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือมีจุดประสงค์และเนื้อหาของกิจกรรมสอดคล้องกับทักษะสังคม คือ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน และการปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่ม

วิธีดำเนินกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือจัดให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมตามตารางที่จัดไว้จำนวน 24 ครั้ง โดยจัด 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ครั้งละ 20 นาที

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีดังนี้

ขั้นนำ (5 นาที) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

- 1.1 ครู นักเรียน และสมาชิกในกลุ่มสร้างสัมพันธ์ภาพโดยการเล่นเก๋นเครื่องก่อน นำเข้าสู่ขั้นดำเนินการเช่น ร้องเพลง การเคลื่อนไหวตามจังหวะดนตรี ท่องคำคล้องจอง เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม
- 1.2 ครูแนะนำอุปกรณ์ต่างๆ และวิธีการเล่นเกมแก่เด็กเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
- 1.3 กรณีที่เด็กยังไม่เข้าใจอาจแนะนำใหม่จนเด็กเข้าใจ และให้ครูผู้ช่วย หรือ ผู้ปกครองคอยแนะนำอยู่ใกล้ๆ

ขั้นดำเนินการ (10 นาที) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

- 2.1 ครูกำหนดข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2.2 ครูสาธิตวิธีการเล่นเกมและแนะนำอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ให้เด็กเข้าใจ พูดซ้ำๆ ใช้คำพูดง่ายๆ ประโยคสั้นๆ ชัดเจน

2.3 กรณีที่เด็กยังไม่เข้าใจวิธีการให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.3.1 ครูให้เด็กทำเลียนแบบโดยทำพร้อมๆ กัน

2.3.2 ครูลองให้เด็กปฏิบัติตามที่ได้สาธิตแล้ว ถ้ายังทำไม่ได้ในขั้นตอนใดครูต้องช่วยโดยการชี้แนะ จับมือสอนให้ทำ จนสามารถทำกิจกรรมได้เอง

2.3.3 ครูให้การเสริมแรงทางบวกแก่เด็กเมื่อสามารถทำกิจกรรมได้สำเร็จ เช่น การเสริมแรงด้วยสิ่งของ (ให้ขนม ให้ของเล่น เสื้อผ้า คะแนนสะสม) การเสริมแรงทางสังคม (การยิ้มให้ พยักหน้า ประทับมือ ลูบศีรษะ โอบกอด กล่าวคำชม)

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กและครูร่วมกันสนทนาทบทวนเกี่ยวกับการเล่นแบบร่วมมือที่ได้ผ่านไปแล้ว ตลอดจนผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในทักษะสังคมด้านความสนใจเล่นกับผู้อื่น การรอคอย ขณะอยู่ในกลุ่ม การเล่นแบบแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น และการเล่นภายใต้กติกาของกลุ่ม

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
2. สังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติกในกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม

บทบาทครู

ในการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือครูมีบทบาท ดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ
2. จัดเตรียมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือให้มีความเหมาะสมกับเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม
3. อธิบายข้อตกลงและสาธิตวิธีการดำเนินกิจกรรม ในกรณีที่เด็กยังไม่เข้าใจหรือไม่สนใจทำกิจกรรม ครูมีหน้าที่เป็นผู้คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ กระตุ้น หรืออาจมอบหมายให้ครูผู้ช่วยหรือผู้ปกครองคอยดูแลด้วย
4. ครูเป็นผู้เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระภายใต้ข้อตกลงและคอยให้ความช่วยเหลือ โดยให้คำแนะนำและให้สิ่งเสริมแรงทางบวก เช่น ยิ้ม พุดให้กำลังใจ พุดชมเชย
5. ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะทางสังคมโดยให้สิ่งเสริมแรงทางบวก เช่น ยิ้ม พุดให้กำลังใจ พุดชมเชย เมื่อเด็กปฏิบัติกิจกรรมได้สำเร็จ
6. ครูคอยสังเกตพฤติกรรมและให้ทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและให้ความสำคัญกับเด็กทุกคน

บทบาทเด็ก

ครูควรอธิบาย สาธิต ช่วยเหลือตามขั้นตอนการปฏิบัติให้เด็กทราบ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎกติกาในการทำกิจกรรมเล่นแบบร่วมมือ และร่วมสนทนา และตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรม
2. ให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆ
3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมืออย่างอิสระภายใต้กติกา ข้อตกลงในการเล่น โดยหากเด็กไม่เข้าใจจะได้รับการสาธิต แนะนำ ช่วยเหลือ กระตุ้น จากครูและผู้ปกครอง

แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติก
ครั้งที่ 5 กิจกรรม เล่นร่วมมือต่อภาพตัดต่อ (Jigsaw) กุ๊กไก่

แผนการจัดกิจกรรม	ทักษะสังคมที่ปรากฏ
จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยออกทิสติกมีประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือและพัฒนาทักษะสังคมด้าน 1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม 2. การแบ่งปัน 3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ขั้นนำ (5 นาที) ครูให้เด็กนั่งที่ จัดแถวให้เป็นวงกลม ครูอธิบายการทำกิจกรรมว่าถ้าเปิดเพลง “ แม่ไก่ออกไข่ ” (บริษัทเมโทร , 2551) ให้เด็กๆในกลุ่มส่งรูปไก่ต่อกันไปเรื่อยๆเมื่อเพลงหยุดที่ใครก็ให้เลียนแบบเสียงร้องของไก่ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม จากนั้นครูเปิดเพลงและให้เด็กทำตามที่ครูอธิบาย ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (10 นาที) 1. ครูนำภาพตัดต่อไก่ที่สมบูรณ์และยังไม่แยกชิ้นส่วนให้เด็กดูก่อน จากนั้นหยิบชิ้นส่วนแยกออกมาทีละ 1 ชิ้นใส่ลงไปในกระป๋อง จำนวนชิ้นภาพตัดต่อไก่จะมีจำนวนชิ้นเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม ครูอธิบายวิธีการเล่นโดยให้เด็กหยิบได้ภาพตัดต่อที่แยกชิ้นส่วนได้เพียงคนละ 1 ชิ้นเท่านั้น ถ้าต่อเสร็จ	☑ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ☑ การแบ่งปัน ☑ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

แผนการจัดกิจกรรม	ทักษะสังคมที่ปรากฏ
แล้วให้กลับมานั่งที่เดิม เพื่อนที่ไม่ได้ออกมาต่อภาพให้ปรบมือตามจังหวะให้กำลังใจเพื่อนไปด้วย 2. เมื่อเด็กๆเข้าใจกติกาในการเล่นแล้วครูส่งสัญญาณให้เริ่มเล่นโดยเปิดเพลง“ แม่ไก่ออกไข่ ” ประกอบการเล่นไปด้วย เด็กปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงไว้จนต่อภาพติดต่อให้สมบูรณ์ 3. ครูปิดเพลงและเด็กล้มเป็นวงกลมเหมือนเดิม ขั้นสรุป (5 นาที) ครูชมเชยเด็กที่ช่วยกันต่อภาพติดต่อจนสำเร็จ ครูนำรูปภาพ 2 ใบ ใบหนึ่งเป็นรูปภาพไก่ ส่วนอีกใบหนึ่งเป็นรูปภาพสุนัข ให้เด็กในกลุ่มช่วยกันเลือกชี้ภาพจากคำถาม ดังต่อไปนี้ 1) เด็กๆลองชี้ภาพที่มันร้อง กู๊กๆ 2) เด็กๆลองชี้ภาพที่มันกินข้าวเปลือกเป็นอาหาร สื่อ 1. ภาพติดต่อ (Jigsaw) ไก่ และรูปภาพไก่ที่ติดบนกระดาษแข็งมีขนาดประมาณกระดาษA4 2. รูปภาพสุนัขที่ติดบนกระดาษแข็งมีขนาดประมาณกระดาษA4 3. เพลง “ แม่ไก่ออกไข่ ” (บริษัทเมโทร. 2551) 4. นกหวีด การประเมินผล สังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับทักษะสังคมขณะทำกิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออกทิสติก	☒ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ☒ การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออกทิสติก
ครั้งที่ 7 กิจกรรม ร่วมมือกันสร้างบ้านแห่งความรัก

แผนการจัดกิจกรรม	ทักษะสังคมที่ปรากฏ
จุดประสงค์ เพื่อให้เด็กปฐมวัยออกทิสติกมีประสบการณ์การเล่นแบบร่วมมือและพัฒนาทักษะสังคมด้าน 1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม 2. การแบ่งปัน 3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ขั้นนำ (5 นาที) ครูให้เด็กนั่งที่จัดแถวให้เป็นวงกลม ครูเปิดเพลงเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ และมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม ครูให้เด็กปรบมือตามจังหวะเพลง “ บ้านอยู่ไหน “ (บริษัทเมโทร. 2551) ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (10 นาที) 1. ครูนำภาพบ้านหลังใหญ่ให้เด็กดู แล้วอธิบายให้เด็กฟังว่า บ้านหลังนี้เป็นบ้านแห่งความรัก เด็กๆต้องแบ่งปันความรักให้บ้านหลังนี้ โดยนำกระดาษรูปหัวใจไปติดไว้บนบ้านตามที่ต้องการ	☒ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ☒ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ☒ การแบ่งปัน

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้เกณฑ์ให้คะแนนทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออทิสติก
- แบบสังเกตทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออทิสติก

คู่มือการใช้เกณฑ์ให้คะแนนทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออทิสติก

คำชี้แจง

1. ทักษะที่สังเกตและบันทึกลงในแบบสังเกตทักษะสังคมมี 3 ด้าน ได้แก่
 1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
 2. การแบ่งปัน
 3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
2. แบบสังเกตทักษะสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก เป็นการบันทึกในรูปแบบระดับคุณภาพของทักษะจำแนกออกเป็น 3 ระดับคะแนน
3. ช่วงเวลาที่ใช้ในการสังเกต คือ ช่วงเวลาก่อนการดำเนินกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Pre - Test) และหลังการดำเนินกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ (Post - Test) ในสัปดาห์ที่ 2 และ สัปดาห์ที่ 11 ช่วงเวลาที่ใช้ในการสังเกตตั้งแต่ 13.00 – 13.20 น. รวมเวลา 20 นาที

ข้อควรปฏิบัติในการสังเกต

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต วัน เดือน ปี ที่ทำการสังเกต
2. ผู้สังเกตและบันทึกมี 2 คน ทำการสังเกตทักษะสังคม โดยผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือสำหรับเด็กปฐมวัยออทิสติกด้วย

การบันทึกแบบสังเกต

สังเกตทักษะสังคมทีละข้อ เมื่อพฤติกรรมเด็กในข้อนั้นตรงกับระดับคะแนนใด ให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในช่องนั้น ดังนี้

ช่องระดับ 0 คะแนน	บันทึกเมื่อเด็กไม่แสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม
ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
หรือปฏิเสธที่จะทำ
ช่องระดับ 1 คะแนน	บันทึกเมื่อเด็กแสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม
ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตาม
ข้อตกลงของกลุ่มภายใต้การช่วยเหลือของครู
ช่องระดับ 2 คะแนน	บันทึกเมื่อเด็กแสดงทักษะสังคม ด้านการมีส่วนร่วม
ในการทำกิจกรรม การแบ่งปัน การปฏิบัติตาม
ข้อตกลงของกลุ่มด้วยตนเอง

การเตรียมการสังเกต

1. ผู้สังเกตต้องศึกษาคู่มือในการสังเกตให้เข้าใจกระบวนการในการสังเกตทั้งหมดเพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบสังเกต
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ในการปฏิบัติกิจกรรมไว้ล่วงหน้าให้เรียบร้อย
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสังเกต ได้แก่ คู่มือการใช้แบบสังเกตทักษะสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติก และแบบสังเกตทักษะสังคมของเด็กปฐมวัยออกทิสติก
4. ผู้สังเกตควรซักซ้อมความเข้าใจกับครูผู้ช่วยที่ช่วยในการสังเกตเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และลดความคลาดเคลื่อนจากการสังเกตพฤติกรรม

รายการทักษะสังคม (Domain)	คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม		
1.1 มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนเองจนงานกลุ่มสำเร็จ	0	เด็กไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนเอง เช่น ไม่สนใจทำ รบกวนกลุ่ม เป็นต้น
	1	เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนเองจนงานกลุ่มสำเร็จแต่ต้องอยู่ภายใต้การช่วยเหลือของครู
	2	เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนเองจนงานกลุ่มสำเร็จ
1.2 มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ	0	เด็กไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ เช่น ไม่ช่วยส่งของ ไม่ช่วยถือของ รบกวนกลุ่ม เป็นต้น
	1	เด็กมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ เช่น ช่วยส่งของ ช่วยถือของ เป็นต้น ภายใต้การช่วยเหลือของครู
	2	เด็กมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ เช่น ช่วยส่งของ ช่วยถือของ เป็นต้น ด้วยตนเอง
1.3 มีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น	0	เด็กไม่มีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น
	1	เด็กมีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น ภายใต้การช่วยเหลือของครู
	2	เด็กมีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น ด้วยตนเอง

รายการทักษะสังคม (Domain)	คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
2. การแบ่งปัน		
2.1 ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกขอ หรือเต็มใจให้เอง	0	ไม่ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกขอ หรือไม่ส่งของเล่นให้เพื่อน หวังของเล่น เก็บของไว้เล่นเอง
	1	ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกครุขอร้องหรือเตือนว่าให้ส่งให้เพื่อน
	2	ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกขอ หรือเต็มใจให้เอง
2.2 ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อน	0	ไม่ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อน แย่งของกับเพื่อน
	1	ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อนด้วยตนเอง โดยต้องมีครูเป็นคนเตือน หรือคอยตอรอง
	2	ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อนด้วยตนเอง โดยไม่มีการแย่งกัน
2.3 หยุดคอยเพื่อนเล่นก่อนจนกว่าจะถึงลำดับของตน	0	ไม่ยอมหยุดคอยเพื่อนเล่น แย่งเพื่อนเล่นก่อนจะถึงลำดับของตน
	1	หยุดคอยเพื่อนเล่นก่อนจนกว่าถึงลำดับของตน โดยต้องมีครูเป็นคนเตือน หรือคอยตอรอง
	2	หยุดคอยเพื่อนเล่นก่อนจนกว่าจะถึงลำดับของตน ด้วยตนเอง

รายการทักษะสังคม (Domain)	คะแนน	รายละเอียดพฤติกรรม
3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม		
3.1 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จ	0	ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จได้ จึงออกนอกกลุ่ม ลุกจากที่ก่อนเวลาที่ตกลงกันไว้
	1	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จ โดยต้องมีครูเป็นคนเตือน หรือคอยควบคุม หรือช่วยเหลือ
	2	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จ ด้วยตนเอง
3.2 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ	0	ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จได้ เช่น ไม่สนใจกิจกรรม ไม่ทำตามคำสั่ง เงื่อนไข เมื่อถึงลำดับความรับผิดชอบของตน
	1	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ โดยต้องมีครูเป็นคนเตือน หรือคอยควบคุม หรือช่วยเหลือ
	2	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ ด้วยตนเอง
3.3 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ	0	ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ เช่น ไม่สนใจกิจกรรม ไม่สนใจช่วยเหลือคนในกลุ่ม
	1	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ โดยต้องมีครูเป็นคนเตือน หรือคอยควบคุม หรือช่วยเหลือ
	2	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ ด้วยตนเอง

แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....

ชื่อเด็ก.....นามสกุล.....

ช่วงชั้น.....โรงเรียน.....

อายุ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ทักษะทางสังคม	คะแนน			หมายเหตุ
	0	1	2	
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม				
1.1 มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนจนงานกลุ่มสำเร็จ				
1.2 มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ				
1.3 มีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น				
2. การแบ่งปัน				
2.1 ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกขอ หรือเต็มใจให้เอง				
2.2 ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อน				
2.3 หยุดคอยเพื่อนเล่นก่อนจนกว่าจะถึงลำดับของตน				
3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม				
3.1 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จ				
3.2 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ				
3.3 สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ				

บันทึกพฤติกรรมเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

- ตารางแสดงค่า IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC)
เครื่องมือ “ แบบสังเกตทักษะสังคมเด็กปฐมวัยออกทิสติก ”

ที่ ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคน	คะแนนความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ข้อที่ คัดเลือก
		1	2	3			
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม							
1.1	มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนที่เป็นหน้าที่ของตนจนงานกลุ่มสำเร็จ	+1	+1	+1	+3	1	✓
1.2	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เพื่อนในกลุ่มทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ	+1	+1	+1	+3	1	✓
1.3	มีส่วนร่วมในการเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกเล่น	+1	+1	+1	+3	1	✓
2. การแบ่งปัน							
2.1	ยื่นของเล่นให้เพื่อนเมื่อถูกขอ หรือเต็มใจให้เอง	+1	+1	+1	+3	1	✓
2.2	ผลัดเปลี่ยนของเล่น หรืออุปกรณ์กับเพื่อน	+1	+1	+1	+3	1	✓
2.3	หยุดคอยเพื่อนเล่นก่อนจนกว่าถึงลำดับของตน	+1	+1	+1	+3	1	✓
3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม							
3.1	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงโดยทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดจนงานกลุ่มสำเร็จ	+1	+1	+1	+3	1	✓
3.2	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ทำกิจกรรมจนงานกลุ่มสำเร็จ	+1	-1	+1	+3	1	✓
3.3	สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในการเป็นผู้ช่วยเหลือให้เพื่อนในกลุ่มทำงานสะดวกขึ้นจนงานกลุ่มสำเร็จ	+1	-1	+1	+3	1	✓

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00

หมายเหตุ

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 ผศ.ดารณี ศักดิ์ศิริผล

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 อาจารย์ชนิสา เวชวิรุฬห์

ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 อาจารย์ศันสนีย์ สูดประเสริฐ

ภาคผนวก ง

- รูปภาพการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

ตัวอย่างภาพการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

การแบ่งปัน

การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

រាយន្ត្រីដើម្បីបង្ហាញ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญญาพร อุณากุล	อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
1.2 อาจารย์ดวงตา คุณเกษมกิจ	อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
1.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติก

2.1 อาจารย์ชนิสา เวชวิรุฬ	นักจิตวิทยาคลินิกระดับชำนาญการพิเศษ
สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต
2.2 อาจารย์คันสนีย์ สูดประเสริฐ	นักวิชาการการศึกษาระดับเชี่ยวชาญ
สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต
2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	อััจจมา ศิริพิบูลย์ผล
วันเดือนปีเกิด	5 ตุลาคม 2525
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	400/22 หมู่ 9 ถนนภูเก็ต ตำบลนาจักร อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สถาบันราชานุกูล กลุ่มงานจิตวิทยา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537	ประถมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนอนุบาลแพร่ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 จาก โรงเรียนนารีรัตน์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
พ.ศ. 2547	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) วิชาเอกจิตวิทยาคลินิก เกียรตินิยมอันดับ 2 จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ